

Razpoke v programih

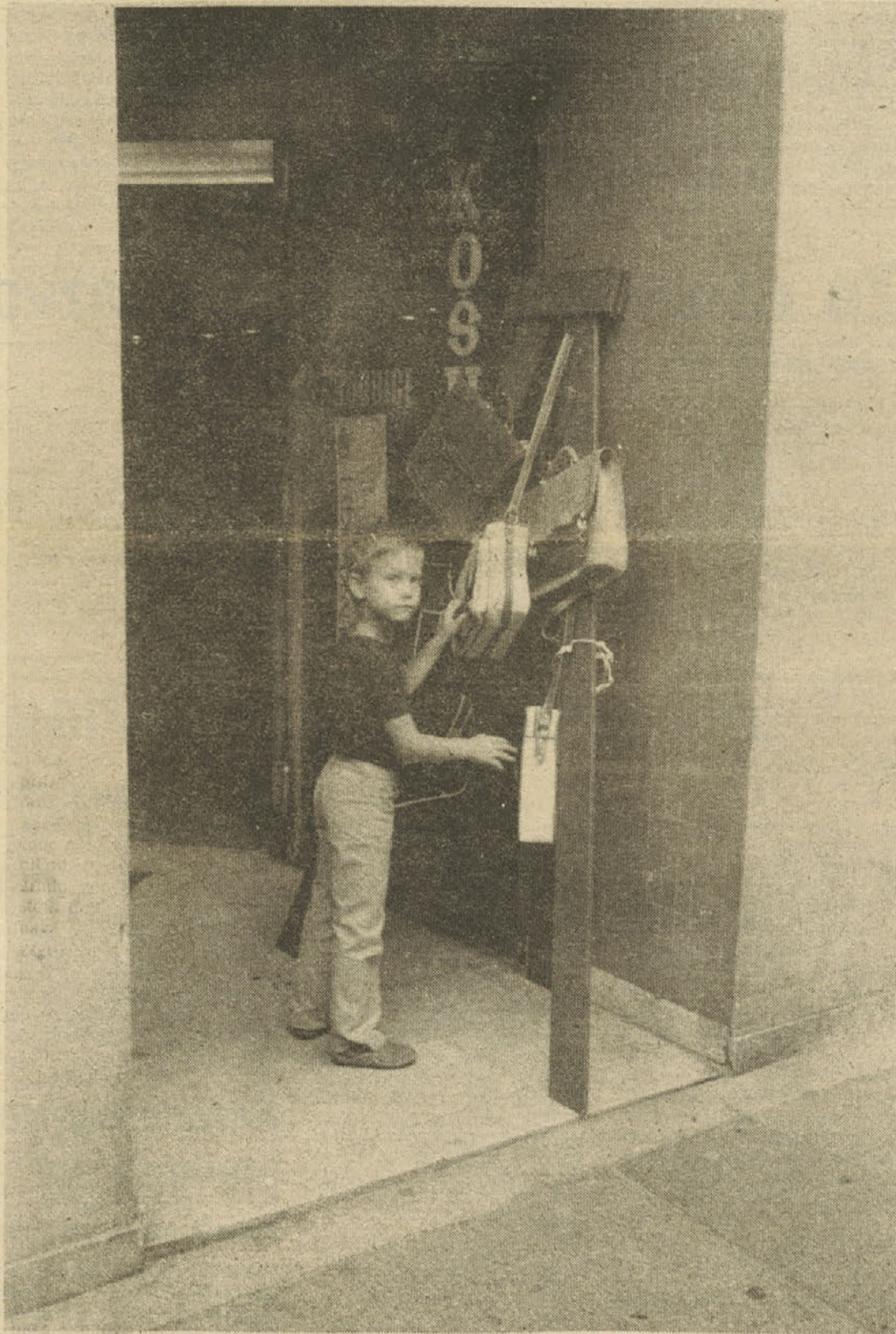
Za srednje izobraževanje so skupne izobraževalne skupnosti pripravile 98 programov z 214 izobraževalnimi programi, s katerimi bi se zagotavljalo izobraževanje za vsa področja združenega dela na tej ravni zahtevnosti. Pri oblikovanju programov so opravi pomembno delo strokovni delci posebnih izobraževalnih skupnosti (pri delu je sodelovalo 500 strokovnjakov — 160 strokovnih delavcev, 140 iz višjih in višjih sol in 200 iz srednjih sol), strokovni svet SR Slovenije za izobraževanje in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Z novimi programi je bila dosežena večja integriranost srednjega izobraževanja — vendar ne tako dosledno v vseh usmeritvah. V posameznih usmeritvah ohranja dualizem v izobraževanju za intelektualno in za fizično delo. Tako so na eni strani programi in smeri izobraževanja, ki usposablja za ozka področja dela ali za posamezne poklice, na drugi strani pa so v isti usmeritvi programi ali smeri, oblikovani predvsem kot priprava za nadaljnje izobraževanje.

Take rešitve na posameznih področjih so posledica kompromisa med nasprotujočimi si potrebami na uresničevanje temeljnih preobrazbe vzgoje in izobraževanja, ki se najbolj izražajo v poudarjanju pragmatično-funkcionalnih ciljev izobraževanja na eni in splošno humanističnih ciljev na drugi strani. Zaradi zasnovanosti še vedno velikega števila programov in smeri izobraževanja za ožje področje dela in posamezne poklice, v javnosti in nekaterih strokovnih krogih začeli pripisovati posebno vrednost nekaterim programom, zlasti zaradi vtiča o njihovem širšem pomenu za nadaljnje izobraževanje (družboslovno-jezikovni, pedagoški, splošno kulturni, računalništvo). Se pravi, da se v javnosti razvija polemika o programu naravoslovno-matematične tehnologije. Povzeli so se močni pritiski, naj ima program izjemen položaj, tako da bi bil namenjen predvsem naravnim — sposobnejšim ali uspešnejšim učencem. Zato naj bi načrtovali obsega izobraževanja po tem programu na področju potreb dela niti ne bi omejevali vpisa, češ da bodo diplomanti po končanem programu usposobljeni za raznovrstna dela na številnih področjih združenega dela, pridobili pa si bodo lahko tudi znanje za uspešno nadaljevanje izobraževanja v številnih programih v visokem izobraževanju.

Po sprejetih družbenih načelih in izhodiščih morajo biti programi oblikovani za širša področja dela in morajo zagotavljati znanje tudi za nadaljnje izobraževanje. Zato bo treba ob spremljanju uresničevanja programov ponovno preverjati njihovo zasnovanost, zlasti glede na to, ali zagotavljajo enakovredno izobraževanje raven in povezovanje splošne in strokovno-teoretične izobrazbe ter praktičnega znanja. Iz poročila Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter vsebinsko kulturo o uresničevanju zakona o usmerjenem izobraževanju.

prosvetni delavec

Začelo se je novo šolsko leto (Foto: Amand Papotnik)

Dosledno po načrtani poti

Reforma je dolgotrajno, zahtevno delo, ki ga lahko opravimo le s skupnimi močmi

Pri preoblikovanju vzgojno-izobraževalnega sistema smo doslej dosegli precejšen napredek. Pri uresničevanju reforme pa se odpirajo tudi nova vprašanja, na katera moramo poiskati pravi odgovor — nato pa s skupnimi prizadevanji dosledno uresničiti dogovorjeno.

Te misli so bile večkrat izrečene na 12. kongresu ZKJ, ki je bil od 26. do 29. junija t.l. v Beogradu, zapisane pa so tudi v tistem delu resolucije, ki obravnava nadaljnjo preobrazbo vzgoje in izobraževanja.

10. kongres ZKJ je dal idejne temelje reforme, načrtal njeno strategijo in dolgoročne cilje. Če nastajajo pri njihovem uresničevanju težave in zastoji, pomeni, da se nismo znali zmeraj dobro organizirati, povezati moči in vključiti v skupna prizadevanja vse družbene dejavnike ter sproti premagovati nasprotovanja, ki se pojavljajo proti samemu bistvu reforme. Premalo smo vključili v reformna prizadevanja celotno združeno delo. Zato zastajamo pri podružbljanju vzgoje in izobraževanja, pri na-

črtovanju kadrov in izobraževanja, pri usklajevanju izobraževanja s potrebami dela, pri usmerjanju mladih v izobraževanje za najbolj potrebne poklice, pa tudi pri zaposlovanju mladih strokovnih delavcev.

Kongres je opozoril tudi na nezadovoljiv gmotni položaj vzgoje in izobraževanja in samih prosvetnih delavcev. Nekateri še niso dojeli, da je vlaganje v vzgojo in izobraževanje naložba, ki se ob času bogato vrača in po-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Med drugim preberite

- KRITIČNO O REFORMI, str. 3
- ZA VELIKO DENARJA MALO DOBREGA, str. 4
- TEŽAVE OB VPISU IN PRESTOPU Z ENE ŠOLE NA DRUGO, str. 4
- DEMOKRACIJA IN NJENA NAVIDEZNA PODOBA, str. 4
- MLAJŠI NOVINCI V OSNOVNI ŠOLI, str. 5
- NEMŠKA ZNANSTVENA ZDRUŽENJA OPOZARJAJO, str. 8
- RAZSTAVA OD RISANJA DO LIKOVNE VZGOJE, str. 10

Ob delu tudi obrok optimizma

Novo šolsko leto se je začelo in naše življenje se je vrnilo v ustaljene tirnice, ki jih je pretrgal čas počitnic. Poletje se umika jeseni, ki bo hkrati s polnimi barvami počasi zbrisala tudi poletniške vtise.

Povprašal sem nekatere učence in učitelje, s kakšnimi občutki gredo v novo šolsko leto. V njihovih odgovorih je bilo kar precej optimizma in pričakovanja vsega lepega, kar utegne prinesiti čas. Bila pa je tudi zaskrbljenost, ta spremljevalka zrelosti in odgovornosti. Posamezniki, bolj črnogledno usmerjeni, so govorili celo o tlaki, ki jih čaka vse tja do prihodnjih zimskih in nato poletnih počitnic. Kako različno lahko doživljamo enako delo, enako vsakdanjost in enako življenje! Ni dvoma: ti viri optimizma ali črnoglednosti so v vsakem človeku, pa tudi v okolju, ki nas obdaja, v ljudeh, s katerimi živimo. Velika prednost pedagoškega poklica je v tem, kot pravijo mnogi prosvetni delavci, da si nenehno v stiku z mladostjo, to pa pomeni tudi z vedrino in mladostno radoživostjo, ki jo izžarevajo učenci, pa se je nehote navzame tudi učitelj.

Pedagoško delo zahteva po svoji naravi vedrino, upanje in zaupanje. Tako govorimo o pedagoškem optimizmu kot o potrebi učiteljevega in vzgojiteljevega dela, ki temelji na zaupanju v učence in v razvojne možnosti vsakega izmed njih, včasih bogate, včasih skromnejše, zmeraj pa obojetne. Vzgojno-izobraževalno delo pa zahteva poleg tega tudi tisti pristni splošno človeški optimizem, ki črpa vedrino in dobro voljo iz vsega, kar daje življenje lepega in kar nam utegne prinesiti jutrišnji dan. Prav ta vedrina usvarja pravo ozračje za vzgojno delo, daje otrokom in mladostnikom občutek varnosti, jih spodbuja k sodelovanju in jim pomaga premagovati morebitne težave pri učenju.

Kako dati delu in življenju vedrino in radost, odkod ju nenehno črpati — tudi v težjih dneh? Nemara je to eno izmed tistih vprašanj, h katerim se pedagoški delavci zaradi svoje poklicne dejavnosti vračamo še pogostje kot drugi. Nemara jih je prav med prosvetnimi delavci zelo veliko že našlo pravi odgovor, na to vprašanje, saj občudujemo pri njih izvrhano mero optimizma in dobre volje, ki ju izžarevajo.

Povprašal sem nekatere od njih, v čem je skrivnost njihove delovne vedrine, v čem je skrita formula, ki jim pomaga ohranjati vedrino in zaupanje v jutrišnji dan.

Takole so mi odgovorili: Predvsem moramo videti v svojem delu smisel in ga vrednotiti, tako kot zasluži. Oblikovanje mlade osebnosti, razvijanje njenih sposobnosti in darov, odpiranje sveta znanstvenih spoznanj in človeškega dela ter posredovanje znanja in vrednot človeku na pragu življenja — le kaj je lahko bolj smiselno, vrednejše in trajnejše? Zato ne smemo dopustiti, da bi kdo razvrednotil vzgojno-izobraževalno delo — še najmanj pa smemo to storiti sami, saj bi tako razvrednotili svoje delo in mu zmanjšali pomen. To pa bi načelo temelje delovne zavzetosti in optimizma.

Dodajmo sonca našemu vsakdanjiku, saj je življenje sestavljeno predvsem iz vsakdanjosti. To je lahko sivina enoličnosti, lahko pa je pester dan, vikan v razgiban tedenski ritem, ki ga vsak letni čas obarva po svoje.

Življenje ni le delo — življenje je tudi naš prosti čas, čas sprostitve in razvedrila. Ni jih malo, zlasti med zrelejšim rodod, takih, ki ostajajo zvesti moralnemu imperativu polpretekle dobe: Življenje naj bo en sam delovni dan! Za sodobnega človeka, vkljenjenega v nagli ritem življenja in dela, je prosti čas potreba in ne razkošje. V njem obnovljamo svoje moči, se sprostim, si nabereimo dobre volje, da jo lahko ponesemo med ljudi. Tistemu, ki dela z mladino, je vse to nenehno potrebno.

Dodajmo svojim stikom z učenci in ljudmi več toplin! Sodobna pedagogika terja od učitelja in vzgojitelja več zdrave čustvenosti. Delo z ljudmi zahteva dandanašnji neposrednost in vedrino. Mrkost in hlad nas odbijata, živčnost in nestrpnost pa razjedata dobro voljo cele skupine. Kadar je to otroška ali mladostna skupina, je tako moreče ozračje tembolj nenaravno.

Se bi lahko pisali o teh stvarih. Vsek izmed nas išče in odkriva take čarobne formule, ki imajo včasih večjo, včasih manjšo moč. In vendarle nam pomagajo živeti, delati, prenašati težave.

Če vam, dragi bralci, na začetku šolskega leta želimo, da bi našli v sebi, v svojem delu in okolju dovolj življenjske radosti in optimizma — za dolgo šolsko leto, je to predvsem zaradi vas samih, vašega zadovoljstva in vaše delovne uspešnosti. Hkrati pa želimo to tudi zaradi desetisočev mladih, ki so se vrnili v učilnice in igralnice, zaradi študentov in odraslih, ki bodo napolnili predavalnice.

JOŽE VALENTINČIČ

dogodki
novostiDosledno
po začrtani poti

(Nadaljevanje s 1. strani)

membno prispeva k višji delovni storilnosti in gospodarski uspešnosti. Neustrezno nagrajevanje prosvetnih delavcev pa neugodno vpliva na njihovo delovno zavzetost.

Kongresna resolucija je strnila ugotovitve in predloge v nekaj osrednjih stališč in nalog, ki jih bo treba uresničiti v prihodnjem obdobju.

Prednostna naloga na tem področju je vsekakor uresničevanje reforme in stališč, ki sta jih o njej sprejela 10. in 11. kongres ZKJ. Vzgoja in izobraževanje morata iti v korak z znanstvenim in družbenim razvojem in s potrebami našega gospodarstva. Izobraževanje za delo in samoupravljanje, vsestransko razvijanje svobodne in ustvarjalne osebnosti, povezovanje učenja in dela in nenehno izobraževanje — to so glavne reformne naloge, ki zahtevajo načrtno in vztrajno delovanje, ob tem pa moramo rešitve spriti preverjati v praksi in jih izpopolnjevati.

Osnovna šola se mora še bolj povezovati z okoljem, posebno s krajevno skupnostjo. V njej moramo okrepiti delovno in politično vzgojo, omogočiti učenecem vsestranski razvoj in premagati enciklopedizem in druge napake stare šole.

Po osnovni šoli naj se mladi usmerijo v pripravo za delo v posameznih strokah in dejavnostih. Izobraževanje in usposabljanje za prvi poklic naj obsega praviloma prve štiri stopnje strokovnosti. Skupno vzgojno-izobraževalno osnovo naj učenci obvladujejo vzporedno s stroko. Vsak program mora tako zagotoviti splošno, splošno-strokovno in ožje strokovno znanje, pri tem pa naj ima prednost širša strokovna izobrazba, za konkretna opravila in naloge pa naj se, mladi delavci usposobijo na delu. Na višjih in visokih šolah naj bi imeli prednost izobraževanje ob delu in izobraževanje iz dela, celotno visoko šolstvo pa je treba po vsebini in obsegu uskladiti s potrebami združenega dela in družbenega razvoja.

Vse zavestne družbene sile naj se nenehno zavzemajo za to, da bo družbeno-gospodarski položaj prosvetnih delavcev izenačen s položajem delavcev drugih de-

javnosti in da se bo zboljšal gnotni položaj šol in učiteljev, v skladu z družbenim pomenom vzgoje in izobraževanja.

V neposrednem vzgojno-izobraževalnem delu moramo okrepiti vzgojno vlogo vzgojno-varstvenih in vzgojno-izobraževalnih organizacij na vseh ravneh. V ta namen moramo skrbeti za nenehno izpopolnjevanje programov in učiteljev, za idejno usmerjenost in marksistično zasnovanost vzgojno-izobraževalnega dela. Posebnega družbenega pomena je temeljno strokovno, pedagoško in marksistično usposabljanje učiteljskega in vzgojiteljskega naraščaja, da bo lik prosvetnih delavcev tak, da jim bo zagotovil potreben pedagoški in družbeni ugled.

Komunisti se morajo odločneje zavzemati, da bodo vsi vzgojni dejavniki izpolnjevali svoj del obveznosti do vzgoje mladih. Pri tem moramo nenehno negovati enakopravnost, bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti in jugoslovansko socialistično domoljubje. Svoj vzgojni vpliv na tem področju morajo okrepiti tudi vse družbene organizacije, ki delujejo z mladino. Z aktivno vlogo v samoupravljanju pa naj mladi uveljavljajo svojo ustvarjalnost in pobudo ter se vsestransko usposobijo za delo in samoupravljanje.

Potreba po enotnosti in medsebojni povezanosti naših narodov in narodnosti zahteva še naprej medrepubliško in pokrajinsko sodelovanje, dogovarjanje in sporazumevanje. To naj usmerja posamezna in skupna prizadevanja k oblikovanju enotnega vzgojno-izobraževalnega sistema na skupnih idejno-političnih in družbeno-gospodarskih temeljih v katerem bodo vzgojno-izobraževalni programi nastajali na enotnih načelih in skupnih vsebinskih jedrih.

Stališča 12. kongresa ZKJ torej povedo, da bomo pri reformi šli naprej po začrtani poti ne glede na gospodarske težave, nasprotna stališča posameznikov in druge okoliščine. 12. kongres ZKJ je opredelil prednostne naloge in nakazal določene rešitve za izpopolnitev reformne dejavnosti, da bomo pri uresničevanju sprejete zasnove doslednejši in uspešnejši.

Po Prosvetnem pregledu — J. V.

Poimenovanja slovenskih šol

Na Tržaškem je bilo letos več poimenovanj slovenskih šol. Prvo slavnostno poimenovanje je bilo v Domju, kjer so poimenovali tamkajšnje celodnevno osnovno šolo po učiteljici, pisateljici in borki Mari Samši. Ta dan ni bil le praznik prebivalcev Domja, tamkajšnjih učencev, učiteljev in staršev, ampak kulturni dogodek, pomemben za vse tržaško zamejstvo. Velika množica domačinov, gostov iz drugih krajev tržaške pokrajine in iz mesta je napolnila obširno dvorišče pred šolo. Proslave so se udeležili predstavniki političnih in šolskih oblasti in kot gostje iz Slovenije Mitja Ribičič, dr. Joža Vilfan in drugi. Najprej je učitelj Boris Zafran na kratko orisal lik Mare Samše in zgodovino šole; sledil je govor didaktičnega ravnatelja S. Skrinjarja, ki je poudaril pomen slovenske šole za narodnostni in kulturni razvoj zamejskih Slovencev in priporočal učencem, naj posnemajo svetlik pisateljice Mare Samše, ki je tudi začetnica in ustanoviteljica priljubljene mladinske revije Galeb.

Sledil je bogat kulturni spored, v katerem so nastopali malčki iz otroškega vrta in učenci osnovne šole v Domju skupno z vrstniki iz Ricmanj. Sodelovala sta še mešani zbor »Slovenec« iz Ricmanj in moški zbor »F. Venturini« iz Domja. Udeleženci proslave so si lahko ogledali tudi bogato razstavo o življenju in delu Mare Samše, ki je bila v šolskih prostorih.

Drugo pomembno poimenovanje je bilo 2. maja v Mavhinjah, kjer je bila poimenovana osnovna šola po pesniku Josipu Murnu Aleksandrovi. Tudi ob tej priložnosti se je zbralo veliko staršev otrok, učiteljev in drugih prijateljev šole in mladine.

Tretja tovrstna slovesnost je bila 8. maja, ko je bil poimenovan Poklicni zavod za obrt in industrijo po znanstveniku Jožefu Stefanu.

Lepi uspehi tudi na Goriškem

Tudi v goriški pokrajini so v minulem šolskem letu slovesno poimenovali več slovenskih osnovnih šol. Vse srednje šole so že poimenovane, uradno poimenovani pa sta bili doslej le dve osnovni šoli in sicer osnovna šola v Doberdobi po Prežihovem Vorancu in osnovna šola v Štandružu po Franu Erjavcu.

Ob koncu tega šolskega leta so slovesno poimenovali osnovne šole v Sovodnjah po domačinu pesniku in publicistu P. Butkovi-

re. Po drugi strani pa so očitna prizadevanja zavoda SRS za šolstvo, pedagoškega inštituta in tudi družbenopolitičnih organizacij, ki namenjajo v zadnjem času tem vprašanjem precej dela in skrbi. Morda so vsi ti napori še premalo povezani in usklajeni ali pa ne sežejo do posameznih šol, ki so potrebne pomoči. Jesenski posveti bodo priložnost za razpravo tudi o teh vprašanjih. Pomembno pa bo, da jih ne bodo reševali samo prosvetni delavci, kot se ponekod dogaja.

Na posvetih in tudi ob drugih priložnostih bo treba kritično obravnavati tudi šolsko prehrano. Izčrpane raziskave in podatki, ki jih imata na voljo zdravstvena in pedagoška služba, opozarjajo med drugim na to, da ima še vedno samo ena tretjina osnovnošolcev v šoli več kot en sam prehranbeni obrok. Tudi kakovost šolske prehrane se slabša. Obroki so drugačni, kot jih priporočajo normativi, njihova energetska in biološka vrednost ni zadovoljiva. Tudi splošne in higienske razmere, v katerih de-

luje šolska prehrana, so marsikje slabe, ugotavljajo na sistemskih pregledih zavodi za zdravstveno varstvo.

Vse kaže, da se na področju šolske prehrane in sploh prehrane mladih nabirajo neresne, pereča vprašanja. Najslabše vsekakor urejena prehrana starišeske mladine. Že navedeni pomanjkljivosti pri šolski prehrani pa niso značilne le za celodnevno osnovno šolo (moje tu še najboljše), pač pa za lotno osnovno šolo. Zato naj teh vprašanj, še letos razpravljal svet za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL, saj moramo iskati med drugim tudi nove stenske rešitve.

Zdrava rast mladih ima tudi zaostrenih gospodarskih razlogov. Zdravje je — po znanju — najpomembnejša brina, ki jo mladi prinesejo seboj iz šol v odrasla leta in tu samo poklicno delo. Od njega usodno odvisni tako delovna uspešnost kot osebna sreča.

J. V.

Za zdrav in vsestranski razvoj

Jeseni območni posveti o celodnevni osnovni šoli

Koordinacijski odbor za uveljavljanje celodnevne osnovne šole pri RK SZDL je svojo zadnjo sejo neposredno pred šolskimi počitnicami namenil razpravi o nekaterih gnotnih, pedagoških in organizacijskih vprašanjih celodnevne osnovne šole in še posebej o prehrani učencev. Seja je bila hkrati priprava na območne posvete, ki jih bo koordinacijski odbor pripravil jeseni.

Družbena prizadevanja za uveljavljanje celodnevne osnovne šole kot višje in bolj kakovostne oblike sodobne osnovne šole se nadaljujejo s prejšnjo vztrajnostjo, čeprav sedanje gospodarske razmere niso naklonjene visokim ciljem in zahtevnejšim načrtom. Omejitve denarja za vzgojo in izobraževanje ponekod ogroža predvideno prehajanje osnovnih šol v celodnevno obliko. Ob protinflacijskih ukrepih so se ponekod pojavili celo pomisleki, ali ne bo treba za nove celodnevne osnovne šole odvzeti nekaj denarja drugim šolam, kar bi utegnilo prizadeti še tako skromne osebne dohodke učiteljev. Tam, kjer se odpirajo taka vprašanja, morajo koordinacijski odbori za celodnevno osnovno šolo skupaj z občinskimi izobraževalnimi skupnostmi in drugimi dejavniki kar

najbolj vestno preveriti ponujene rešitve in poiskati izhode glede na stvarne razmere.

Pomladanski posveti z ravnatelji celodnevni osnovnih šol, ki jih je pripravil Zavod SRS za šolstvo, so med drugim poudarili, da svobodna menjava dela v vzgoji in izobraževanju še ni zaživela in da ostajamo še naprej v mejah starega proračunskega sistema. Gmotno stanje šolstva je po občinah različno, zato se dogaja, da je med mesečnimi osebnimi dohodki učiteljev iste vrste med občinami celo do 3000 dinarjev razlike. Komentar, ki smo ga slišali na seji o tem, zakaj se ne uveljavlja svobodna menjava dela hitreje, je takle: Šole pravzaprav morajo uresničevati program, kot ga predpisuje strokovni svet SRS; denar pa jim odmerjajo izobraževalne skupnosti, pač v skladu s stvarnimi možnostmi občin. Spodbudnejša merila za vrednotenje in nagrajevanje dela šole in učitelja pa se zelo počasi uveljavljajo.

Nekateri pravijo, da pedagoško gibanje za notranji razvoj celodnevne osnovne šole začenja pojemat in da se čutijo delavci teh šol pri svojih prizadevanjih in težavah osamljeni, brez zadostnih zunanjih spodbud in pomoči. Marsikje tudi samo okolje ne daje šolam pričakovane podpo-

ču-Domnu, v Rupi po pisatelju Ivanu Preglju, v Gorici pa so poimenovali novo in moderno osnovno šolo v ulici Brolo po pesniku Otonu Zupančiču. Ta šola je bila dograjena lani in ima poleg lepih in svetlih učilnic še veliko in lepo opremljeno telovadnico in športno igrišče, to je prav gotovo najlepša slovenska šola na Goriškem. Ob začetku prihodnjega šolskega leta bodo slovesno poimenovali osnovni šoli v Dolu, vasi, ki spada pod doberdobsko občino, in sicer po Srečku Kosovelu, in osnovno šolo v Jamljah po pesniku Igu Grudnu. Ob začetku minulega šolskega leta je bila proslava v Števerjanu ob poimenovanju tamkajšnje osnovne šole po Alojzu Gradniku. Ta šola je edina slovenska osnovna šola s celodnevni poukom, ki je bila dograjena prav letos.

Za nami je torej zelo bogato leto proslavljanj in predvsem praznik slovenske šole na Goriškem. Slovenska šola je za vsako vas steber kulturnega delovanja; učenci sodelujejo na raznih prireditvah s šolskim zborom, z recitacijami ali s kratko igrico. V zadnjih letih je slovenska šola v goriški pokrajini dosegla veliko pomembnih uspehov: ustanov-

ljena je bila osnovna šola v Rikah, kjer živi precej slovenskih družin. Za zdaj deluje prvi zred osnovne šole, ki ga obiskuje 13 otrok, upajo pa, da se v prihodnjih letih število razredov povečalo. To bo nedvomno lika pridobitev za tamkajšnje Slovence, ki so že zelo dejavni v kulturnem področju. Drugi zveselivi dogodek je odprava slovenskega otroškega vrta v Krmini, ki ga obiskuje šest otrok. Precej uspehov je dosegli tudi v srednjem šolstvu: tu je bila v letošnjem šolskem letu ustanovljena sekcija tehničnih zavoda, ki je podružnica tržaškega tehničnega zavoda Zois iz Trsta. Veliko se govori tudi o ustanovitvi srednje šole v Doberdobi, saj bi tako razširili nižjo srednjo šolo v Trški v Gorici, ki je edina slovenska nižja srednja šola v goriški pokrajini in jo obiskujejo tudi iz vse goriške pokrajine. Zelo koristno bi bilo, da bi odpravo srednjo šolo čimprej. Goriška šola s svojo srednjo šolo svoje privoljenje, treba je do te primerne prostore in to je logična doberdobske občine. Upajmo, da bo tudi ta ovira čim prej odstranjena.

MARKO PAULIN

Samoupravno povezovanje
srednjih šol

Celjski primer je lahko zgled drugim občinam

Usmerjeno izobraževanje je pokazalo, da se morajo šole in ustrezna področja združenega dela tesno povezati. Preoblikovanje srednjih šol in uvajanje novih programov pa postavljata še novo zahtevo: tudi same srednje šole morajo tesneje sodelovati med seboj, zlasti v istem kraju, da bi lažje in bolj smotno reševale skupna kadrovska, gmotna, organizacijska in pedagoška vprašanja.

To spoznanje je vodilo celjske srednje šole, da so v preteklem šolskem letu pripravile in na koncu šolskega leta sprejele samoupravni sporazum o medsebojnem poslovanju in pedagoškem sodelovanju. Sporazum so podpisali predsedniki svetov vseh petih celjskih srednjih šol, v katerih se izobražuje kar 4000 učencev in v katerih poučuje več kot 200 pedagoških delavcev. S tem sporazumom so se šole obvezale, da si bodo pomagale pri reševanju prostorskih, kadrovskih in pedagoških vprašanj. Skupaj bodo vodile vpisno de-

javnost, usmerjanje in pripravo smernice učencev, skupaj bodo skušale razviti strokovno svetovno službo in pospešiti poizvedanje vzgojno-izobraževalnega dela. S skupnimi prizadevanji bodo ustvarili boljše pogoje za interesno dejavnost mladih, za kulturno, športno, obrambno-zaščitno, naravoslovno in drugo dejavnost učencev. Že letos so vse šole pripravile skupen razpis prostih delovnih mest — pred tem pa so se med seboj pogovorili, kako bi smotno zaposlili učitelje v primeru, ko morajo dopolnjevati učiteljsko obveznost na več šolah.

Pobudo celjskih srednjih šol in šolskih centrov so podprle tudi družbenopolitične organizacije zlasti še občinski svet zveze študentov. Po njegovi oceni je to sodelovanje med šolami dolga prispevek k samoupravnemu organiziranju srednjih šol, močno tudi zgled, ki bi ga koristno lahko posnemali tudi druge.

V.

Kritična beseda mladih

Razprava o kongresnih dokumentih

Mladi si bodo prizadevali spremeniti svoj položaj v delavskem razredu, ker menijo, da so zdaj le »formalno« enakopravni.

Zakaj so nezadovoljni? Njihove ocene izpričujejo, da so v združenem delu v podrejenem položaju. Težko dobijo zaposlitev, najslabše pa se godi mladim družinam, ki ne dobijo stanovanj, ker je ukinjen solidarnostni sklad za gradnjo. Odnosi med učitelji in učenci so vse prej kot samoupravni in prav taki so tudi odnosi v delovnih organizacijah. Mladi imajo veliko pripomb k uresničevanju šolske reforme, še posebej opozarjajo na selekcijo, ki jo, kot pravijo, ustvarja usmerjeno izobraževanje: zaradi zahtevnosti programov se poglabljajo socialne razlike in se znova pojavljajo »elitne« šole. Menijo, da štipendijska politika ni pravilna, saj je ostalo nepode-

ljenih kar 5000 kadrovskih študentov. Napačno je tudi načrtovanje potreb po delavcih, predvideno je, da se bo kar 50% učencev izobraževalo za ozke profile. To pa zagotovo ne zagotavlja mladim dobrih možnosti v prihodnosti. Prepričani so, da se samoupravna organiziranost v združenem delu le prepočasno uveljavlja.

V razpravah so mladi kritično ocenili sedanje stanje in svoj položaj in spomnili družbo na odgovornost do problemov, ki jih tarejo.

In kakšne so usmeritve mladih za prihodnost, njihove dolžnosti in odgovornosti? Prepričani so, da mora mladinska organizacija v prihodnje postati najširša »fronta« mladih, ne glede na različni svetovni nazor ali na druge različnosti. »Pridobiti je treba

vsakega mladega človeka za Zvezo socialistične mladine Slovenije, kjer si bo vsak po svojih močeh prizadeval za uveljavljanje samoupravljanja.« Mladinska organizacija namreč ne sme biti več klasična, temveč odprta za vse, kar zanima mladino. Članstvo naj bo opredeljeno drugače: Vsak mladinec, ki sprejema statut, naj postane član mladinske organizacije. ZSMS naj bo demokratična in odprta. Ohranjanje zmeraj živo vez in odgovornost do pionirske organizacije, kjer se vzgaja njen podmladek, in naj bo hkrati njena vzornica.

Mladi se bodo tudi v prihodnje udeleževali delovnih akcij, skrbeli bodo za varstvo okolja in namenili več pozornosti skrbi za zdravo življenje in drugo. Političnost mladinske organizacije pa naj se, po njihovem mnenju,

zrcali v prizadevanjih za zaposlovanje, za izboljšanje gospodarskega položaja itn.

To so bile temeljne misli, na kratko povzete iz zavzete razprave ob osnutkih statuta ZSMS in programske usmeritve 11. kongresa ZSMS na seji sveta Zveze pionirjev. Osnutka sta že dopolnjena s predlogi in priporočili za javne razprave, ki traja že pol leta. Svet Zveze pionirjev Slovenije je osnutke podprl in priporočil, naj jih uskladijo z ustreznimi zveznimi dokumenti ZSMJ.

Na seji so člani sveta še podrobno razpravljali o številnih akcijah, manifestacijah in srečanjih pionirjev, ki potekajo zadnje tri mesece počastitev letošnjih jubilejev.

TEA DOMINKO

CRNOGORSKA RAZGLEDNICA

Kritično o reformi

Letošnje srečanje urednikov in novinarjev prosvetnih časopisov je bilo od 20. do 23. junija v Črni gori. Prosvetni rad, glasilo prosvetnih, kulturnih in znanstvenih delavcev Črne gore, je srečanje skrbno pripravil in zagotovil udeležencem dovolj podatkov o tem, kako je potekal razvoj izobraževanja v povojnih letih in kako poteka danes reforma usmerjenega izobraževanja. Zadnji dan srečanja so nam gostobesedno razkazali lepote Črnogorskega primorja, nas seznanili z obilico kulturnih spomenikov po potresu in nas popeljali na Cetinje in na vrh Lovčena, kjer smo se poklonili spomenu Petra Petrovića Njegoša, pesnika, ki je svojemu narodu ostal vse do danes simbol in legenda.

Črnogorci so ponosni na svoj povojni razvoj in napredek. V tem času so se gospodarske, kulturne in splošne življenjske razmere bistveno izboljšale. Industrijska proizvodnja se je povečala za štiridesetkrat, število zaposlenih za več kot trikrat. Še v povojnih letih se je ukvarjalo s kmetijstvom blizu 80 odstotkov prebivalstva, leta 1979 pa le 27. Družbeni proizvod na glavo se je v povojnih letih povečal za 4,5-krat.

V primerjavi s prvimi povojnimi leti, ko je obiskovala osnovno šolo komaj polovica šolobveznih otrok in so imeli le nekaj srednjih šol, so danes možnosti mladih za izobraževanje veliko boljše. Skoraj vsi otroci obiskujejo osemletno osnovno šolo. Večji del tistih, ki uspešno končajo, nadaljujejo izobraževanje v srednjih šolah, kar so v vseh občinskih središčih. V 11 visokošolskih organizacijah je danes vpisanih okoli 10.000 študentov.

med prvimi

V Črni gori so uvedli nove programe usmerjenega izobraževanja v šolskem letu 1976-77. Šola sta že dva rodova učencev, ednodelna srednje izobraževanje po novih programih. Ti omogo-

čajo pripravo za 300 poklicev iz 35 različnih strok. Začeli so seveda s skupno vzgojno-izobražbeno osnovo in izoblikovali — podobno kot v Srbiji in Vojvodini — dvoletno splošno-izobražbeno stopnjo. V ta namen so razvili ustrezne šole in šolske centre v vseh občinah. V teh letih so začeli preoblikovati tudi prejšnje gimnazije in druge srednje šole. Precej težav so imeli z usmerjanjem učencev v proizvodne poklice. V letu 1976-77 se je v proizvodne usmeritve in smeri vpisalo samo 42 odstotkov srednješolcev, v letu 1981-82 pa se je ta odstotek povzpela na 58.

Ko danes kritično ocenjujejo prehojeno pot pri preoblikovanju srednjega izobraževanja, ugotavljajo, da ni bilo storjeno vse, tako kot bi bilo treba in da vsa pričakovanja niso uresničena. Sodelovanje med šolo in združenim delom še ni doseglo zaželeno ravni, izobraževanje še ni dovolj usklajeno s potrebami združenega dela. Kljub obütenu pomanjkanju kvalificiranih delavcev, zlasti v gradbeništvu, kmetijstvu, rudarstvu in prometu, se le malo mladih odloča za proizvodne poklice od prve do tretje stopnje zahtevnosti. Tisti, ki končajo programe tretje ali četrte zahtevnostne stopnje, najraje nadaljujejo z izobraževanjem na višjih in viso-

(Foto: Franjo Vedar)

kih šolah. Zaradi neskladja med željami in možnostmi, med potrebami po delavcih in kadrih, ki prihajajo iz šol, je med nezaposlenimi danes že 7000 mladih delavcev s končano srednjo šolo. Med tistimi, ki iščejo zaposlitev, jih je kar polovica s srednjo ali visoko izobrazbo.

Je res reforma kriva za vse?

V sedanjih gospodarskih razmerah so se tudi v vzgoji in izobraževanju še bolj očitno pokazale nakopičene slabosti, za katere ni kriva samo reforma, kot trdijo nekateri, saj imajo svoje korenine tudi druge. Ko razmišljajo o tem, zakaj se mladi tako neradi odločajo za proizvodne usmeritve, ugotavljajo, da nosi ta del krivde prav gotovo slabo organizirano proizvodno delo in delovna praksa učencev. Namesto da bi jim približali delo in proizvodne poklice, jih od vsega tega odvrta. Deloma je kriva tudi izločenost skupne vzgojno-izobražbene osnove v posebno stopnjo (pri nas smo se tej napaki izognili). Tako so mladi predolgo odmaknjeni delu, njihove aspiracije pa se usmerijo navzgor — k višjim in visokim šolam, kot bi le-te zagotavljale vsakomur v družbi blaginjo.

Kritično ugotavljajo, da so namesto prejšnjih gimnazij naredili več slabih »mini gimnazij«. In naprej: »Izobraževanje smo res približali učencem, vendar smo ustvarili ob tem šolsko mrežo, ki je draga in ne zagotavlja kakovostnega znanja. Tako imamo v vsaki občini poleg splošnoizobraževalne stopnje šolske centre z mnogimi različnimi smermi in usmeritvami, pa komaj za oddelek ali dva učencev v posamezni usmeritvi. Šolska mreža bo prav zaradi tega zahtevala korenite spremembe.«

Predstavniki izobraževalne skupnosti za usmerjeno izobraževanje so nam s prizadetostjo pripovedovali, da je danes kritika reforme zelo v modi, vendar premalo razlikuje uspehe od neuspehov, temeljne cilje reforme od bolj ali malo posrečenih ukrepov za njihovo uresničevanje. Morda smo vnaprej gledali preveč idealno na to, kaj nam bo prinesla reforma in nismo predvideli težav, na katere bomo naleteli, niti storili vsega, kar bi morali. Vsekakor pa taka posplošena kritika reforme nikamor ne vodi, so ugotavljali, saj ne išče stvarnih vzrokov za neuspehe niti ne najde boljših rešitev.

Za boljše pedagoško izobraževanje

dejavnost in težave Centra Filozofske fakultete za pedagoško usposabljanje

Na zadnji skupščini posebne izobraževalne skupine za pedagoško usmeritev je bila delegacija predstavljena tudi dejavnost Centra Filozofske fakultete za pedagoško usposabljanje v zadnjih treh letih.

Center je bil ustanovljen kot organizacijska enota fakultete leta 1978 predvsem z namenom, da usklaja, spodbuja in izboljšuje kakovost pedagoškega izobraževanja (prihodnjih) učiteljev na visokošolski ravni. Gre za najpomembnejša področja dejavnosti.

Pedagoško izobraževanje (ki vsega predmete: psihologija, pedagogika in učenja, pedagogika z didaktiko in v zadnjem času tudi andragogika) za študente pedagoških smeri študija na filozofski fakulteti. Ker sama množična predavanja niso dovolj uspešna, so jih v zadnjih letih, kolikor se je dalo, dopolnjevali z razpravami, vajami, seminarjskimi razpravami in sprotimi kolokvijami. Velik problem je preobremenjenost predavateljev, saj so sodelovali učitelji že polno obremenjeni s pedagoškimi obveznostmi in notraj matičnih oddelkov (za pedagogiko in psihologijo). Sodelovanje asistentov je spodbudno, ni pa najustreznejša rešitev. Skupine so prevelike; tisti študentov, ki se ne namerava zaposeliti v šolstvu, ampak obiskujejo te predmete le »za vsak primer«, pa premalo motivirani.

Izvajanje pedagoških predmetov za študente pedagoških smeri študija na drugih fakultetah (ki imajo svojih predavateljev in dodatni majhna števila študentov) to tudi ne bi bilo ekonomično. Sodelavci Centra predavajo tudi študentom Fakultete za sociologijo, politične vede in

novinarstvo, Biotehniške fakultete, Fakultete za naravoslovje in tehnologijo, Ekonomske fakultete. Visoke šole za telesno kulturo, Akademije za glasbo in Akademije za likovno umetnost; delno se ti študentje vključujejo v naše (že tako prevelike) skupine, delno prirejamo predavanja in vaje (slednje npr. za FSPN) posebej. Samoupravno sporazumevanje s posameznimi visokošolskimi organizacijami še ni dosledno izpeljano; treba pa je ugotoviti, da so študentje, ki so se jasneje opredelili za pedagoški poklic, bolj zavzeti; nekateri, ki za to posebej prosijo prihajajo tudi iz fakultet, ki nimajo organiziranih pedagoških smeri (npr. fakulteta za strojništvo).

Izvajanje programa za pridobitev pedagoške andragoške izobrazbe za učitelje v srednjih šolah, ki med študijem na raznih fakultetah te izobrazbe niso dobili. Poleg individualnih konzultacij in izpitov prirejamo v semestrskih počitnicah enotedenske seminarje, ki so dobro obiskani (v l. 1980 — 43 udeležencev, v l. 1981 — 97, v l. 1982 — 65). Na seminarjih se ob posameznih vprašanjih razvija živahna razprava saj udeleženci dobljena teoretična spoznanja sproti povezujejo s svojimi problemi in izkušnjami v razredu in obšolski dejavnosti z mladostniki. Ugotavljajo pa, da je enotedenski seminar premalo, da bi se lahko seznanili z glavnimi temami štirih predmetov.

Finančno in kadrovsko je tudi izvajanje tega programa, ki naj bi nadomestil pedagoške smeri študija na vrsti strokovnih področij, le zaslon urejeno.

Usklajevanje in razvijanje specialnih metodik (didaktik) ter

stikov s hospitacijskimi šolami in učitelji mentorji. Na področju strokovnega in organizacijskega povezovanja učiteljev v specialnih metodik ob obravnavi skupnih problemov pedagoškega izobraževanja je zmogel Center doslej najmanj napraviti. Posamezne metodike se razvijajo v okviru matičnih strok, kar je edino ustrezno, problem pa je v tem, da so kazale stroke doslej zelo različno stopnjo zavzetosti za to področje — od tega, da so ustanovljale dobro opremljene katedre ali pa celo povsem spregledale tovrstne potrebe. V zadnjem času se je zavzetost marsikje povečala, a ker je zaposlovanje novih sodelavcev ob stabilizacijskih ukrepih praktično onemogočeno, tudi to ne pomaga.

Poleg metodik za pouk splošnoizobraževalnih predmetov v srednjih šolah bi se morale pospešeno razvijati tudi metodike za pouk strokovnoteoretičnih predmetov; na tem področju pa ni narejenega skoraj nič. To občutijo predvsem udeleženci pedagoško andragoškega izobraževanja, npr. ekonomskih, strojnih in drugih predmetov (novi program vsebuje tudi specialno metodiko stroke), ki se nimajo kam obrniti. Upam lahko, da bo ta problem rešen ob snovanju novih vzgojno-izobraževalnih programov v visokem šolstvu.

Pedagoško izpopolnjevanje visokošolskih učiteljev in asistentov. Doslej je Center priredil (delno v sodelovanju s Centrom za razvoj univerze in s komisijo za medicinsko didaktiko pri medicinski fakulteti) serijo diskusijskih večerov in tri 45-urne tečaje, ki jih je uspešno končalo 76

udeležencev za tečaje se je zanimalo, sicer je bil večji, a velikost skupin načrtno omejujemo, da bi omogočili vsakomur čim aktivnejše sodelovanje; vodi nas navedlo, da je treba sodobne metode in pristope demonstrirati, ne le o njih govoriti).

Drugod v svetu, kjer so se pred dobrimi desetimi leti zavedli, da je treba visokošolskim učiteljem načrtno pomagati pri obvladovanju njihove pedagoške in ne le raziskovalne vloge, imajo v ta namen specializirane inštitute in centre; pri nas pa skušamo (poleg Zagreba edini v Jugoslaviji) vsaj v minimalni meri držati korak s potrebami.

Sodelovanje s sorodnimi institucijami v Jugoslaviji in v svetu poteka v obliki medsebojnih strokovnih obiskov (zlasti s sorodnim centrom v Zagrebu) in prirejanja predavanj tujih strokovnjakov na teme pedagoškega izobraževanja (doslej iz Graza, Frankfurt, Londona). Pozivili pa nameravamo zlasti sodelovanje s celovško Univerzo za izobraževalne vede.

Vemo za področje, kjer bi morali intenzivneje delovati, tako v permanentnem pedagoškem izobraževanju zlasti srednješolskih učiteljev, v razvijanju sistematičnih stikov z učitelji mentorji in hospitacijskimi šolami ob organiziranju hospitacij, nastopov, pedagoške prakse in snovanju novih oblik povezovanja teoretičnih in praktičnih izkušenj. Prizadevali si bomo, v kolikor bomo imeli za to realne pogoje, s svoje strani pomagati učiteljem pri obvladovanju novih nalog, ki jih je prednje postavila reforma usmerjenega izobraževanja. B. M. P.

dogodki novosti

Za večjo povezanost med časopisi

Letna skupščina sekcije, ki je bila v Sutomore, je povzela opravljeno delo v preteklem letu in ga kritično ocenila. Glede na to, da poteka reforma v vsaki republiki in pokrajini nekoliko drugače, hkrati pa oblikujemo v Jugoslaviji enoten sistem vzgoje in izobraževanja, je še bolj pomembno medsebojno obveščanje republik in pokrajin o posameznih prizadevanjih, uspehih in težavah. Reforma vzgoje in izobraževanja ima skupne temelje in cilje, je naša skupna naloga — tako kot tudi krepitev bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti ter vzgoja mladih k jugoslovanskemu socialističnemu domoljubju. Prosvetni časopisi lahko veliko pripomorejo k uresničevanju vseh teh nalog.

sopisi lahko veliko pripomorejo k uresničevanju vseh teh nalog.

Med konkretnimi nalogami, ki jih je sekcija prosvetnih glasil prevzela za prihodnje šolsko leto, so med drugim: priprava posvetovanja o socialističnem domoljubju, povečana medsebojna izmenjava informacij in prispevkov o vzgoji in izobraževanju, skupna priprava gradiva za 40-letnico AVNOJ itd. Uredništva si bodo izmenjala izkušnje o urejanju glasil, oblikovanju informacij in o samoupravljanju v teh organizacijah, pa tudi o tem, kako vsako glasilo išče izhod iz sedanjih gmotnih težav, ki tarejo vso časopisno in založniško dejavnost.

JOŽE VALENTINČIČ

Jugoslovansko posvetovanje o pionirskem šahu

V organizaciji centrov za napredek šaha v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani in Pedagoške akademije v Mariboru bo 7. in 8. oktobra letos na Pedagoški akademiji v Mariboru prvo posvetovanje o problemih in smernicah razvoja pionirskega šaha v Jugoslaviji.

Težišče posvetovanja bo na vprašanjih, kako organizirano uveljavljati šah v osnovnih šolah, o funkciji šaha pri razvoju mladih in na konkretizaciji načrta dela v osnovnih šolah (strokovno-organizacijski vidiki). Temeljno vodilo posvetovanja je vzgojna vrednost šaha pri oblikovanju vsestransko razvite mlade osebnosti.

Za samo posvetovanje je v jugoslovanskem prostoru veliko zanimanje. Svoje prispevke je najavilo več uglednih šahistov. Organizatorji pričakujejo, da se bo dvodnevnega posvetovanja udeležilo več kot sto udeležencev iz vseh naših republik in pokrajin.

Ker je posvetovanje v Mariboru, imajo mnogi mentorji iz naše republike priložnost sodelovati na posvetovanju, še posebno tisti iz severovzhodne Slovenije.

Pedagoška akademija v Mariboru

Na Tržaškem zadovoljni z vpisom v slovenske šole in vrtce

30. junija se je končal vpis v prve razrede osnovnih šol. Še pred tem, 19. junija pa vpis v državne otroške vrtce. S podatki o teh vpisih smo lahko zadovoljni, navdajajo nas z optimizmom. Na Tržaškem delujejo slovenski državni in občinski otroški vrtci. Državnih vrtcev je 18, občinskih pa 12, skupno torej 30. Letos je vpis nekoliko manjši od lanskega; na to pa je vplival demografski padec, ki je značilen za vso Italijo in tudi za slovensko manjšino. Manj vpisanih novincev imajo v devinsko-nabrežinski občini in tudi na kraški planoti, v okolici Trsta, precej več pa jih je v mestu, zlasti v svetoivanskem predelu.

V šolskem letu 1982/83 bo obiskovalo slovenske vrtce 593 otrok. Veliko jih je iz mešanih zakonov; ko je tak otrok star šest let in ga je treba vpisati v 1. razred osnovne šole, večkrat mati Slovenka dovoli, da oče Italijan vpiše sina ali hčer v italijansko šolo. Zato se ob začetku šolskega leta slovenska kulturna društva, Sindikat slovenske šole in drugi trudijo prepričati starše mešanih zakonov, naj vpišejo otroke v slovensko šolo, kjer se bodo ti z lahkoto naučili obeh jezikov; to pa jim bo koristilo v nadaljnjem življenju na obmejnem območju. Letos je enotni šolski odbor, ki ga sestavljajo slovenski predstavniki KPI, PSI in Slovenske skupnosti, torej političnih strank, ter predstavnik SKGZ, Slovenske prosvete in Sindikata

slovenske šole, izdal lep letak, ki vabi slovenske starše, naj vpišejo otroke v slovensko šolo. Zal pa veliko staršev ni dovolj zavednih. Razveseljiv je podatek, da bo v tem šolskem letu v prvih razredih 63 otrok več kot lani. Vseh prvošolčkov bo 244 v Skednju 7 (lani 3), Barkovljah 6 (1) in na območju Sv. Ivana 15 (lani 8). Vpis je precej večji kot lani v samem mestu. Tako se je v Roganju vpisalo 13 otrok (lani 5). Precej manj otrok pa se je vpisalo v prve razrede v devinsko-nabrežinski občini, kjer bo obiskovalo prve razrede na 11 osnovnih šolah le 33 otrok. V devinsko-nabrežinski občini se že dve leti zmanjšuje število vpisanih v osnovno šolo in če se bo to nadaljevalo, bo treba nekatere šole zapreti. To velja za osnovne šole v Slivnem, Medji vasi, Cerovljah in Brišcih. Ker pa vemo, kaj pomeni slovenska šola za slovensko manjšino, je treba to preprečiti. Toda pustimo pesimizem ob strani, saj je v osnovnih šolah s slovenskim jezikom vpisanih več otrok kot lani, to pa zagotavlja, da slovenska šola v zamejstvu ne bo zamrla. Vseh otrok, ki bodo obiskovali slovensko osnovno šolo na Tržaškem, bo 1273, če tem dodamo še približno 1400 dijakov srednjih šol, bo vseh učencev na slovenskih šolah na tem območju v prihodnjem šolskem letu 2673.

MARKO PAULIN

pobude
odmevi

Težave ob vpisu in prestopu z ene šole na drugo

O nedoslednosti v določilu zakona o osnovni šoli

Že neštetokrat smo se sporazumeli, da je nujno ohraniti in razvijati osnovnošolska središča tudi na podeželju, kjer je najmanj šoloobveznih otrok. Razumljivo pa je, da ne bomo mogli vzdrževati šole tam, kjer je učenec tako malo, da bi to ogrozilo organizacijsko in strokovno raven vzgojno-izobraževalnega dela.

Pojavlja pa se še drug problem. V zadnjih letih se rahlja šolska mreža tudi tam, kjer se število osnovnošolcev ne zmanjšuje. Veliko osnovnih šol ima težave z vpisovanjem in s prestopanjem učencev v šole, ki ne spadajo v njihov okoliš. Učenci, ki končajo četrto ali peti razred, pa se ponekod množično prijavljajo na osnovne šole v drugih občinah, čeprav imajo v svojem okolišu popolno organizirano šolo. Vse to dopušča tudi 76. člen zakona o osnovni šoli iz leta 1980, ki predpisuje kot edini pogoj to, da so razlogi za vpis ali prestop na drugo šolo »utemeljeni«. Razumljivo je, da najde vsakdo tudi kak razlog, vprašanje pa je, ali je ta razlog res utemeljen. Ali je to morda zaposlenost staršev v sosednjem večjem kraju? Ali boljše prometne zveze? Ali višja organizacijska in kadrovska raven šole? Ali pa le nepojasnjene ambicije staršev?

V tretjem odstavku omenjenega člena zakona o osnovni šoli preberemo, da o utemeljenosti razlogov odloča organ osnovne šole, na katero se želi učenec vpisati ali prestopiti. Vemo pa, da organ osnovne šole ne bo obravnaval le razlogov zaradi katerih prihajajo učenci iz drugega okoliša, temveč bo hkrati upošteval tudi svoje prostorske in kadrovske možnosti in pred odločitvijo še posebej pretehtal organizacijsko pouka, številčnost oddelkov in druga vprašanja, ki se pojavljajo ob tako povečanem številu učencev. Skratka: organ šole bo ob tem zastopal ne le želje učencev iz drugega okoliša, temveč tudi ali pa predvsem svoje možnosti. Prav zaradi tega so utemeljeni razlogi velikokrat zelo relativni. Če potrebuje šola npr. več učencev, bo gotovo upravičila vsak razlog za vpis učencev iz drugega okoliša. Pri tem ostane osnovna šola, od koder so prišli učenci, nemočna.

V zakonu o osnovni šoli iz leta 1974 je bilo v 46. členu zapisano vsaj skromno določilo, da morajo »o prestopu na drugo šolo starši obvestiti ravnatelja šole, na kateri se je učenec dotlej šolal.« Novi zakon pa ne uveljavlja niti tega določila (o prestopu učencev). Tako lahko nekateri starši prosto izbirajo celo med več šolami zunaj svojega šolskega okoliša. V začetku šolskega leta pa so številne šole pred vprašanjem, kako organizirati pouk ob tako zmanjšanem številu učencev. In kako razmestiti šole v občini? Se več: ob koncu koledarskega leta zahteva »sosednja« izobraževalna skupnost denar za poravnano stroškov šolanja za tiste učence, ki so se vsolali na njeno območje. In odgovor: »Učenci so naši, nismo krivi, če ste jih sprejeli.« In opomin: »Plačajte račun, sicer bomo tožili!« Ker pa se tožiti ni častno, je treba račun poravnati.

Vem, da zakon o osnovni šoli ne more rešiti vseh podrobnosti. Vendarle pa je v določilu, ki zadeva to vprašanje, nekaj nejasnosti. Določilo bi moralo uveljaviti predvsem soglasje o vpisu ali prestopu obeh šol, ne pa pristank le tiste šole, na katero se učenec želi vpisati ali nanjo prestopiti. V primerih, ko gre za reševanje teh odnosov med dvema izobraževalnima skupnostima, pa bi morali to rešiti z obojestranskim dogovorom. Problem namreč zadeva materialni, kadrovski in organizacijski razvoj osnovnega šolstva v občini. Vsaka osnovna šola naj bi imela tudi v samoupravnih aktih zapisano, v katerih primerih se lahko učenci vpišejo in prestopijo na šole v drugih okoliših, in ne le določila o »utemeljenosti razlogov« za sprejemanje otrok iz drugih okolišev. In nazadnje: v omenjenem členu zakona o osnovni šoli je zapisano, da »se učenec praviloma vpiše v osnovno šolo v šolskem okolišu, kjer stanuje.« Povsem razumem pomen demokratične pravice staršev in učencev do upravičenosti pri vpisovanju in prestopanju na druge šole, vendar ne bi smeli tega uveljavljati tako, da bi prizadelo načrtnost pri razvijanju šolske mreže. Gotovo pa je treba ravnati tako, kot je za družbo najbolj prav.

LUDVIK BRUMEC

Dvajsetletnico mature so nekdanji dijaki ljubljanskega učiteljskega proslavili na Dolenjskem. Da bi spoznali kulturno in zgodovinsko preteklost vinorodne pokrajine pod Gorjanci, so si ogledali pletersko kartuzijo in Javorovico, kjer je padlo 146 borcev četrtega bataljona Cankarjeve brigade. Na srečanju so učitelji izmenjali izkušnje, ki so si jih pridobili v dvajsetletni delovni praksi (Foto in besedilo: F. Brus)

Za veliko denarja malo dobrega

Zakaj tolikšen prispevek k stroškom za organizacijo seminarjev?

Ob vsestranskem prizadevanju za varčevanje in ob vedno novih zahtevah po izobraževanju ob delu in iz dela je skorajda neverjetno, da se lahko tudi v tem času in ob taki dejavnosti, kakršna je strokovno izpopolnjevanje, pojavi dobičkarstvo. Kako naj bi sicer imenovali to, kar se dogaja zadnje čase na šolah: pred koncem šolskega leta smo dobili program izobraževanja prosvetnih delavcev v poletnih počitnicah. Pripravili sta ga naši matični šoli — filozofska fakulteta in pedagoška akademija v Ljubljani, kjer smo se izobraževali in diplomirali. V zakonu o usmerjenem izobraževanju piše, da morajo matične šole svoje diplomate sproti izobraževati, saj je znano, da v današnjih dneh znanje naglo zastari, in če kdo, potem ga morajo nenehno dopolnjevati tisti, ki izobražujejo mlade rodove.

Tega se učitelji in vzgojitelji dobro zavedajo, zato je v vsakoletnem programu dela vzgojno-izobraževalnih organizacij tudi izobraževanje pedagoških delavcev. V ta namen je predviden tudi denar v finančnem načrtu.

Vse lepo in prav. Drugačno podoba pa dobi vsa ta koristna zadeva tedaj, ko postavijo »svojo ceno« organizatorji izobraževanja. Naj opišem zadevo nekoliko natančneje. Pedagoška akademija v Ljubljani organizira med drugim tudi te seminarje: Povezava glasbenega pouka v razredu z delom zbora v osnovni šoli (18. 6. od 8. do 17. ure), kotizacija 800 din; Nadpovprečni, zelo bistri učenci na razredni stopnji (namenjen razrednim učiteljem — 3 do 4 ure), kotizacija 600 din; Sodobna pravljica na Slovenskem (4 ure), kotizacija 600 din; Upovedovanje — slovenska kratka pripovedna

proza, Vplivi srbohrvaščine na slovenski jezik (organizirano po območjih — 2 dni), kotizacija 1500 din; Velika in mala črka v srbohrvaškem jeziku (5 ur), kotizacija 800 din; Prepoznavanje in obravnavanje razvojno motenega otroka (2 dni), kotizacija 1500 din.

To je del programa Pedagoške akademije v Ljubljani. Za srednješolske učitelje pripravlja podobne seminarje, za katere je treba prispevati kar precej denarja, filozofska fakulteta. Izračunajmo torej, koliko bi letos stalo izobraževanje učiteljev na srednje veliki osnovni šoli, kjer poučuje približno 50 ljudi. Verjemite ali ne: 70.000 dinarjev (sedem starih milijonov).

Veliko cenejše in za učitelje boljše je, če šola sama organizira strokovno izobraževanje. Če ima npr. 25 razrednih učiteljev, lahko povabi strokovnjaka iz matične šole in v svojih prostorih brez potnih stroškov, dnevnice za učitelje in prispevka za organizacijo (kotizacije) smotro nenehne izobraževanja. Za predmetno stopnjo pa bi taka predavanja potekala po strokovnih aktivih v občinskih središčih.

Morda še nekaj v premislek ob letošnjem razpisu strokovnega izpopolnjevanja na pedagoški akademiji v Ljubljani: vnaprej seveda ni mogoče kritično ocenjevati kakovosti izbranih predavanj, izkušnje iz prejšnjih let pa kažejo, da se le-ta ne skladajo s ceno. Naj utemeljim: na teh seminarjih je preveč slušateljev v prostorih. Komunikacija ni mogoča. Pri izbiri tem niso upoštewane želje in potrebe pedagoških delavcev. Skupine slušateljev so mešane. V njih so starejši in mlajši, izkušeni in neizkušeni. Prav gotovo potrebujejo mlajši veliko izobraževanja v metodiki,

saj jim ga matične ustanove ne dajejo dovolj. Starejši učitelji bi radi spoznali novosti v stroki. In še nekaj nas moti: zastarele oblike dela. Redkokdaj se zgodi, da bi presegle frontalno obliko. Na seminarjih poslušamo predavanja, ki ostanejo zaradi tega podajanja največkrat brez odmeva pri poslušalcih. Zelinjo pa si pestrejšje metode dela — take, ki ne pripomorejo, da se tudi starejši slušatelji živahneje odzivajo.

Pri strokovnem izpopolnjevanju učiteljev naj bi uporabljali tudi sodobna učna sredstva, kot npr.: grafoskop, kinoprojektor s filmi ipd., delo pa naj bi potekalo v laboratoriju.

Udeleženci seminarja bi rali vnaprej dobiti teze predavanja, na seminarju pa študij gradivo (npr. predavanja, pripravo, skice, seznam knjižne literature...).

Povejmo še to, da priprava Zveza kulturnih organizacij vsako leto zelo kakovostne seminarje iz filmskega, terarnega in gledališkega področja — brez kotizacije. Tudi Zavod SRS za šolstvo je v letos organiziral več kot 3000 izobraževanja za učitelje, ne bi bilo treba prispevati denarja.

MARICA NAKRST

Ob koncu šolskega leta so na Osnovni šoli Zbora odposlancev v čevju slovesno proslavili dan šole. Učenci so pripravili pester kulturni spored, ki je navdušil goste iz Doline pri Trstu, italijanske učence iz Škofje Loke in iz Kriza na Hrvaškem. Slovesnost je dopolnila zanimiva razprava o življenju in delu na posameznih šolah (Foto in besedilo: F. Brus)

Demokracija in njena navidezna podoba

Pogovor z vodjem seminarja za učinkovitejšo učiteljevo delo, psihologom Janezom Bečajem

Nič novega ne povemo, če rečemo, da današnja šola na vseh ravneh premalo uvršča v svoj program učenje za zdravo življenje in skladne medsebojne odnose.

Potrebe po dodatnem znanju pa že rojevajo domove. Kakovostni seminarjem, ki sta jih pripravila Zveza pedagoških društev in Svetovalni center, se je pridružil v minulem šolskem letu tudi seminar za učinkovitejšo učiteljevo delo. Vodil ga je psiholog Janez Bečaj.

Vsem udeleženkam se je zdel ta seminar izredno zanimiv in koristen. Takole menijo o njem:

Magda, učiteljica slovenskega jezika: Zdaj drugače gledam na mlade in njihovo vedenje, zlasti kadar je moteče. V razredu sem bolj umirjena, sproščena, bolj iskrena do učencev in sebe. Škoda, da na takih seminarjih ne srečujemo ljudi, ki so zmeraj zagnjeni, ker ostaja med njimi in učenci marsikaj nerešenega, spornega.

Darja, psihologinja: Delam v podaljšanem bivanju. Pogosto opažam, da klasične avtoritativne metode odpovedo, še posebno pri vedenjsko motenih učencih. Zato so nujne take oblike izobraževanja, s katerimi dobimo napotke za uspešnejše vzgojno delo, izmenjamo izkušnje in kritično razčlenimo posamezne vzgojne postopke.

Tovarišice iz Vzgojnega zavoda Janeza Levca: Vesele smo, da smo prišle do spoznanj, ki podirajo stare pedagoške norme, saj so nas obremenjevale vsa dolga leta učiteljevanja.

Ker so nas učili, da mora učitelj pustiti svoje skrbi pred vrati

razreda, smo se zdaj sprostili ob spoznanju, da sme biti učitelj človek s čustvi, z dobro in slabo voljo, ki jo lahko tudi pokaže. Tudi popolne odgovornosti za otrokov učni uspeh smo se razbremenile ob spoznanju, da se moramo le kar najbolj potruditi. Žal pa nam je, da se tega nismo učile kot študentke, ker je težko spreminjati ustaljene navade.

Med skupinskim delom smo spet odkrile dve vrednosti dobre, zdrave skupine: večja se želja, da s strpnostjo, pozornim poslušanjem, jasnim, jedrnatim sporčanjem svojih izkušenj pomagaš drugim; učis se iskrenosti, ki ni zmeraj prijetna, je pa nujna.

Več o tem seminarju je v pogovoru povedal psiholog Janez Bečaj. Takole smo ga spraševali:

Kako je nastal ta seminar?

Do zdaj smo imeli na Svetovalnem centru poleg individualnega svetovanja dve obliki dela: predavanja tu in na šolah, pripravljali pa smo tudi seminarje z različnimi temami. Pokazala pa se je pomanjkljivost; učitelju smo dali informacijo in navodila za delo, nismo pa dobili povratnih informacij. Nismo zvedeli, če sploh dela ali kakšni so rezultati. Iskali smo novo možnost. Začela je Vida Strletova s šolo za starše, jaz pa vodim zdaj seminar za učinkovitejšo učiteljevo delo. Delo je skupinsko, razdeljeno na deset sestankov. Poteka tako, da je na seji podano teoretično gradivo, v tednu dni pa ga učitelji preskusijo v praksi in naslednje poročajo. V združevanju teorije in prakse vidim novo vrednost.

Kaj ste spoznali na tem seminarju?

Pokazalo se je, da večina učiteljev ni vajena sproščeno, odkrito sodelovati v majhni skupini, zato je treba porabiti kar precej časa, da lahko bolj odkrito govorimo o problemih v njihovi praksi. In še nekaj: ponavadi imajo učitelji vsaj to, kar se dogaja okrog njih, za »svojo« problem. Nenehno se jim zdi, da morajo nekaj storiti, preprečiti, spremeniti, popraviti ipd. Če tega ne bi delali, bi imeli prehude občutke krivde. Šolski sistem sam po sebi tako gledanje podpira, na našem seminarju pa smo skušali obravnavati problem učiteljeve odgovornosti bolj stvarno in učitelja tako ustrezno razbremeniti. Učitelji so v pogovoru na seminarju povedali, da se čutijo preobremenjene, nemočne, težko prepoznavajo v sebi, kaj v resnici občutijo do učencev in to tudi težko izrazijo.

To je zdaj že vaš peti seminar. Ali boste to obliko izobraževanja obdržali?

Nekatere stvari bomo poskušali spremeniti. Radi bi seminar zdužili s senzitivnim treningom in tako omogočili udeležencem še boljši vpogled v zakonitosti medsebojnih odnosov.

Delali ste v vzgojnem zavodu v Logatcu, na šoli v Polju, tu ambulantno z vedenjsko motenimi otroki. Katera so vaša bistvena spoznanja o učencu in učitelju?

Učenci so sposobni veliko narediti sami in se tudi pametno odločati, vendar samo v resnično demokratičnem okolju. Tega pa ni mogoče ponarediti, kot ni mogoče ponarediti pristnih, odkritih odnosov. Zato je toliko »demokracijskih oblik dela« neuspešnih.

Ali je mogoče dobiti gradiva o tem seminarju?

Delamo po knjigi Teacher effectiveness Training Thomasa Gordona. Imamo širši povzetek čakamo pa na avtorjevo dovoljenje za prevod.

Današnji človek živi v mnogih stiskah. Kakšen je njegov odnos do svetovanja?

Načrtujemo raziskavo o stiskah ljudi do svetovanja. Tudi mi, ki smo na seminarju, imamo težave, kaj mislijo tisti, ki pridejo k nam. Tisti, ki pridejo, nimajo odklonilnega stališča do svetovanja.

Vi vidite, da imate delo radi. Kdaj ste najbolj voljni?

Na teh seminarjih takrat postane skupina toliko delovna, da si zna sama postavljati in reševati probleme in ostanem s moderator. Ob takih priložnostih pridejo na dan resnična lišča, tudi nasprotovanja. Vse pa je pogoj za to, da bo kolikor možno, rešitev določenega problema dobra. Nisem pa zadovoljen, če se vsi z vsem strinjajo in upajo dvomiti.

DANICA CEDILNIK

Mlajši novinci v osnovni šoli

Več pozornosti pri vpisovanju prvošolcev

Spregovoriti želimo o dovolj resni problematiki, ki se pojavlja ob vstopu mlajših novincev v šolo. O otrokovi zrelosti za vstop v šolo vemo učitelji dovolj, kljub temu pa bom zaradi primerjanja: zreli—nezreli, nekatera dejstva vendarle osvetlila. O njej odločajo trije vidiki: telesna, osebna in funkcionalna zrelost. Teoretično jih je mogoče ločiti, v praksi pa je to precej bolj zapleteno, saj se v otrokovi osebnosti prepletajo. Kljub temu skušajmo upoštevati določeno zaporedje.

Vsak otrok je drugačen

Sodobna šola zahteva spremenjen odnos do učencev

S tem ko postane učenec subjekt vzgojno-izobraževalnega procesa, začuti potrebo, da šola njegove individualne značilnosti upošteva in mu jih pomaga razvijati. Želi sicer živeti in delati v kolektivu, vendar pa ima tudi svojo enkratnost, individualnost, zato ga moramo pojmovati dialektično.

Individualizirani pouk je prilagojen učenčevim sposobnostim, spodbuja učenčev razvoj, vodi njegovo učenje in mišljenje in odpravlja neutemeljene razlike, ki jih povzročajo vplivi okolja. Ta načela individualizacije so naša šola premalo upoštevala, kar je v razredih preveč učencev, ki so učitelji slabo usposobljeni in imajo premalo vzgojno-izobraževalnega gradiva; zato se tudi preveč zatekajo k frontalnemu pouku.

Pri individualizaciji ne smemo prezreti socialne strani človekove osebnosti. Vsakemu človeku je bolj ali manj potrebno da doživlja uspehe. Zato mora šola vsakemu učencu omogočiti, seveda po njegovih zmogljivostih, da doseže dobre uspehe. Tudi racionalizacijo pouka lahko dosežemo samo z njegovo individualizacijo.

Danes opuščamo tezo, da mlada učenec najprej intelektualno dozoreti in ga šele potem izobražujemo. Vse bolj poudarjamo, da razvito mentalnih struktur ni le pogoj, ampak tudi rezultat učne dejavnosti. Če čaka, da se bo učenec sam razvil, do neke stopnje, zaviramo izobraževalni napredek in funkcionalni duševni razvoj.

Učitelj svoje učence slabo pozna, ne ve, kako bi jih spodbujal in dosegel čim boljši stik z njimi. Ker v glavnem ravna z vsemi enako, so odnosi hladni, prezasebni, to pa slabo vpliva na učence, na njihovo motiviranost in delo. Ni zmeraj krivja prezahtevnost snovi, kadar je učenci ne obvladajo, vzrok je lahko tudi v tem, če učitelj ne upošteva njihovih različnih dojemljivosti.

Učitelji v naši šoli so sicer zelo pripravljeni na spremembe v učnih odnosih, težko sprejemajo učenca kot subjekt vzgojno-izobraževalnega procesa, kljub temu pa premiki že nastajajo v medsebojnih odnosih, ki postajajo humanejši in demokratičnejši, to pa daje učencem več možnosti za svoboden in celosten razvoj. Večji pomen dobiva razvoj človekovih funkcionalnih sposobnosti in spretnosti, kjer so na prvem mestu abstraktno mišljenje, prožnost, kritičnost in sposobnost za permanentno izobraževanje.

Ne samo pri nas, temveč tudi po svetu že nekaj let iščejo boljše metode usposabljanja učiteljev. Kakovost pouka je namreč močno odvisna od izkušenj in treniranja učiteljev. Ti že dolgo niso več glavni vir informacij, ampak morajo znati izraziti tudi znanje, ki ga otroci pri- nesajo v šolo, spodbujati jih mo-

našo mladino. Izkušnje pa kažejo, da telesno razvitost vse pre- radi povezujemo s telesno in duševno zrelostjo.

Otroci morajo sedeti v šoli vsak dan po nekaj ur — to pa je zanje zelo težko. Pri pouku naj bi pazljivo in mirno sedeli in zbrano poslušali, sicer naše delo ne bo uspešno. Vsak dan pišejo domače naloge. Normalno zrel učenec bo naredil tako nalogo samostojno in precej hitro — brez večjih težav, mlajši učenec pa bo pri tem počasnejši.

Ob množici učnih pripomočkov se otroci težko znajdejo in potrebujejo pomoč staršev. Ker pa še mnogi starši za to delo ne čutijo dovolj strokovno sposob-

ne, radi svojega prvošolca vključijo v oddelek podaljšane bivanja. Ciciban je zdaj še bolj obremenjen: v šoli je od 8. ure pa do 16.30. Naj bo vse še tako lepo organizirano — to je zanj — naporno posebno takrat, ko je pouk popoldan. Učenci se »mečejo« po klopetih, stegujejo, sučejo, padejo s stola — samo da bi zadostili svoji naravni potrebi po gibanju. Starejši učenci lažje premagujejo te težave. Tudi do- sedanji dve uri telesne vzgoje sta na tej stopnji premalo. Če potrebuje kdo zelo veliko gibanja, potem so to pet — šest — in sedemletni otroci, ki so se še pred nedavnim tako sproščeno gibal v vrtcu.

Učenci morajo sami hoditi v šolo in domov. Tudi tu nastanejo pri mlajših težave. Otroci hoče- jo, da jih spremljajo starši. Ven- dar je to za starše dodatna obre- menitev, ki traja skorj vse leto.

In kaj menijo o telesni zrelosti pediatri? Ti nasprotujejo zgod- njemu vključevanju otrok v šolo. Sistematični pregledi opozarjajo na deformacije okostja (le-to je v tem obdobju dokaj občutljivo) ki so posledica sedenja v šoli. Trd stolček, mizica, določen prostor, enolično pohištvo, pisanje in branje — vse to utruja. Nemalo- krat si zaželim, da bi se učenci posedli v kot učilnice, na udobnej- še mehkejši stolčke, da bi lahko legli na tapisom, se tam učili pe- smice, brali in se bolj sproščeno pogovarjali. Ker se premalo gib- ljejo na svežem zraku, postanejo otroci tudi manj odporni.

Težave mlajših otrok

Pod pojmom osebnostna zre- lost razumemo otrokova čustva, stopnjo socializacije in njegovo samostojnost. Kako je s tem? Zreli učenci se zanimajo za vrst- nike in čutijo svojo pripadnost skupnosti. Mlajši pa so izrazito egocentrični. Če znajo ali ne, če zmorejo ali ne, neprestano dvigajo roko. Ko takega učenca po- kličem, nemalokrat ugotovim, da preprosto ne ve, za kaj gre. Ne zmoro presoditi svojih sposob- nosti. Tudi s sošolci težje sodelu- jejo, ti jih nekoliko odklanjajo, saj so nestrpni, ker se mlajši učenci prepočasno odzivajo. Želja po učenju še ne prekaša želje po igri.

Zbranost, zavzetost za delo traja pri zrelih učencih 20 minut, pri mlajših pa 10. Učitelji sami sicer po svoji uvidenosti prilagajamo delo, menjavamo dejav- nosti, da se učenci preveč ne utrudijo, toda še vedno moramo upoštevati urnik, učne načrte, ki imajo svoje smotre in jih lahko uresničimo le z resnim delom. Učni program prvega razreda je precej zahteven; zmanjšati, olaj- šati ali kakorkoli samovoljno spreminjati ga ne smemo, mlaj- šim otrokom pa ga nismo prilago- dili. Prej lahko rečemo, da je prilagojen boljsemu povprečju sedemletnih šolarjev kot pa pov- prečnim šest — in petletnim otrokom. Mlajši učenci odpove- do, če je učne snovi preveč. Ko starejši napiše šest ali sedem po- vedi — obstane mlajši pri tretji. Kar opravi starejši v sedmih mi- nutah (testi MA), ne zmoro mlajši niti v dvajsetih. Mlajši otrok težje sprejema nove nalo- ge. Če se še tako trudim, da bi učenec motiviral, se mi ne po- sreči. V njih naravno prevlada želja po igri. Uspešno opravljajo le tista dela, ki jim ugajajo in ne zahtevajo preveč miselnega na- pora. Odpovedujejo pri branju, ker nimajo dovolj vztrajnosti. Tudi predpisov o šolskem redu ne spoštujejo dosledno. Dogo- vorov ali pravil igre ne razumejo in ravnajo pač tako, kot jim je všeč, so manj obrzdani.

Na področju osebnostne zre- losti bi nam starši in vzgojitelji male šole lahko veliko pomagali. Na naši šoli smo se že povezali z vzgojno-varstveno organizacijo, se pogovarjali o prezgodnjem vključevanju otrok v osnovno šolo in problemih, ki pri tem na-

stajajo. Natančneje o vsakem otroku posebej, pa smo se pogo- vorili še pred koncem male šole.

K takim pogovorom je treba pritegniti še starše. Zanimivo je tudi da starši mlajših otrok niso bili navdušeni nad tem, da bi vključili svojega otroka v šolo, izražali so zaskrbljenost, boja- zen, predvidevali so težave. Upravičeno. Čeprav zakon do- pušča, da učenec zaradi neuspeš- nosti po prvih mesecih šolanja zapusti šolo, se v praksi to ne zgodi, saj iz meseca v mesec upamo, da bo boljše.

Funkcionalna zrelost naj bi se kazala v otrokovem dojemanju in odnosu do življenja. Otrok mora spoznati, da imajo pred- meti svoj določen namen, doga- janja svoj vzrok in posledico.

Preusmerjanje v logično gled- danje in dojemanje je počasnej- še. Ne upoštevajo lastnosti predmetov. Otrok slabše pazi na šolske potrebščine. Slabši je pre- nos znanja z enega zglede na drugega, iz ene ure v drugo, z enega področja na drugo.

Ti učenci so prikrajšani tudi pri vključevanju v svobodne de- javnosti, ker so pri šolskem delu počasni, zmorejo komaj opraviti najnujnejše delo.

Neprilagogeni programi

Če pomislimo še na to, da je ves razvoj duševnosti odvisen od razvoja osrednjega živčnega si- stema in njegove dejavnosti, ki ima svoje naravne zakonitosti — teh pa ni mogoče prehitovati — nam mora biti jasno, zakaj več- čina mlajših otrok v šoli ne uspeva ob zdajšnjih, njim nepri- lagogenih učnih programih za prvi razred. Izjeme sicer so, toda teh je malo. Od mojih osmih pr- vošolcev, sta zmogla zahteve učnih programov le dva; deklica je imela težave pri matematiki, deček pri slovenščini, pri vseh otrocih pa sem opazila slabšo koordinacijo gibov, zato je nji- hova pisava okorna. Tudi učni program matematike je precej zahteven, predvsem nekatera poglavja, kot so: presek, iskanje 3,4 razlik, pripadajoče enačbe, saj težjih problemov otroci ne razumejo. Dosegli so oceno za- dostno ali dobro. Toda dognano je, da zaradi takega znanja nastajajo učne težave, ki se kažejo do osmega razreda.

Tudi prostorska orientacija dela učencem težave. To opa- zimo pri risanju na risalni list, saj otrok ne zna izrabit prostora in riše miniaturno v kot večine lista pa si ne upa izrabit. Otrok pogo- sto spušča strani v zvezku, napiše v eno vrstico le dve besedi ali pa obrne zvezek narobe.

Ko se tak nezrel učenec znajde z zreliimi vrstniki pred istim pro- blemom, ki mu pa ni kos, pomeni to zanj hude duševne stiske, ki izkrikuje njegovo mlado oseb- nost. Tak otrok sprevača svojo neuspešnost v agresivnost, skriva svoje izdelke pred sošolci, pred starši, njegova volja je šibkejša, do šole ima odpor.

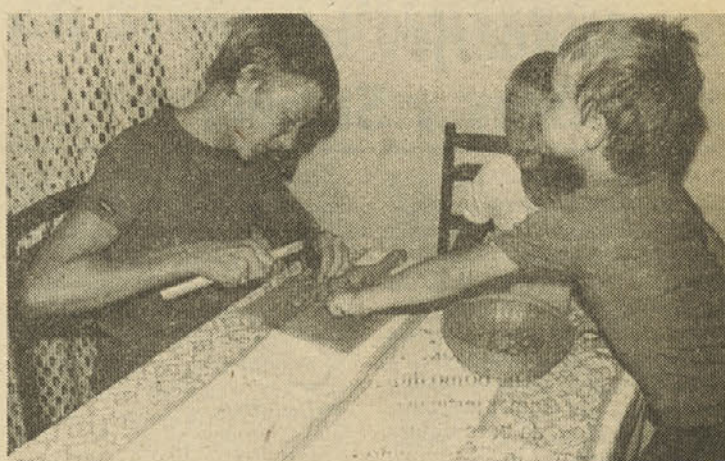
Skušala sem opozoriti na pro- bleme, ki tarejo mlajše prvošol- ce. Za večino le-teh imajo usodne posledice. Takšni učenci se bodo morali že pri štirinajstih letih odločiti, kam v usmerjeno izobraževanje. Njihovo odloči- tev bo precej omejilo po- manjkljivo znanje iz osnovne šole, ki bo razvidno iz slabega uspeha.

Pri vključevanju mlajših otrok v osnovno šolo bi morali biti torej pozornejši, posebno še, če ti učenci niso obiskovali vrtca in so se udeležili le 120-urnega programa male šole, če so i. jihovi dosežki na TSN nadpovprečni ali se le »približujejo« povprečju ali če lahko že vnaprej pričakujemo težave. Vzgojitelji starši in učite- lji prvih razredov bi morali bolj sodelovati, tako da bo otrok z go- tovejšimi koraki vstopil v osnovno šolo — pa čeprav leto kasneje.

M. Š.

razpravljamo

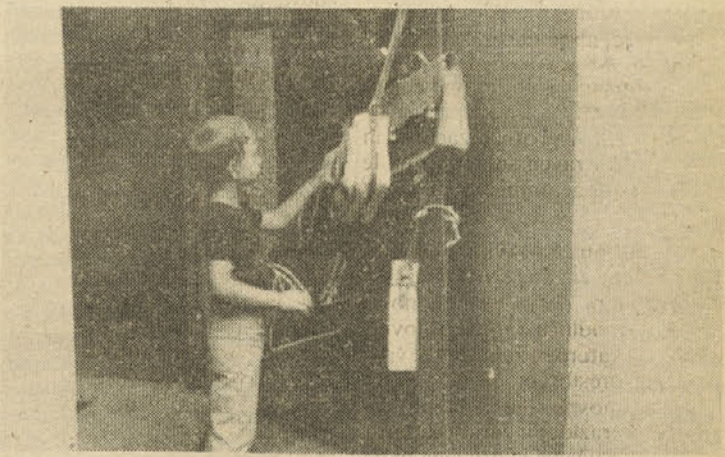
S počitnic v šolo

Otroci preživljajo brezskrbne, srečne dni med počitnicami

Pogledimo, kaj so nam pripravili v trgovinah za novo šolsko leto!

Takšna torba ni samo za eno šolsko leto! (Foto in besedilo: A. Papotnik)

Matični list — učenčeva osebna izkaznica

Matični list je uradni doku- ment, ki spremlja učenca v vseh razredih osnovne šole. V njem so zabeleženi splošni osebni podat- ki, učne ocene, uspeh in učen- čeva osebna karakteristika. Namenjen je predvsem učite- ljem — vzgojiteljem kot pomoč- nik, vodnik in informator o učen- cu, o bioloških, socialnih, inte- lektualnih, emocionalnih in mo- ralnih komponentah njegove osebnosti.

Izpolnjevanje rubrik v matič- nem listu je zelo odgovorno delo zaradi mlade osebnosti, ki raste in se razvija v različnih okoljih. Podatki v matičnem listu morajo biti zanesljivi. Do objektivnih ugotovitev pride učitelj le na podlagi trajnejšega pedagoško- psihološkega opazovanja (s po- močjo anekdotskih zapisov, vo- denja dnevnikov, ipd.) in s kri- tičnim razmišljanjem, iskanjem vzrokov in posledic pozitivnih in negativnih učno-vzgojnih od- klonov.

Zgodí se, da zasledimo v ma- tičnih listih splošne ugotovitve o učenčevih osebnostnih potezah, ki zadostijo le učiteljevemu for- malnemu delu, niso pa to otro- kove značilne posebnosti, po ka- terih bi ga učitelj lahko bolje spoznal, ga razumel in mu pom-agal, da bi čimbolj razvil svoje sposobnosti. Zavedati se mora- mo, da je pri zapisovanju v ma- tični list pomembno tudi jezi- kovno izražanje. Jasno in eno- z-

načno pedagoško-psihološko izrazje kaže učiteljevo strokovno usposobljenost in njegovo po- globljeno delo.

Zelo pazljivi moramo biti pri označevanju učenčevih negativ- nih lastnosti (agresivnost, kraja, zahrbtnost). Če učitelj te od- klone opaža dalj časa in če se po- navljajo, jih seveda mora zabele- žiti, vendar ne tako, da bo otrok zaznamovan, npr. kot kradljivec, pretepač itn. Učitelj naj poskuša najti pot do takega učenca, zaupa naj mu in išče metode, s katerimi bo zadržal te družbeno nesprejem- ljive pojave. Dosežke, uspešne metode dela naj zabeleži in jih zaupa kolegu, ki mu bodo v novem šolskem letu koristile, tako da bo vzgojno delo nemo- teno potekalo. Učenec mora ob tako skrbnem individualnem obravnavanju napredovati!

Zelo uspešno je kolegialno teamsko delo, sodelovanje učite- ljev pri izpolnjevanju in predsta- vitvi matičnih listov. Na razredni stopnji se učitelji »predhodniki« pomenijo s kolegi »nasledniki« o globalni oceni razreda, o poseb- nostih posameznih učencev. Na predmetni stopnji bi morali pri pisanju matičnih listov sodelo- vati s pripombami in opažanji vsi učitelji, ki poučujejo v posamez- nih oddelkih. Le tako bo matični list izpolnil pomembno vlogo v pedagoškem procesu.

MARJA INTIHAR

JANA BOŽIČ-ŠIRAJ

tekmovanja

Srečanje pionirjev zgodovinarjev in likovnikov v Sevnici

Mentorji zgodovinskih in likovnih krožkov na naših osnovnih šolah prav gotovo dobro poznajo tradicionalna srečanja pionirjev zgodovinarjev in likovnikov, saj je bilo letošnje srečanje, 14. in 15. maja v Sevnici, že trinajsto po vrsti. Potekalo je po ustaljenem sporedu, pripravili pa sta ga Zveza prijateljev mladine Slovenije in tokratna gostiteljica Občinska zveza prijateljev mladine iz Sevnice v sodelovanju z mladinsko poljudnoznanstveno revijo Pionir.

Srečanja so zasnovana na natančno določenih temah iz zgodovine NOB, ki so vsako leto drugačne. Letošnja tema je bila Otroci med NOB. Mladi zgodovinarji so v svojih raziskovalnih nalogah zbrali in zabeležili podatke o delovanju otrok med narodnoosvobodilno vojno v svojih krajih, hkrati pa preučevali ustrezno literaturo. Na samem kraju srečanja so mladi likovniki, ki so bili letos predvsem zaradi pomanjkanja denarja le iz sevnške občine, ustvarjali likovna dela, uglašena na isto temo.

Mladi zgodovinarji so pred tekmovanjem pripravili kakih štirideset raziskovalnih nalog. Večina izmed njih je bila na dokaj visoki ravni. Podatke so zbirali povsod: pri starših, sorodnikih in znancih in jih pogosto na podlagi vnaprej pripravljenih vprašalnikov temeljito izprašali o njihovem življenju in delovanju med NOB. Presenetljivo, po drugi strani pa značilno za prizadevnost mladih zgodovinarjev je to, da so štirideset let po vojni odkrili tudi nekaj podatkov in dokumentov, ki jih strokovnjaki za obdobje NOB še niso poznali. Pohvalimo naj tudi iznajdljivost članov zgodovinskih krožkov iz osnovnih šol, »na zeleni trati« nastalih novih naselij, ki jih seveda pred štiridesetimi leti ni bilo. Njihove raziskovalne naloge zajemajo spomine na vojna dogajanja v mnogih slovenskih in ne samo slovenskih krajih.

Strokovna komisija je razi-

skovalne naloge glede na količino vloženega dela in truda in na urejenost prikazanih ugotovitev razdelila na tri kategorije: na zlate, srebrne in na bronaste. V vse tri kategorije je bilo uvrščeno približno enako nalog. Posebno so se odlikovale naloge ljubljanskih šol Valentina Vodnika in Toneta Čufarja in osnovnih šol iz Stranj in iz Postojne.

Cepprav je delež raziskovalnih nalog v srečanjih pionirjev zgodovinarjev nedvomno pomembnejši od tekmovalnega dela, pa ta slednji ponavadi še zmeraj zbuja večje zanimanje in pogosto tudi nekaj vroče krvi. Velika večina ekip je v izločilnem tekmovanju, v katerem se je na podlagi testnih vprašanj šest najboljših ekip uvrstilo v finale, pokazala visoko stopnjo znanja. Od mogočih 53 točk sta jih dve ekipi osvojili 49, »magična meja« za vstop v končno tekmovanje pa je bilo 44 točk. Kot že več let doslej je šlo tudi tokrat pogosto »za las«. Komisija, v kateri so bili prvič tudi predstavniki mentorjev, je izredno natančno in temeljito pregledala vse teste, in to tako, da je hkrati pregledala in ocenila vse odgovore na posamezna vprašanja. Pregledovanje je bilo zato zelo zamudno in dolgotrajno, število točk posameznih ekip pa zaradi tega kar se da objektivno in natančno določeno. Ker so dobile vse ekipe enaka vprašanja in imele pri odgovorih nanje enake možnosti, lahko ugotovimo, da so bili rezultati testa nedvomno stvarnejši od rezultatov končnega tekmovanja, kjer so dobivale ekipe različna vprašanja in je imela sreča večjo vlogo. Mogoče bi na prihodnjih srečanjih kazalo opustiti končno tekmovanje in ostati le pri testnih vprašanjih.

Sevniški gostitelji so pionirje in njihove mentorje sprejeli izredno pozorno in jim pripravili dva res nepozabna dneva. Za svojo požrtvovalnost zaslužijo vse priznanje.

ANDREJ VOVKO

Trden most za razumevanje med narodi

Republiško tekmovanje v znanju tujih jezikov

Tudi v letošnjem šolskem letu so srednješolci iz vseh krajev Slovenije tekmovali v znanju iz tujih jezikov. Kakor že vsa leta doslej je tudi to tekmovanje odlično organiziralo in vodilo Društvo za tuje jezike in književnosti SR Slovenije. Srednješolci so tekmovali iz znanja angleškega in nemškega jezika (tuji jezik I: učenci drugih letnikov in tuji jezik II: učenci tretjih letnikov), francoskega, italijanskega, latinskega in ruskega jezika (tuji jezik II). Najboljši tekmovalci so dobili priznanja, lepe knjižne nagrade, pa tudi potovalne, ki so jih prispevala konzularna predstavništva v naši državi. Vsa ta priznanja so bila podeljena na sklepni prireditvi v Ljubljani, 22. maja 1982. Prireditve so se udeležili vsi nagajenci s svojimi profesorji, dekan Filozofske fakultete v Ljubljani prof. dr. Mirko Jurak, predstavniki Društva za antične in humanistične študije, predstavniki Zavoda SR Slovenije za šolstvo in tuji predstavniki: generalni konzul g. dr. Weiss za republiko Avstrijo, direktor Francoskega kulturnega centra v Ljubljani, g. Cancel za republiko Francijo, lektorica g. Patricia Raveggi za ambasado republike Italije, konzul g. Schindler za Nemško demokratično republiko, predstavnica Doma svetovske kulture tov. Irinarhova, predstavnik Britanskega sveta za kulturne zveze g. Stimson, g. Engleke za Kulturni in informativni center Zvezne republike Nemčije.

Udeležence je pozdravila prof. Doris Debenjak, predsednica Društva za tuje jezike in književnosti SR Slovenije in takoj po nagovoru podelila priznanja in nagrade. V skupini angleški jezik — tuji jezik I je tekmovalo 110 srednješolcev. Prva mesta pa so zasedli: Darja Grah, Srednja šola tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve, Ravne na Koroškem, Daša Lipovšek, Srednja naravoslovna šola, Ljubljana, Marija Šostarič, Srednja družboslovna šola Vide Janežič, Ljubljana. Nagrajenih je bilo 30 tekmovalcev, tisti, ki se je uvrstil na prvo mesto pa je dobil nagrado Britanskega sveta za kulturne zveze: dvotedensko bivanje in tečaj angleškega jezika v Veliki Britaniji.

V znanju iz angleškega jezika kot tujega jezika II je tekmovalo le pet srednješolcev, nagrado za prvo mesto pa je prejel Stojan Bavdek, gimnazija Kočevje.

V znanju iz nemškega jezika kot tujega jezika I so se najbolj izkazali: Alenka Lapoš, SSČ tehniško-pedagoške usmeritve, Murska Sobota, Karmen Fošnar, Pedagoška šola, Maribor, Miran Pustoslemšek, Srednja družboslovna šola Vide Janežič, Ljubljana. Od osemnajstih tekmovalcev je bilo kar trinajst nagrajenih, med nagradami pa sta bili tudi potovalna nagrada v Zvezno republiko Nemčijo in obisk Dunaja ob koncu tedna. Miran Pustoslemšek pa je za doseženo drugo mesto na zveznem tekmovanju iz znanja tujih jezikov prejel še posebno nagrado: obisk tečaja nemškega jezika v Nemški demokratični republiki.

Srednješolci tehniških šol so tekmovali v svoji posebni skupini, vendar to tekmovanje v okviru tehniških šol še ni zaznelo. Tekmovanje iz znanja nemškega jezika se je udeležilo le pet tekmovalcev, nagrado pa je prejel Miro Munda, Tehniška kmetijska šola, Maribor.

Štirideset tekmovalcev se je pomerilo v znanju nemškega jezika kot tujega jezika II. Tudi tu je prejel prvo nagrado Mariborčan Rihard Petek s prve gimnazije. Drugo mesto je zasedla Valerija Jerman, Gimnazija splošne in pedagoške smeri D. Kveder, Ptuj, tretje pa Breda Siegl, Sred-

nja družboslovna šola Vide Janežič, Ljubljana.

V skupini francoski jezik je 26 tekmovalcev od 51 prejelo nagrade in priznanja. Prvo in drugo mesto sta zasedla učenca Srednje naravoslovne šole, Ljubljana, Robert Bakuta in Marko Gričar, tretje mesto pa Olga Mayer, Gimnazija Celje. Tudi najboljša v tej skupini sta prejela potovalni nagradi.

Najmanj tekmovalcev j bilo v skupini italijanski jezik. Tekmovali so le štirje učenci, vsi so bili nagajeni, prvo mesto pa je zasedla Ester Nussdorfer s Šolskega centra za blagovni promet, Nova Gorica.

Tudi latinščina ima še vedno prave »mojstre« v vrstah srednješolcev. 20 učencev je tekmovalo v znanju tega koristnega klasičnega jezika, 9 je bilo nagajenih, najbolj pa so se izkazali Damjan Gantar, Srednja šola Ivan Cankar za splošno kulturo in elektroenergetiko, Sonja Hafner, Srednja ekonomska in družboslovna šola, Koper in Helena Zabukovec, Srednja zdravstvena šola, Ljubljana.

V skupini, ki je tekmovala iz znanja ruskega jezika, je bilo 19 učencev, 10 učencev je prejelo nagrade, prvo nagrado, enomesečno potovanje po Sovjetski zvezi dobila Irena Drevenšek, Gimnazija Miloša Zidanskega Maribor. Vesna Periček, Srednja naravoslovna šola, Ljubljana in učenca Gimnazije Miloša Zidanskega pa sta prejeli drugo in tretjo nagrado.

Slovesni podelitvi nagrad je sledil spored, ki so ga pripravili in izvajali učenci srednjih šol iz različnih krajev Slovenije v jezikih tekmovanja. Učenci Srednje šole za računalništvo, Ljubljana so zapeli, ob spremljavi kitare, dve pesmi v angleščini, sledil je kratak zabavni prizor »The Joys of

the Language Laboratory« izvedbi učencev Srednje šole tehniško-naravoslovne in pedagoške usmeritve, Ravne na Koroškem. Učenec Kmetijske šole Maribor je recitiral nemško ljudsko pesem »Liebesprobe« prav tako v nemškem jeziku. Se je predstavil zborček Srednje družboslovne šole Vide Janežič s pesmijo »Ein Vogel wollte Hochzeit machen«. Lep francoski jezik smo slišali v recitaciji, ki so jo izvedli učenci Srednje naravoslovne šole, Ljubljana. Učenci Srednje družboslovne šole Vide Janežič so svoje izvrstno jezikovno znanje in odlične dramske ter pevske sposobnosti pokazali še s petjem ruskih pesmi, s solistično izvedbo italijanske pesni ter v kratkem prizoru v angleškem jeziku »The Drapes«.

Kako zveni naš Fran Levstik v latinščini so pokazali učenci Srednje šole Ivan Cankar, novogoriški srednješolci pa so nam predstavili v italijanskem jeziku pisatelja Fulvia Tomizza. Prav iz slove smo se nasmejali prizoru »Dua Gauner«, ki so ga zaigrali koprski srednješolci. Doživetvo Koprčani zapeli tudi nekaj angleških pesmi. Ves sproščen, prijeten spored so zaključili učenci Srednje družboslovne šole Vide Janežič, Ljubljana, s pesmijo »Ein bischen Frieden«.

Vsi vabljeni gostje so se v kratkem nagovoru zahvalili Društvu za tuje jezike in književnosti za izredno uspešno tekmovanje in sklepno prireditve. Čestitili so tudi vsem tekmovalcem, ne samo nagrajencem. Jedro, okoli katerega so se sprevale besede vseh govornikov, je bila misel, da nas znanje jezikov zbližuje, da prav to znanje podira meje med narodi in trden most razumevanja in spoštovanja tujih dežel in narodov.

NEVENKA SELISKAR

Mladi fiziki se navdušujejo za tehniko

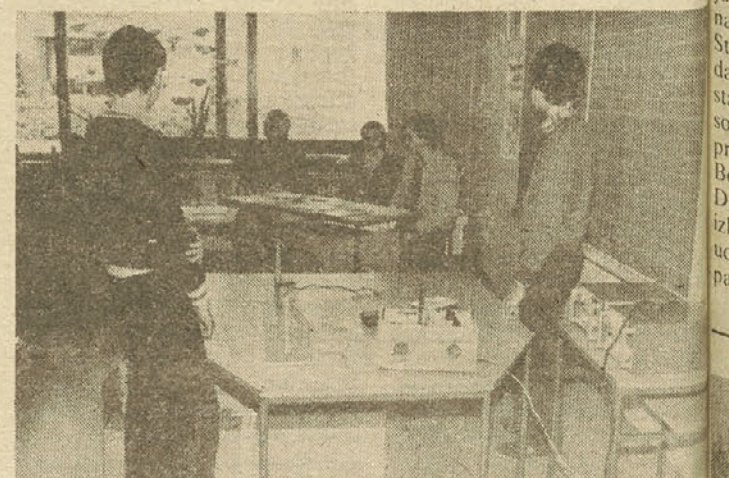
Tudi letos so na pobudo katedre za fiziko Pedagoške akademije v Mariboru in delovne organizacije Iskra Kranj, ki sta lani ponovno obudili tekmovanje mladih fizikov, tekmovali učenci osnovnih šol v uporabi fizike v tehniki. Tekmovanje je potekalo v sklopu VI. srečanja mladih tehnikov Slovenije in to v Kranju, 15. maja 1982.

Namen tekmovanja mladih fizikov je bil predvsem povečati zanimanje za fiziko in se tesneje povezati fiziko s tehniko, tako v vzgojno-izobraževalnem programu kot tudi v dejavnostih prostega časa. Le malo je slovenskih šol, ki načrtno goje in spodbujajo ustanavljanje fizikalnih krožkov, na katerih učenci pridobivajo nova ali poglobljena fizikalna spoznanja in si tako poglobljajo zanimanje za ustvarjalno in teamsko delo. Težava pa ni v tem, da bi imeli učenci premalo zanimanja, temveč v učiteljskih-mentorjih, ki jim je na žalost to delo dodatna obremenitev. Takšne miselnosti pa ne bi smelo biti med učitelji fizike, saj so se odločili za predmet in področje, ki zahteva že samo po sebi veliko zavzetosti tako pri organizacijsko-tehničnem pripravljanju, pa tudi pri ustreznem strokovno-metodičnem delu. Mnogim bi morale biti zgled besede učitelja za fiziko tovariša Brodarja iz osnovne šole Antona Umkarja iz Kopra, ki je v uvodu biltena kluba mladih fizikov (ki ga vodi) zapisal: »Zakaj klub mladih fizikov? Smotri naloge fizike kot znanosti in učnega predmeta so, da učencem posreduje nekatere pomembne fizikalne pojme, da jim omogoča spoznanje nekaterih naravnih pojavov in fizikal-

nih zakonov, razvije sposobnosti za opazovanje in logično mišljenje, da se seznanijo s pomenom fizike za razvoj drugih znanosti in gospodarstva, da spoznajo človekovo aktivno vlogo pri spreminjanju narave in oblikujejo materialistični in dialektični pogled na svet. Učenci pridobivajo podlago za razumevanje fizikalnih procesov in delovanja tehničnih naprav iz sodobnega življenja, uče se reševati najpreprostejše probleme ter spoznavajo, kako je z uporabo fizikalnega znanja mogoče izboljšati življenjske razmere in vplivati na družbeni razvoj in na varovanje človekovega okolja.

Zaradi vsega tega in zaradi zanimanja učencev naše šole, smo se odločili, da bomo ustanovili krožek, v katerem bi lahko posamezniki razširili svoje znanje in spoznali tudi praktično stran fizike kot znanosti. Seveda vsi interesi ne morejo dobiti »zeleno luč«, toda poskušali bomo delo usmeriti na čim več področij. Danes so to: sončna energija, meteorologija in astronomija, jutri pa bomo še videli!«

Takšne učitelje potrebujemo, pa bo zasnova tekmovanja fizike dobila svoje pravo mesto tudi v osnovni šoli. Upam in želim si, da je še veliko takšnih učiteljev, za katere bomo zvedeli na vseh drugih tekmovanjih mladih fizikov, za katere se moramo truditi vsi, da bodo živela dalje. Naj bo naloga vsakega učitelja fizike, da svojim učencem omogoči dodatno aplikativno fizikalno znanje, pozneje pa tudi preskus tega znanja in eksperimentalno-konstruktorskih zmožnosti, obenem pa občutek, da lahko na tekmovanjih zastopamo »harve« svoje

Mladi fiziki se radi ukvarjajo s tehniko

šole tudi na področju fizike.

Zdaj pa še nekaj o pravilih za tekmovanje mladih fizikov v sklopu VI. srečanja mladih tehnikov Slovenije. Razpisani sta bili dve temi, in sicer:

— Zanimiva fizika: v okviru predlagane teme izdelava dvočlanski team napravo za prikaz zanimivega in mikavnega poskusa. Pri tem je bil poudarek na učinkovitem poteku poskusa, kar je posledica dobro izbranih in izvedenih tehničnih rešitev naprav.

— Uporaba fizike v tehniki: v okviru predlagane teme izdelava dvočlanski team tehnično napravo, ki mora rabiti svojemu namenu. Pri tem je bil poudarek na izvirnosti tehnične izvedbe, na razumevanju fizikalnih zakonitosti in na razumljivem, znanstveno neoporečnem tolmačenju delovanja naprave.

Večina tekmovalcev se je odločila za drugo temo in lahko trdim, da so učenci povečini izdelali izredno zanimive naprave, ki so jih tudi na dokaj visoki ravni razlagali. Tekmovanje se je udeležilo 17 ekip, med katerimi so prvih pet, nagrajenih mest zasedle tele dvojice: Dušan

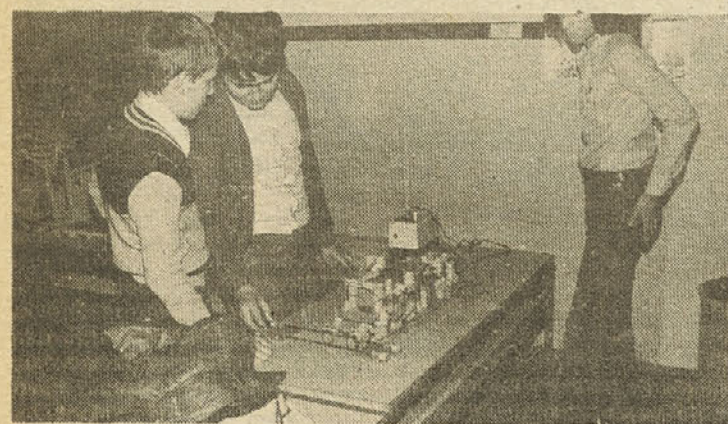
Kavos in Tadej Vobovnik, Osnovna šola Danila Kumra Ljubljana Bežigrad (izdelek: elektronski termostat); Marko Kozlovčič in Branko Šertov, Osnovna šola Anton Umkarja Koper (izdelek: solarimeter); Uroš Vižintin in Drago Petelinšek, Osnovna šola Poljčane (izdelek: naprava za prikaz Brodnovega gibanja); Marko Poličar in Žarko Močnik, Osnovna šola Bratov Polančič Maribor (izdelek: indikator nivoja vode); Miloš Majaron in Maja Geršak, Osnovna šola Zvonka Rumič Ljubljana Šiška (zanimiva fizika: paradoksní stožci).

Za izredno lepe nagrade, učencem in mentorjem naštetih ekip je poskrbel naša Iskra Kranj, ki je tudi vsako leto letna pokroviteljica tekmovanja mladih fizikov. Delavci delovne organizacije nenehno skrbijo za takšna in podobna tekmovanja, saj se zavedajo, da tako spodbujajo in pripravljajo mlade fizike in tehnike za prihodnje konstruktorje, inovatorje itd., ki so našemu gospodarstvu tako zelo potrebni.

IVAN GERLIČ

V športni dvorani Osnovne šole Planina se je začelo VI. srečanje mladih tehnikov Slovenije. Slovesne besede je spregovorila izvršna sekretarka CK ZKS za vzgojo in izobraževanje dr. Katja Vadnal

Šolske ekipe so predstavile izredno domiselne gradnje Fischer, ki so prikazale, kako pomembno je konstruiranje za razvoj tehniškega mišljenja, pri spoznavanju tehnike in za razvijanje ustvarjalnosti (Foto in besedilo: A. Papotnik)

SREČANJE JUGOSLOVANSKIH OSNOVNIH ŠOL
BRATSTVO-ENOTNOST V DUBRAVAH

Slovesnost pod Kozaro

Letošnje, štirinajsto srečanje učencev in učiteljev osnovnih šol vseh republik in pokrajin, z imenom Bratstvo in enotnost, je bilo v Dubravah pri Bosanski Gradski. Srečanje je bilo prava slovesnost, saj so prebivalci tega malega kraja naredili vse, da bi gostje, učenci in učitelji, kar najbolje počutili. Začelo se je s slovesnostjo pred Osnovno šolo Bratstvo-enotnost. Zbrane goste in krajanje je pozdravil Milan Adžić, tajnik občinskega odbora Zveze borcev Bosanska Gradiska, ki je bila tudi pokroviteljica manifestacije jugoslovanstva in predanosti učitelju in vodji tovarišu Titu. Potem so učenci šole gostiteljice izvedli kulturno umetniški spored, posvečen narodnoosvobodilnemu boju, in ga sklenili s kozarskim kolom. V parku Bratstvo-enotnost so predstavniki vseh šol, ki so se udeležile srečanja, zasadili 88 dreves v spomin na tovariša Tita.

Ob tej priložnosti so odprli tudi razstavo likovnih del in fotografij, mladi literati pa so predstavili svoje stvaritve na temo »Oj, Kozara!«

Naslednji dan so položili vence k spomenikom narodnih junakov v Bosanski Gradski in na spomenik žrtvam taborišča v Stari Gradski. Gosti so si ogledali tudi razstavo v zloglasnem starogradiškem gradu, zvečer pa so se udeležili predstave Jazbec pred sodiščem v Domu kulture v Bosanski Gradski. Srečanje v Dubravah se je nadaljevalo z izletom v Jasenovac, kjer so si udeleženci ogledali spominski park, muzej, in film in položili

venec k spomeniku žrtvam taborišča. Nato so obiskali Mrkovič, si ogledali spominski park, položili vence in se udeležili zgodovinske ure v narodnoosvobodilnem boju. Ob koncu srečanja so obiskali Gornje Podgradce, kjer so položili venec k spomeniku »13. skojevki«.

Ob srečanju je bila tudi skupščina skupnosti osnovnih

šol Bratstvo-enotnost. Na seji so se dogovorili, da bo prihodnje srečanje pripravila Osnovna šola Bratstvo-enotnost iz Sombora, srečanje leta 1984 bo v Vinkovcih, leta 1985 pa v Sisku. Opozorimo naj še na akcijo Bratska solidarna pomoč, ki jo uresničuje skupnost že več let. Gre za to, da članice skupnosti, ki jih je zdaj 92, vsako leto namenijo pomoč tisti šoli, za katero skupnost na skupščini ugotovi, da je pomoči najbolj potrebna. V Dubravah so sklenili, da bo naslednje leto prejela tako pomoč Osnovna šola v Graboštanah (Hrvaška Kostajnica). Šolo obiskujejo otroci osmih krajevnih skupnosti, v katerih niti kioska. Ker šola nima knjižnice, so sklenili, da bodo zbrani denar namenili za gradnjo prostora za knjižnico in za nakup knjig. Do zdaj sta prejeli tako pomoč šoli v Titogradu in v Dugi Poljani (Srbija). Povejmo tudi to, da je akcija šele na začetku, saj ta dobra zamisel še ni zažvela tako, kot bi morala. Na skupščini so za predsednika v prihodnjem mandatnem obdobju izbrali Duška Stegića, di-

rektorja šole, ki je pripravila letošnje srečanje.

Na srečanju smo se pogovarjali tudi z Zdravkom Ritmajerjem, direktorjem Osnovne šole Bratstvo in enotnost na Reki, dozdajšnjim predsednikom in večletnim podpredsednikom skupnosti. Povedal nam je, da se je zamisel o ustanovitvi te skupnosti porodila pred 15 leti na srečanju desetih šol z imenom Bratstvo in enotnost. Zdaj je v to skupnost včlanjenih 92 šol, ki imajo več kot 70.000 učencev. Meni pa, da je še več šol s takim imenom. Najpomembnejše je, da delo ni kampanjsko in da je vsakoletno srečanje v resnici zbir dejavnosti v vsem letu. Učenci so bili nenehno na delu, saj združuje zamisel o solidarnosti bratski pomoči tudi njihovo družbeno koristno delo. Vsak lahko pomaga po svojih močeh in na različne načine. Da je to res, smo se lahko prepričali na vsakem koraku tudi na srečanju šol Bratstva in enotnosti v Podkozarju.

IVO KLARIĆ

Na 10. zboru Zveze pionirjev Jugoslavije

Otroci iz Brankovine v Pradah

Osnovna šola Elvire Vatovec iz Prad in Osnovna šola Miloša in Branka Pavlovića iz Brankovine pri Valjevu sodelujeta že tri leta, odkar je bila slovesno podpisana listina o pobratenju. Tako učenci osmih razredov iz Brankovine na svojem končnem izletu po Jugoslaviji vsako leto obiščejo Koper in prenočijo pri svojih vrstnikih, učencih Osnovne šole Elvire Vatovec Prade.

Tudi učitelji obeh šol sodelujejo med seboj. Že večkrat so izmenjali kraje obiske, kot npr. ob 150-letnici šole v Brankovini, ko so se srečali tudi z Desanko Maksimović in drugimi znanimi osebnostmi, nekdanjimi učenci te šole. Lani so bili v Pradah na strokovni ekurziji učitelji iz Brankovine, srečali pa se bodo tudi to šolsko leto.

Letos so letovali srbski otroci v Kopru. Trideset družin iz Prad, Pobegov, Čezarjev, Pridvora, Skočjana, Sermina in drugih zaslekov je sprejelo na svoje domove 30 učencev osnovne šole iz Brankovine. Ta teden so preživeli različno, v glavnem pa so se hodili kopat, saj jih je bila večina tokrat prvič na morju. Ob več-

rih so se sestajali, se v večjih skupinah pogovarjali in spoznavali. In naenkrat ni bilo več pomembno, od kod si, temveč kakšen si. Prihajali so tudi učenci, ki so ostali brez gosta, ker je bilo letih premalo, ali pa ga kljub želji niso mogli sprejeti. Taborniki so jim priredili tudi taborni ogenj in tako je sedem dni minilo prej, kot so si to želeli. Ko je bilo najlepše, je bilo treba na pot. Izmenjali so si naslove in si obljubili, da si bodo pisali. In že tisti teden je marsikatero pismo poromalo iz Kopra v Brankovino in od tod v Slovenijo. Obljubili so si, da se bodo, če ne prej, videli spet naslednje leto, ko bodo učenci iz Prad odpotovali na počitnice v Srbijo.

Sele ob slovesu so se zavedli, da so si v tem tednu pridobili prijatelje in koliko jim to novo prijateljstvo pomeni. Posebno veliko pa pomeni to za utrjevanje bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi; resnično, živo vez med dvema krajema na različnih območjih Jugoslavije, med dvema skupnostima, med dvema narodoma.

BREDA CILENŠEK

10. ZBOR PIONIRJEV JUGOSLAVIJE

Za srečno otroštvo

V Jastrebarskem pri Zagrebu je bil od 4. do 6. junija 10. jubilejni zbor pionirjev Jugoslavije pod geslom »Nikoli ne bom pozabil«. Zbor je bil prirejen v počastitev spomina na nesrečne otroke taboriščnikov, ki so bili pregnani iz svojih domov na Kozari, Banji, Kordunu in iz drugih krajev naše domovine. Te otroke so poslali ustaši leta 1942 v posebno otroško taborišče v Jastrebarsko. Tam, kjer je bilo nekdanje taborišče, je zdaj spominski park z grobnico otrok, umrlih v taborišču, in stavba Pionirskega centra »Bratstvo in enotnost«. Center je organiziral tudi letošnjo manifestacijo in gostil številne obiskovalce, ki med letom obiščejo ta kraj.

Letos so se v Jastrebarskem zbrali pionirji in učitelji osnovnih šol iz Novega Sada, Velike Pisanice, Mosta pri Ljubljani, Kragujevca, Petrovca na moru, Kosovske Kamenice, Šabca, Bojnika, Okučana, Reke, Karlovca, Čakovca, Siska, Višegrada in Zagreba in pionirji iz občine Jastrebarsko, ki so sprejeli v svoje domove vrstnike iz drugih republik in pokrajin.

Pionirji so ustanovili pionirski odred Bratstvo in enotnost in v povorki obšli mesto. Ob tej priložnosti so v domu JLA odprli razstavo otroških skupnih del; v dvorani Pionirskega centra pa so pripravili zgodovinske ure. Zvrstili so se številni pogovori s predstavniki družbeno-političnega življenja, jugoslovanske armade, z borci in s preživeli taboriščniki z učitelji in s prireditelji zbora.

Osrednja prireditev je bila 5. junija; takrat so pionirji položili venec na spominsko žaro umrlih otrok in na spomenik narodnemu junaku Slavku Klobučarju-Čortu, vsaka delegacija pa je zasadila drevesce v spominskem parku. Sledil je velik pionirski

zbor, ki ga je odprl predsednik skupščine Pionirskega centra, prvoborec in ugleden družbeno-politični delavec kraja Josip Tome. V svojem govoru je poudaril poseben pomen letošnjega pionirskega zbora v Jastrebarskem, ki je posvečen 40-letnici osvoboditve otroškega taborišča, 40-letnici ZMJ in Zveze pionirjev Jugoslavije in 90-letnici rojstva tovariša Tita. Spomin je med drugim na slavne dni narodnoosvobodilnega boja v teh krajih, kjer so žumberški in drugi partizani obdržali velik del osvobojenega ozemlja.

Pionirjem je spregovoril član predsedstva CK ZK Hrvaške Mika Špiljak, ki je med drugim dejal: »Živimo v času velike vojne nevarnosti, ki je hkrati čas nenehnega boja za mir v svetu, da se ne bi nikoli več ponovila vojna grozodejstva. Današnji pionirji živijo v miru in svobodi, zato morajo sedanj in prihodnji rodovi poskrbeti, da se ta mir ohrani za srečno otroštvo mladega rodu. Takšna prizadevanja so tudi ena izmed temeljnih pridobitev narodnoosvobodilnega boja.«

Slovesnost je sklenil kulturni spored, v katerem so sodelovali znana operna pevka Gertruda Munitić in pionirji osnovne šole Franja Ogulinca-Selje iz bližnje vasi Klinča-Sela. Slovesnosti so pionirji poslali pozdravni brzojav predsedstvom CK Zveze komunistov Jugoslavije in SFR Jugoslavije. Ob tej priložnosti so mladi in enote JLA v Jastrebarskem prikazali napad na mesto; skupno partizansko kosilo pa je združilo vse udeležence v mestni vojašnici.

Na zadnji dan zbora so pionirji obiskali Žumberak, Okcie in Pokuplje in odšli na grob staršev tovariša Tita v Kupincu.

ANTE BEZEN

Po poteh tovarištva in čiste narave

V. tabor slovenskih pionirjev ribičev

Lani je bil IV. tabor slovenskih pionirjev ribičev v Primoženu na Dolenjskem, letos pa so se zbrali mladi ribiči iz vse Slovenije v Limbušu pri Rušah. Tabor je bil od 1. do 7. julija v prijetnem gozdičku ob Dravi. To edinstveno tovrstno srečanje naših najmlajših ribičev je pripravila mladinska sekcija pri Zvezi ribiških družin Slovenije, pokroviteljica — ribiška družina Ruše pa je pokazala veliko pripravljenost, da sprejme mlade ribiče. Za taborjenje je vsako leto več zanimanja. Letos se je prijaviло več kot 80 mladincev iz vse Slovenije, tabora pa so se udeležile tudi delegacije ribičev iz Koroške in Slovenske Benečije in Furlanije.

Prišli so tudi gostje iz drugih naših republik. Tako se je kovalo v taboru tovarištvo, še posebno pa bratstvo naših narodov. Organizator je poskrbel za pester spored. Naši najmlajši so se seznanili s samoupravo na področju ribištva, z ribiško opremo, ribiški veščini in posebno s tem, kako je treba skrbeti za varstvo okolja. Obujali so spomine na poti, po katerih so se pomi-

kale naše partizanske enote na Stajerskem. Ogledali so si Muzej ljudske revolucije v Mariboru in druge zgodovinske pomnike iz NOB v mestu. Se posebno doživeti je bil zanje ogled spomenika pri Treh žeblih na Osankarici, kjer je 8. januarja 1943 izkrcaval slavn Pohorski bataljon. Da bi se srečali z borci iz NOB, so pripravili tudi pogovor z znanim prvoborcem na Stajerskem Tonetom Urlihonom.

Mladinci so si ogledali tudi hidrocentralo Mariborski otok in spoznali bližnje okolice. Organizator je pripravil tudi tekmovalno v lovu rib s plovcem in tekmovalna iz drugih sportnih veščin. Posebno doživetje pa je bil ogled ribogojnice. Najboljši ribiči so dobili priznanja.

Doživetja »Po poteh tovarištva in čiste narave«, ki so si jih udeleženci sproti zapisovali, bodo izšla v posebni publikaciji.

Organizacija tako pomembnega tabora ima zelo pomembno vlogo, zato zasluži organizatorji priznanje.

DRAGO NOVAK

Pionirsko kolo bratstva in enotnosti

doma
drugod

Nemška znanstvena združenja opozarjajo

Rešite naravoslovno-matematično izobrazbo!

Kakovost vseh zaključnih izpizov, posebno mature, se zmanjšuje. Veliko skrb zbujajo usihanje znanja in usposobljenosti v matematiki, naravoslovju in tehniki. Na visokih šolah ugotavljajo, da se zmanjšuje kakovost znanja pri študentih začetnikih, v podjetjih pa opažajo ta pojav pri učencih v proizvodnji. To potrjuje tudi dolgoletno spremljanje študijskih uspehov na mnogih visokih šolah. Ker se to znanje slabša, se zmanjšujeta tudi študijska in poklicna zmogljivost, primanjkuje pa tudi naraščaja v tehničnih poklicih.

Več znanstvenih združenj je izdelalo predloge za izboljšanje kakovosti in obsega matematičnega in naravoslovnega izobraževanja. Kljub temu se položaj ni izboljšal.

Vzroki

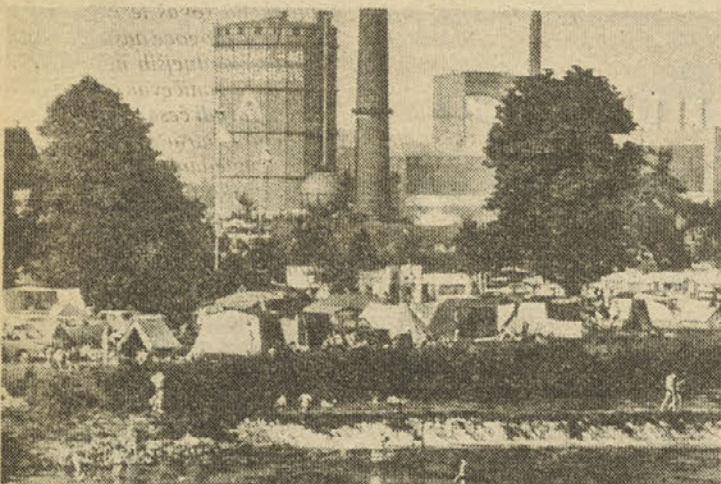
Za to upadanje znanja je več vzrokov. Navedimo samo nekatere:

— Večina učencev konča sedanje izobraževanje z najmanjšim mogočim obsegom obveznega pouka iz matematike in naravoslovja.

— Ker jih je veliko slabo pripravljenih za sodelovanje, je delo pri obveznih predmetih, ki naj bi zagotavljali skupno temeljno izobrazbo, oteženo.

— Odpor do tehnike, ki se vedno pogosteje kaže v javnosti, še bolj odvrca učence od naravoslovja.

— Učni načrti za te predmete so delno preveč specializirani in preveč teoretični, delno prenatrpani. Tako sta premalo upoštevana nujno potrebna temeljna znanje in uporaba le-tega, posebno v tehniki.

Nemčija, Walter Vogel — s svetovne razstave umetniške fotografije

Posledice

Vedno več študentov začetnikov v matematičnih, naravoslovnih in tehniških strokah nima za ta študij zadovoljive poprejšnje izobrazbe. Toda tudi v nekaterih drugih strokah, na primer medicini in ekonomiji, v katerih je potrebno temeljno matematično in naravoslovno znanje, manjkajo osnove. Na mnogih visokih šolah uvajajo tečaje, na katerih naj bi si študenti pridobili manjkajoče znanje. S tem se izgublja dragoceni čas, študij pa se po nepotrebnem podaljšuje.

Pomanjkanje matematično-naravoslovno-tehnične izobrazbe se čuti posebno pri tistih absolventih, ki se kasneje v poklicu ne ukvarjajo več s temi področji. Ker se zmanjšuje tovrstno znanje prebivalstva, izginja tudi sposobnost, ki jo je mogoče pridobiti s posebnimi matematičnimi in naravoslovnimi miselnimi in spoznavnimi metodami. K tem metodam spadajo: nezaupanje do špekulacij, samokritičnost do lastnih odločitev, kritično primerjanje ugotovitev z izkušnjami. Namesto sposobnosti za razpravljanje in ravnjanje, ki si jo morajo pridobiti z znanjem tudi nestrokovnjaki, se v našem visoko stehiniranem svetu pojavlja občutek nemoči, s tem pa ugodna tla za manipuliranje, odvisnost od strokovnjakov in negotovost.

Življenje v sodobnem svetu zahteva izobražene ljudi, take, ki imajo matematično-naravoslovno-tehnično znanje in so se naučili to znanje tudi uporabljati. Samo tako lahko razumejo tehnološki razvoj, ga ovrednotijo, preverjajo uporabo naravoslovja in tehnike in pravočasno spoznajo zlorabo.

Podpisana združenja pozivajo vse odgovorne v javnosti in v izobraževanju, da se uprejo in zaustavijo usihanje matematično-naravoslovne izobrazbe.

Zato morajo: znanstveniki s področja naravoslovja in tehnike približati vsebino tega izobraževanja prebivalstvu in ga predstaviti bolj pregledno in razumljivo kot doslej;

politiki in pisci nenehno opozarjati javnost na humani pomen te izobrazbe, na njeno vrednost in pomen za našo tehnično-gospodarsko učinkovitost;

v šolah znatno povečati obseg matematično-naravoslovno-tehničnega pouka, izboljšati njegovo vsebino in metode;

povečati zahtevo po matematično-naravoslovno-tehničnih vsebinah v poklicnem, dopolnilnem in nenehnem izobraževanju, pa tudi v izobraževanju odraslih.

Poziv je bil objavljen v nemškem časopisu, podpisala pa so ga nemška društva matematikov, fizikov, kemikov, biologov in združenje za pospeševanje matematično-naravoslovnega izobraževanja.

Njihove ugotovitve, zahteve in predlogi so prav gotovo zanimivi tudi za nas in lahko pomagajo vsaj pobudo pri oblikovanju, spreminjanju in dopolnjevanju učnih načrtov.

(Spektrum der Wissenschaft, marec 1982)

JOZE URBANJA

Težave slovenskih celodnevnišol na Tržaškem

Okrog leta 1970 so se na Tržaškem začele odpirati slovenske celodnevne šole. Povod za to je dal zakon 820 iz leta 1971, ki predvideva učne moči za dodatne in posebne dejavnosti. To pomeni, da so lahko imenovani učitelji, ki naj bi dopolnjevali delo razrednega učitelja in razvijali nekatere dejavnosti, ki niso zapisane v »ministrskem« šolskem programu. V tem obdobju je tudi dežela Furlanija — Juljska krajina dala denar za razvoj celodnevnišol. Na slovenskih šolah je veliko združenih razredov, pa tudi v posameznih šolah je še zdaj zelo malo učencev.

Zmeraj več je bilo družin, v katerih sta bila zaposlena oba starša. Vse to je pospešilo razvoj slovenskih celodnevnišol. Take šole so: Salež in Zgonik, Ricmanje in Domio, Žavle in Korošci, ki imata svoj sedež v Miljah, Sempolaj in Slivno in samostojna celodnevna šola v Boljuncu. Na vseh celodnevniških šolah dela 20 učiteljev. Ti so zaposleni dopoldan in popoldan in so enakovredni: med »jutranjim« in »popoldanskim« učiteljem ni razlik.

Vsak učitelj sprejme nekaj obveznih predmetov in nekaj dodatnih dejavnosti. Skupno izdelajo program za vso šolo in za posamezne razrede. Učitelja, ki poučujeta isti razred, skupaj sestavita tedenski načrt. Na celodnevniških šolah so razširjene predvsem te dejavnosti: zborovsko

petje, fotografski krožek, likovna vzgoja, folklor, deško in dekliško ročno delo, vrtnarstvo, gledališka dejavnost. Učenci se tako ukvarjajo tudi z dejavnostmi, ki razvijajo njihov estetski čut in se privajajo na delovne navade.

(Foto: A. Papotnik) Prvošolci

Učenci celodnevne Osnovne šole Mare Samse v Dominu in učenci celodnevne šole Ivana Zamejskega v Ricmanjih, skupaj pripravljajo in izdajajo časopis Hoo-ruk. Vsako leto obravnavajo te teme: Delo v naši občini, Prometne zveze odpirajo pot v svet, Energetski viri, Obvešče-

valna sredstva itd. Vse to objavi v časopisu. Iz vsakega razreda izberejo nekaj člankov, spisov, anket za šolski časopis.

Uspešnost takih pobud na celodnevniških šolah je nedvomno odvisna od zavzetosti delavcev na

za učence je celodnevna šola zelo koristna. Otroci so v šoli osam (od 8.30 do 16.30) in ne nosijo nalog domov. Vzgojno-izoljevalni proces poteka v glavnem v šoli. V njem se prepleta delo življenje v skupnosti, strpnost, součustvo, sproščenost, uvažanje v samostojnost in odgovornost.

Za dober potek dela na celodnevniških šolah pa ne zadošča samo dobro strokovno usposobljeni in delavni učitelji; potrebna je tudi tesno sodelovanje med njimi, potrebni so primerni prostori in denar. Vsaka celodnevna šola mora imeti dovolj učilnic, posebne dejavnosti: fotografske in slikarske laboratorij, primerne opremljene delavnice za ročna dela, fizična dela, telovadnico, harmonij ali klavir za zborovsko petje in folklor, telovadnico, tudi športna igrišča. Naše celodnevne šole vsega tega nimajo.

pa imajo tega premalo. Potrebna tudi dobra volja in vztrajnost, da bomo dosegli zadovoljivo raven pouka na teh šolah, ki smejo biti le »parkirišče« otrokov zaposlenih staršev, ampak vzgojno-izobraževalno središče, kjer se otroci različnih starosti in različnih družbenih plasti skupaj vzgajajo in skupno delajo.

MARKO PAULIN

Nesorazmerja

Gmotni položaj šolstva v Črni Gori

V prejšnjem načrtovalnem obdobju, od leta 1976 do 1980, sta vzgoja in izobraževanje v Črni Gori — od predšolske vzgoje pa do visokega šolstva — zelo napredovali.

Število otrok v predšolskih ustanovah se je povečalo v petih letih od 4.139 na 5.298 ali za 28 odstotkov.

V osnovnih šolah se število učencev sicer nekoliko zmanjšuje, povečal pa se je odstotek vseh šoloobveznih otrok v osnovni šoli, in sicer s 96 na 98 odstotkov, več pa je tudi oddelkov. Odrptih je na desetine novih osemletk, posebno pa se je zvečala strokovnost učiteljev ali kvalifikacijska sestava delavcev v tej dejavnosti. Učiteljev je sicer za 7 odstotkov manj, za 9 odstotkov se je povečalo število pedagoških učiteljev, število profesorjev v osnovnih šolah pa je ostalo skoraj nespremenjeno.

Z odpiranjem novih osemletk in z graditvijo novih objektov so lahko skoraj v vseh občinah ukinili pouk v tretji izmeni.

V preteklem obdobju se je razvilo zlasti srednje usmerjeno izobraževanje. Za pospešeni razvoj tega izobraževanja je značilno dvoje. Prvič: Črna gora je prva izmed republik začela urediti stališča resolucije 10. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, se pravi reformo usmerjenega izobraževanja. V ta namen so v tej republici reorganizirali mrežo srednjih šol, ukinjene so bile gimnazije, ustanovljena šolska središča, v vsaki občini pa so odprli šole srednjega usmerjenega izobraževanja. Tako je srednja šola, vsaj kar zadeva skupno vzgojno-izobražbeno osnovo, postala ljudska šola ali šola za vse.

Druga pomembna značilnost pospešenega razvoja usmerjenega srednjega izobraževanja je povečanje števila učencev in utrjevanje gnotne podlage dela. Leta 1976 je bilo v srednjem usmerjenem izobraževanju 27.669 učencev, na koncu leta 1980 pa jih je bilo 31.551 ali za 14 odstotkov več. V Črni Gori se

skoraj vsi učenci, ki so končali osnovno šolo, vpišejo v srednjo šolo. V preteklem šolskem letu je končalo osnovno šolo 9.943 učencev, v prvi razred skupne vzgojno-izobražbene osnove pa se je vpisalo 9.662 učencev — brez ponavljalcev — to je okrog 97 odstotkov.

Tudi visoko šolstvo se je pospešeno razvijalo, morda celo hitreje kot vse druge stopnje izobraževanja. Od leta 1976 do 1980 so odprli v Črni Gori šest novih fakultet, tako da jih je zdaj 13. V njih dela 541 pedagoško-znanstvenih in raziskovalnih delavcev in sodelavcev. Od teh jih je 368 stalnih in 173 honorarnih. Doktorat ima 171 delavcev, magisterij pa 120.

Čedalje več študentov

Hkrati z naglim ustanavljanjem fakultet pa se ni ustrezno povečevalo število študentov. Veliko študentov imata ekonomska in pravna fakulteta, še več pa bi jih bilo, če ne bi bil vpis omejen. Na fakultetah, na katerih je zelo malo študentov, pa je šolanje dražje.

Zanimivo je, da navajajo v Črni Gori različne podatke o številu študentov, pač tako, kot je komu bolj prav. Tisti, ki dobivajo denar po številu študentov, trde, da je v Črni Gori več kot 17.000 rednih in izrednih študentov. Res pa je, da lahko zaupamo samo statistiki, ki pravi, da je bilo leta 1976 v tej republici 4.938 rednih in 2.413 študentov ob delu. Leta 1980 je bilo 3.782 rednih in 3.633 študentov ob delu.

Čeprav so se osebni dohodki delavcev v osnovnem izobraževanju v letih od 1976 do 1980 v Črni Gori zvišali za več kot 2,19-krat, so v primerjavi z osebimi dohodki delavcev v drugih družbenih dejavnostih na zadnjem mestu, v primerjavi z jugoslovanskimi republikami in pokrajinami pa imajo nižje osebne dohodke samo še pro-

svetni delavci na Kosovu in v Makedoniji.

Osební dohodki delavcev osnovnega izobraževanja v Črni Gori so zaostajali v primerjavi z osebimi dohodki delavcev te dejavnosti v Sloveniji leta 1976 za 32 odstotkov, leta 1980 za 48 odstotkov, v primerjavi z dohodki v srednjem izobraževanju pa so zaostajali v Črni Gori leta 1976 za 31 %, leta 1980 pa za 23 %.

Povprečni osebni dohodki delavcev v osnovnem izobraževanju so bili leta 1980 (6.724 din) skoraj na ravni povprečja v gospodarstvu, čeprav je bila kvalifikacijska sestava delavcev osnovnega izobraževanja boljša. Osební dohodki v osnovnem izobraževanju na pogojno neekvalificiranega delavca zaostajajo v primerjavi z gospodarstvom za 20 do 30 odstotkov.

Financiranje osnovnega izobraževanja poteka v samoupravnih interesnih skupnostih in po njih. Te skupnosti so ustanovljene v vseh občinah in na republiški ravni, prihodki pa se zbirajo iz prispevka na osebne dohodke. Osnovno izobraževanje v nerazvitih občinah se financira do ravni tako imenovanega minimalnega standarda, zato da bi bile možnosti čim bolj izenačene. Iz skupnih prihodkov se oddeljuje precejšen del za naložbe, ki so tudi nekoliko poslabšale osebno življenjsko raven delavcev te dejavnosti, saj so sredstva za naložbe bremenila skupna sredstva za izobraževanje v nekaterih občinah tudi za več kot 20 odstotkov na leto.

Črna gora, ki je nerazvita republika, ima velikanske izdatke za osnovno izobraževanje, ki je bilo premalo razvito, pa tudi zaradi nesmotne mreže osnovnih šol. Na primer: v tej republici je več kot 200 učnih oddelkov, v katerih je število učencev pod ravni, predpisano z zakonom (manj kot 10).

Odstotek udeležbe sredstev za financiranje usmerjenega izobraževanja v družbenem proizvodu in narodnem dohodku se

zmanjšuje. Leta 1976 so znašala sredstva za financiranje usmerjenega izobraževanja v družbenem proizvodu 2,86 odstotka, narodnem dohodku pa 3,4 %. Leta 1980 so se sredstva usmerjeno izobraževanje v družbenem proizvodu zmanjšala na 2,59 odstotka, v narodnem dohodku pa na 2,93 odstotka.

Izobraževanje v Črni Gori financirajo torej v razmerah limitirane porabe, že to pa pove, vzgojno-izobraževalne organizacije ne dobivajo dohodka obsegu nalog in delovnih dosežkih. Razumljivo je, da ni mogoče govoriti o kakšni ekonomski ali družbeno dogovorjeni ceni storitev. V takih razmerah tudi mogoče opredeliti nekih minimalnih standardov v izobraževanju, ker se izobraževanje prilagaja denarju, s katerim razpolaga ali povedano bolj določeno sistemu, ki mu ga dodeljuje.

V takih razmerah in ob omejenih sredstvih mora izobraževanje seveda varčevati in upoštevati ukrepe za izboljšanje gospodarskih razmer. Vse to potrjuje, kako slab gmotni položaj izobraževanja v tej republici, zlasti osnovnega pa tudi to, kako nujno in druzbeno upravičeno je, da se izobkujejo stvarne postavke in možnosti, da se uskladijo potrebe izobraževanja z gmotnimi možnostmi družbe in da tudi v izobraževanju zažive dohodkovni odnosi, tj. pridobivanje dohodkov glede na delovne dosežke. Opiti moramo dozdajšnji način financiranja ali določanja in dodeljevanja sredstev izobraževanja in določiti ekonomsko ceno izobraževalno-vzgojnih storitev temelju opredeljenih pedagoških in materialno-tehničnih standardov in možnosti družbene dela in vse družbe. Vsi ukrepi naj bi pomagali uresničiti ustavno določilo o izenačevanju gmotnega položaja delavcev vseh dejavnosti, sorazmerno njihovim delom in prispevkom povečanju celotnega dohodka.

PETER T. RAKOČEVIĆ

JOSIP BROZ TITO

Zbrana dela - 7. in 8. knjiga

Slovenska izdaja: ČZDO Komunist, TOZD Komunist in Založba Borec, Ljubljana, 1981 - 1982

Potem ko smo v Zbranih delih Josipa Broza Tita že lani dobili deveto in deseto knjigo, letos pa še sedmo in osmo, je slovenskemu bralcu zdaj dostopnih prvih deset knjig iz te zbirke, s tem pa seveda tudi kar pomemben del življenja in dela tovariša Tita.

Osvežimo si zaradi boljšega poznavanja najprej nekaj dejstev, povezanih z odločitvijo, da se začne pripravljati izdajanje Zbranih del Josipa Broza v znanstveno kritični obliki. Omenjeni sklep je sprejelo ob Titovi osemdesetletnici predsedstvo ZKJ na svoji seji, 12. maja 1972. Šlo je za to, da se številna Titova dela, ki so nastajala v zelo različnih razmerah njegove življenjske poti, zberajo, dopolnijo in kronološko obdelajo in da se, prirejena po znanstvenih načelih, predstavijo širši javnosti. Tako je nastajala pričujoča izdaja Titovih zbranih del, in sicer v treh različnih obdobjih razvoja jugoslovanskega delavskega gibanja in socialistične revolucije, ki hkrati pomenijo tudi tri glavna obdobja Titove življenjske poti in njegove revolucionarne ustvarjalnosti. Prvo obdobje zajema pripravo socialistične revolucije in graditev marksistično revolucionarne partije, ki se je krepila in kalila v razrednih spopadih in bojih za družbeni napredek v kapitalistični Jugoslaviji. Tito je kot eden najbolj odločnih in najbolj vztrajnih borcev za enotnost Komunistične partije Jugoslavije in za njeno graditev na novih temeljih pred štiridesetimi leti prevzel njeno vodstvo in imel odločilno vlogo pri njenem uspešnem razvoju kot avantgarde v revolucionarnem in protifašističnem boju.

Drugo obdobje pa je čas narodnoosvobodilne vojne, socialistične revolucije in zmage, ki so jo v težkih in zapletenih razmerah druge svetovne vojne naši narodi izbojevali nad fašističnim okupatorjem in domačo izdajalsko buržoazijo. V tem obdobju se Tito ni uveljavil samo kot prva ustvarjalna osebnost Komuni-

stične partije, temveč tudi kot strateg zmagovite osvobodilne vojne in revolucije in kot uresničevalec koncepta o narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije.

Tretje obdobje pa je povojna graditev socialistične družbe na podlagi samoupravljanja delavskega razreda in delovnih ljudi na vseh področjih družbenega življenja in utrjevanje jugoslovanske državne in družbene skupnosti na temeljih bratstva in enotnosti in enakopravnosti njenih narodov in narodnosti. To je najdaljše in po dogodkih zelo bogato obdobje Titove dejavnosti na notranjem in mednarodnem področju.

Skratka, pisana beseda v Zbranih delih Josipa Broza Tita ima pečat časa, v katerem je nastala, in kaže naravo Titove dejavnosti. Njen temeljni del se je oblikoval v Titovi politični, vojaški in državniški dejavnosti, zato povečini vsebuje njegova pojmovanja posameznih pojavov in problemov in njegove poglede na njihovo reševanje.

V letih od 1978 do 1982 je tako izšlo deset knjig, ki zajemajo čas od prvih začetkov Titovega delovanja - proslave 1. maja 1926, do poročila izvršnemu komiteju komunistične Internacionalne o delovanju naših partizanskih enot na območju Durmitorja, 3. junija 1942.

Sedma knjiga, ki je prišla na založniške police kot zadnja iz prve deseterice knjig, zajema spise, ki so nastajali v obdobju od maja do novembra 1941, se pravi v času, ko je stopila KPJ na zgodovinsko prizorišče, da bi vzela usodo jugoslovanskih narodov v svoje roke. V tej knjigi je zbranih 79 člankov, razglasov, navodil, ukazov, pohval, sporočil generalnega sekretarja KPJ in komandanta glavnega štaba NOVJ oziroma vrhovnega komandanta NOVJ. Bralec lahko od strani strani sledi glavnemu toku vstaje, spremlja dejavno osvobodilno misel in prakso njenega pobudnika in voditelja in voditelja KPJ, ob tem pa jasno razpozna in spozna Titovo vlogo.

Titova pisana beseda v tej knjigi se začne v trenutkih najbolj temne pomladi jugoslovanskih narodov. Knjiga se začne s stranmi, na katerih Tito razčlenjuje vzroke aprilskega zloma, imenuje družbene sile, ki so krive za ta poraz in so brez strahu prepustile deželo tujim osvajalcem. Na zadnji strani Titovega besedila v tej knjigi, v depeši Kominterni, pa je znova govor o aprilskih kapitulacijah, ki so se zdaj spremenili v četnike, segajo po orožju, vendar ne proti okupatorju, ampak proti narodnoosvobodilnim partizanskim odredom. Spisi iz te knjige so shranjeni v arhivu centralnega komiteja KPJ, vrhovnega štaba NOV in POJ, objavljeni pa so bili v Biltenu vrhovnega štaba NOVJ, Borbi, Proleteru in v Srpu in čeki.

Osma knjiga Zbranih del Josipa Broza Tita pa zajema čas od

29. novembra 1941 do 17. februarja 1942, se pravi dela, ki so nastala v kratkem, vendar zelo zapletenem in v marsičem pomembnem obdobju narodnoosvobodilne vojne in revolucije. Gre le za dva meseca in pol ob koncu prvega in na začetku drugega leta vojne, za čas, ko je moralo narodnoosvobodilno gibanje reševati številna vprašanja vojaške in politične narave, ki so se porajale zavoljo okrepljenih represivnih ukrepov okupatorjev in kvilingov in zaradi angažiranja njihovih precejšnjih oboroženih sil v operacijah proti partizanskim enotam v večjem delu države. Vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja se je v tem obdobju znašlo v središču teh dogajanj in v njih izredno zavzeto sodelovalo. Zato je tudi razumljivo, da je Tito kot vrhovni poveljnik in sekretar CK KPJ moral osredotočiti največji del

svoje dejavnosti na vojaška vprašanja, v načrtovanje vojaških akcij in njihovo vodenje, izdajanje ustnih in pisnih ukazov štabom enot, ki so bile angažirane v operacijah. Vzporedno s poveljevanjem na terenu, kjer je bival, pa je, kolikor so dovoljevale razmere, skušal biti povezan tudi z vojaškimi in partizanskimi vodstvi v drugih delih države, da bi z direktivnimi pismi vplival na potek in nadaljnji razvoj narodnoosvobodilnega boja v celoti. Umik iz Užice, delovanje v Sandžaku, nato na območju Nove Varoši in Prijepolja, pa na osvobojenem ozemlju Romanijskega odreda v vzhodni Bosni, zapletene vojaške in politične naloge in nagle rešitve - o vsem tem pričajo dokumenti v osmi knjigi zbranih del.

Titova dela iz tega obdobja govore o tem, kako smo med

NOB ustvarjali svojo revolucionarno pot. Potrjujejo izvirnost in avtentičnost jugoslovanske revolucije, nenehna prizadevanja vodstva KPJ, da brez šablona in dogmatičnega koncepta najde odgovore in na številna vprašanja, ki sta jih odpirala narodnoosvobodilni boj in revolucija.

Sicer pa so - tako kot v prejšnjih knjigah - tudi v sedmi in osmi poleg bogatega dokumentarnega gradiva objavljene še opombe, ki dajejo bralcu izjemno veliko pojasnil, brez katerih bi ostala mnoga dejanja morda nejasna ali premalo pojasnjena. Objavljena je tudi kronologija najpomembnejše Titove dejavnosti, k ilustracijam pa je urednik Mišo Leković priložil še shemo njegove vojne poti v obravnavanem obdobju in fotografije nekaterih poslopj, v katerih je Tito bival.

JOŽE CIPERLE

Partizanska začetnica za prvošolce

V počastitev 9. kongresa Zveze komunistov Hrvaške, 12. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, 40-letnice Avnoja in njegovega prosvetnega oddelka in 40-letnice Zveze pionirjev Jugoslavije so na Hrvaškem ponatisnili partizansko začetnico, ki jo je leta 1944 izdal prosvetni oddelk Zavnoha; v vseh osnovnih šolah so imeli uro o partizanskem šolstvu, v Hrvaškem šolskem muzeju pa so odprli razstavo. Pričevanja o partizanski šoli.

To je bila velika skupna akcija zveze združenj borcev, socialistične zveze, prosvetno-pedagoške službe, Hrvaškega šolskega muzeja, sveta zveze pionirjev in Šolskih novih.

Začetnico (Početnica 1944) so natisnili leta 1944 v Italiji v 80 tisoč izvodih, nekoliko kasneje pa še abecednik v 35 tisoč izvo-

dih. Poudariti je treba, da je natisnila začetnico tiskarna Papeža Pija XII. Besedilo zanjo sta napisala Miljenko Grubelić in Helenka Gamulin, ilustriral pa jo je Branko Tolić.

Za ponatisnjeno Početnico 1944 je v šolah zelo veliko zanimanja in čeprav je izšla v 50 tisoč izvodih, jo bo treba znova ponatisniti.

Sprejet je tudi predlog, naj postane akcija »Vsakemu prvošolcu partizansko začetnico«, tradicionalna. To pomeni, da bodo vsi rodovi prvošolcev ob knjigah, potrebnih za prvi razred, dobili tudi Početnico 1944, iz katere bodo spoznali, kako so se učili njihovi vrstniki v vojnih razmerah in postajali družbeni aktivisti, člani pionirske organizacije.

DJORDJE DJURIĆ

Slovenski miti

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani je pred kratkim izšla knjiga MARIJANA ROZANCA, IZ KRVI IN MESA. V njej pisec kritično in izvirno razkriva značilne mite - vzvišene predstave in iluzije Slovencev, za katerimi pa se skrivajo vedno ljudje, taki kot so v resnici - iz krvi in mesa. Kot zanimivo branje povzemamo iz knjige poglavje o naši splošni zavesti.

Slovenci smo res nesrečno, zarotno ljudstvo. Vendar te naše zatrtosti niso krivi samo nemški fevdalci, polatinjeni slovenski škofje in avstrijski jožefinisti, ki so stotletja sistematično zatirali v naših ljudeh vsakršno radoživost; ta naša nesreča, ki nam še dandanašnji ne dovoli, da bi sproščeno uživali v sebi samih in drug v drugem, tiči tudi globoko v nas samih, v naši prevladujoči splošni zavesti.

Nesreča te naše splošne zavesti ni v ostankih klerikalizma, ki so nam ga vsilili kot edini dovoljeni življenjski model, pa tudi ne v pomanjkljivosti marksizma, ki nas usmerja v preveč enostranski in izključno materialistični pogled na svet. Klerikalizem je le segstavni del te splošne zavesti, marksizem pa v okviru te splošne zavesti celo poskus, da bi se v slovenskih poduhovljenih meglicah uveljavila konkretno življenje in konkreten človek. Ta naša splošna zavest je namreč kulturniška zadeva. Je - poenostavljeno povedano - slovenski kulturno-politični program, kakršnega smo se oprijeli sredi prejšnjega stoletja in kakršnega nam še danes vbijajo v glavo vsi slovenski kulturniški velemožje od Josipa Vidmarja do Jožeta Javorške.

In kakšna je pravzaprav ta miselnost, če je sploh miselnost? V bistvu je v njej največ površnost, prizvete heglovščine, ki zagotavlja slovenskemu duhu neposredno zvezo z Bogom, potem pa še vsega po malem, malo humanizma in malo političnega liberalizma, malo katolicizma in malo marksizma, vendar tega zadnjega ne preveč, ker je marksizem za to miselnost preveč posveten in preveč radikalen. Prevladujoče pa je v tej miselnosti tisto, kar sploh ni izrečeno ali zapisano in kar prihaja na dan le med vrsticami - veliko obsedenosti z velikimi nacionalnimi kulturami, zakompleksanosti malega naroda in pritaženega duhovnega revanšizma, ki je značilen za vsak geto.

Najznačilnejše za to miselnost je prepričanje, da je slovenski narod posoda visokostnega duha, ki slehernemu Slovencu zagotavlja sedež na božji leviči, seveda pod pogojem, da se odpove telesnosti in radoživosti in da je v svojem evnuškem življenju dovolj samozadosten in zaplankan. Zakaj ta splošna zavest - kot je razvidno iz povedanega - res ni miselnost, temveč je vrsta najnost našega vsakokratnega družbenega, gospodarskega in političnega položaja, ki so jih slovenski kulturniški velemožje - zmedeni od

strahu in tuje veličine - panično prevajali v religiozne konstrukcije in povzdigovali v narodno vero. Najznačilnejši za to vero pa je slovenski kolektivni pobeg pred nevšečno stvarnostjo v kulturniško vzvišenost, saj narod, ki se je rojeval v sovraženem soselstvu nemškega in italijanskega imperializma, res ni mogel in tudi ni hotel biti nekaj povsem konkrtnega. Tako so za nas poskrbeli že predhodniki naših današnjih kulturniških velemož, ki so narod povzdignili v sveto, nedotakljivo kategorijo. Po njihovi zaslugi Slovenci že dolgo prebivamo v naročju svetega in smo obvarovani vseh banalnosti in vsega hudega, obenem pa seveda že dolgo nismo čisto zemeljski ljudje, ampak svetniki. In svojemu svetništvu primerno se najučinkoviteje utemljujemo v fiktivnem.

Naša nesreča je torej tudi v tem, da je ta splošna zavest že kar precej starejša od nas, današnjih Slovencev z mesa in krvi, da nas torej opredeljuje z nekažnimi zgodovinskimi vrednotami, ki z našim dejanskim življenjem že dolgo nimajo nič skupnega in ki nas le omejujejo v našem izvirnem življenju; in da to ni nikakršna tradicija, ki bi nas žlahtnila in bogatila, ampak le nasilje, ki nas zatira in onemogoča. To je osmišljanje našega življenja s preživelimi kulturnimi konstrukcijami, ki idejo o Slovencih predstavljajo nam, živim Slovincem iz mesa in krvi. V imenu te ideje se na Slovenskem ne more uveljaviti skoraj nič od tega, kar je zares živega in vitalnega, ampak se - nasprotno - prav vse, kar konkretni Slovenci počenjam in živimo, nenehoma označuje za

greh, pomoto, stranpot, izdajstvo itd. In ker je za nameček res še to, da nam nemški fevdalci, polatinjeni slovenski škofje in avstrijski jožefinisti niso prizanašali, da torej nismo preveč pogumni in svobodomiselni, se seveda še sami rade volje odpovedujemo lastnemu življenju v prid megle, namicam, se pravi, da zatiramo še sami sebe. Skopimo se in smo skopljenci.

Nesreča pa je tudi v tem, da je ta splošna zavest hudičovo trdoživa. Saj smo navsezadnje dvignili narodnoosvobodilni boj in revolucijo, ki smo ju gnali neusmiljeno zares, pa vendarle ne moremo reči, da smo to splošno zavest premagali in se je otesili. Nasprotno: tudi v našem današnjem življenju še ni čutili, da bi se božje dogajalo na zemlji in med ljudmi, v naših neposrednih človeških odnosih. Resničnost se za nas še vedno ne dogaja tukaj in zdaj, ampak je obstajala že zdavnaj prej in je neke druge. Slovenci se vedno nismo na svetu zato, da bi živeli svoje življenje iz mesa in krvi, temveč zato, da izpolnimo obrazec človeškega življenja, ki so ga napisali posvečeni ljudje pred nami.

In kako se ta splošna zavest razodeva v konkretnem življenju? Tako, da Slovenci, ki se imamo za pevsko ljudstvo, ne znamo peti. Imamo sicer veliko množičnih zborov in oktetov, ampak vsi ti številni pevci se pred vsakim nastopom postavijo v vrsto, uprejo svoje poglede v nebo in zapojejo tako, kot da pesem služi le nadnaravnemu. Nikoli ne zapojejo sebi, iz kolektivnega veselja ali žalosti, sicer bi se kdaj objeli in zaplesali ali pa se razjokali, sicer bi kdaj pesem použili ali pa bi pesem pozula njih.

Tako, da se ne znamo pogovarjati. Na televiziji imamo sicer pogovorne oddaje in v televizijske ateleje vabimo veliko ljudi, tam pa jim potem ne dovolimo, da bi se pogovarjali med seboj. Kako bi jim tudi dovolili; če je vse napisano vnaprej, celo naše življenje, mora biti vnaprej napisan tudi televizijski pogovorni program. In dokler je televizija narodna institucija, ki služi le vzvišenim kulturno-političnim ciljem, ne more služiti konkretnim ljudem in njihovim žaljivo omejenim možnostim, denimo, nekakšnemu pogovoru zaradi pogovora, pa četudi je to marsikomu izmed nas največji užitek.

Pogovarjati pa se ne znamo in ne smemo tudi zato, ker nimamo pogovornega jezika in ker je slovenski pogovorni jezik preveč banalen za tako častljivo narodno ustanovo, kakršna je televizija. Banalen pa je ta slovenski pogovorni jezik zato, ker slovenski jezik v okviru naše prevladujoče splošne zavesti nikoli ni bil sredstvo pogovora, te svoje najbolj naravne in najbolj človeške funkcije, ampak zmerom le nečesa drugega - narodnega zbiranja in obrambe pred tujci, se pravi, nadomestilo za puške in bajonete; pogovora z bogom, se pravi, nadomestilo za magijo, visoke narodne kulture, se pravi, nadomestilo za ljudsko nekulturo... In zato je moral biti seveda čistunski, izmišljen, pretanjšan, skratka, neživljenjski. In tako smo ga nazadnje pretanjšali in instrumentalizirali za njegove vzvišene smotre do te mere, da ga danes skoraj noben Slovenec več ne obvlada in da smo prikrašili za največjo srečo, ki lahko doleti

človeka, za sproščen pogovor v materinem jeziku.

Vse to so seveda malenkosti, ampak na rovaš te naše splošne zavesti je mogoče natesti še veliko drugih, usodnejših nesreč. Denimo, naše zaničevanje vsega telesnega, zaradi česar smo spolno in erotično zatrta bitja; denimo, našo zagledanost v univerzalne odrešeniške projekte, zaradi katere nam primanjkuje smisla za konkretno in zaradi katere se nam zatika pri uresničevanju stvarnega političnega in družbenega programa. Dalje: našo zaprtost vase in naš strah pred vsem, kar je tujega, ki temelji v naši neobstoynosti in se povezuje s pomanjkanjem ustvarjalne radovednosti; naša samozadostna in mrtva kultura, ki ne zanima prav nikogar razen nas samih in ni sposobna nikogar integrirati, dopolnjevati se z našo hlapčevsko slo po ogleddovanju v tujih očeh; naša ogorčenost od vseh in vsakogar, ki zavira našo razpoložljivost za druge in za nas same, obenem pa tudi za vse nepredvidljivo in novo. Zaradi te svoje trdovratne splošne zavesti nismo samo zavrti, nevrotični, zakompleksani in nesproščeni, temveč tudi v nenehnem sporu sami s seboj. Koliko smo že - denimo - pretrpeli zaradi svojega hlepenja po materialnem bogastvu, po večji gospodarski učinkovitosti, pa se še vedno gremo nacionalno politično ekonomijo iz prejšnjega stoletja, katere poglavitni cilj sploh ni bogastvo, ampak narodna samozadostnost, se pravi, spet revščina geta. In kljub temu še vedno ne zberemo poguma, da bi se odprli in vprašali, kaj pravzaprav svet pričakuje od nas, in se vključili v ta pričakovanja.

kultura

RAZSTAVA

Od risanja do likovne vzgoje

Razstavo **Od risanja do likovne vzgoje** je pripravil Slovenski šolski muzej v Ljubljani s sodelovanjem strokovnih delavcev — likovnih pedagogov, ki so obdelali obdobje od tretjega osnovnošolskega zakona leta 1869, ko je postala šola laična, do sodobne likovne vzgoje. Odprta bo v kulturnem domu Ivana Cankarja od 17. septembra do 8. oktobra 1982.

Razstava in katalog sta zgodovinsko zasnovana in prikazujeta, kako smo na Slovenskem od leta 1869 pa do danes skrbeli za to področje.

Prvo obdobje zajema čas od leta 1869 do 1945. Na razstavi in v katalogu sta prikazana zgodovina in razvoj likovnega pouka. Akademski slikar Milovan Krajnc, profesor na Pedagoški akademiji v Ljubljani, opisuje v

To je obdobje reforme likovnega pouka, ki jo je uresničil rod likovnih pedagogov, ki so videli smoter likovne vzgoje ne le v pridobivanju koristnega znanja, ampak v celostnem oblikovanju osebnosti. Le z likovno vzgojo otrok ustvarjamo temelje za kulturni razvoj posameznika in vsega naroda na specifično likovnem področju, na področju ustvarjanja z vizualnimi sredstvi.

Tretje obdobje zajema čas od leta 1969 do danes. Akademski slikarica Helena Berce-Golob, pedagoška svetovalka Zavoda SR Slovenije za šolstvo, je zapisala v svojem članku, da je sodobna likovna vzgoja pri nas s svojimi vzgojnimi nalogami zelo pomembna pri oblikovanju učenčeve ustvarjalne osebnosti. Integralna funkcija likovne vzgoje je v vzgojno-izobraževal-

Iz odmevov na letošnji pulski festival smo lahko razbrali, da poročevalci niso bili zadovoljni s kakovostjo filmov. Niso se strinjali z odločitvijo žirije, da ne bo podelila velike arene za najboljši film pa tudi ne s tem, da je jugoslovanska kinematografija postala »žanrska«.

Zaustavimo se najprej pri zadnji trditvi. Naša kinematografija ni postala žanrska. Taka je že ves čas, pa če smo to opazili ali ne. Zgodilo se je le to, da smo znanstveno fantastiko (Vukotić: Gosti z Galaksije) zamenjali s filmom katastrofe (Marković: Variola vera) in s podobnimi. Lahko pa trdimo, da se je jugoslovanska kinematografija kakovostno spremenila. Sodelovanje mladih in nekoliko manj mladih šolanih režiserjev ji daje profesionalno podobo. Prav ta profesionalnost pa posebno pri vrsteh, ki so preskušene v komercialnem filmu (pri tem »komercialno« ne pomeni slabo), daje vedeti, da je jugoslovanska kinematografija zapustila svoja »mladostniška« tavanja. Postaja normalna kinematografija, taka, kakršne so kinematografije drugod po svetu. Vse namreč ustvarijo nekaj dobrih, veliko povprečnih, še več slabih in le malo izjemnih filmov. Nesmiselno bi torej bilo povezovati pojem žanrske kinematografije s pojavom, ki ga lahko imenujemo »lov za gledalci«.

Lahko pa se zgodi, da pripišemo žanru vse tiste slabše strani, ki smo jih pripisali že zdavnaj kinematografskemu filmu ali tako imenovanemu komercialnemu filmu in tudi tega označili za slab film. In vendar ni tako. Slab, zgrešen, neuspeh film je redkokdaj komercialen. Poznajo pa tudi odlične (avtorske

izpovedne) vesterne, komedije, melodrame, shriljivke itd.

Vprašanje pa je, če ustreza večje število (30 filmov) tudi stvarni programski rasti naše kinematografije. Kar pet projektov je povezanih s televizijo. So samostojno televizijsko delo (Drož: Boj na požiralniku) ali film ob televizijskih nadaljevanjih (Vrdoljak: Kiklop, Bastač: Deček je sel za soncem, Saranović: 13. julij, Marusić: Cervantes iz Malega mesta).

Med filmi, ki so nastali na resnično kinematografsko pobudo, najdemo letos prvič kar pet filmov za gledalce do 16. leta, ki sestavljajo v mnogih delah posebno vejo nacionalne kinematografije. Ker je tema posebno zanimiva za prosvetne delavce, bomo poročali o teh filmih v eni od naslednjih števil.

Med dvajsetimi preostalimi filmi najdemo šest dobrih avtorskih filmov, pet solidnih, katerih, se ni treba sramovati niti po idejni niti po profesionalni strani, tri dokaj dobre o NOB — akcijske in šest slabih.

Mišo Radičević je v svoj film Živeti kot vsi normalni ljudje vtikal vse najboljše, kar je zmož v svojih prejšnjih filmih. Čutimo prečiščen odnos do tistega, kar želi povedati o današnjem mlademu človeku kot zadnjem členu v verigi družbenega razvoja in do načina uporabe filmskih sredstev, s katerimi to svoje hotenje tudi uresniči. Tako se mu je posrečilo ustvariti poetično vizijo o večnem človekovem hotenju, da bi zavrgel slabo in poiskal dobro. Njegov film je nedvomno najbolj prečiščen film festivala.

Tudi Zivko Nikolić (avtor filmov Bestije, Jovana Lukina) je

po Sčepanoviću ustvaril film Smrt gospoda Goluze, ki je imel največ gledalcev. Vseskozi osebni prijem v vizualizaciji in ustvarjanju, nabitost ritmične strukture, ki naredi umetniško delo tudi opazno, kaže na eni strani avtorjevo zvestobo samemu sebi, na drugi pa njegovo prizadevanje, da bi pripovedoval zgodbo na izviran, a vendar kinematografski način.

Prav temu načinu se je močno približal Marjan Ciglić v filmu Razseljena oseba, ki je nastal po scenariju Draga Jančarja. Brez sprenevanja je spregovoril o posledicah, ki so ostale ne samo pri nas, temveč tudi drugod po svetu po bratomornih bojih, v katere so svet pahili fašizem, razizem, nacionalizem. Poanta, ki je več kot aktualna, je grajena zanimivo in jasno izpeljana.

Film Direktni prenos je delo debitanta Darka Bajčiča in je prav gotovo poleg Cigličevega najbolj opazni prvenec letošnjega festivala. Studijski film, narejen s skromnimi sredstvi, s hotenjem spregovoriti o položaju mladega rodu, ki se znajde na strmi življenjski poti: to pot so otežili z barikadami razni konformisti, oportunisti, karieristi itd. V filmu čutimo tisto ustvarjalnost, ki je ne srečamo vsak dan, a si je tako želimo.

Preprost, a poetičen je film Mirze Idrizovića Vojni po kutinah. Ozračje prvih vojni dni privede v avtorjevi viziji gledalca do tega, da ob temi, ki sama po sebi ne pomeni nič posebno novega, začuti tisti duh združevanja, ki je zmož zajeti ljudi vseh narodnosti in veroizpovedi v narodnoosvobodilno gibanje. Pri tem pa se je avtor izognil pateriki

in konstrukciji. Odnosi med ljudmi so ostali preprosti in lepi vendar nevsakdanji. In v tej preprostosti je tragično prerastlo v himno večnemu hrepenenju po čistih odnosih med ljudmi.

Med te filme štejem tudi Desetega brata Vojka Duletića, ki kljub slabim ocenam mnogih domačih kritikov isče svoja polna filmska izražanja. V celoti jugoslovanski kinematografiji pa je to neizpodbitna in priznana rešnica.

Ni se nam treba sramovati filmov Maratonci tečejo čisto krog (Slobodana Sijana), Hočem živeti (Miroslava Mikuljana), Po izkušnji (Vlatka Filipovića), Variola vera (Gorana Markovića), Zločin v šoli (Branka Ivandolić), Zelimo pa si, da ne bi posneli več takih filmov, kakršni so: Južni pot (Steva Crvenkovskega), Lov na kalnem (Vlaste Radovanovića), Nedeljsko kosilo (Milana Jelića), Nemir (Ahmeta Adilović), Imamovića).

Vprašanje je tudi, če je nepodeljena velika arena v resnici kaže razmere v jugoslovanski kinematografiji ali pa je le posledica poostrenih meril članov žirije, med katerimi jih je bilo več kot do zdaj iz vrst filmskih delavcev. Velikokrat se je namreč zgodilo, da so prešli odlični zelo slabi filmi.

Pregled filmov se je z odločitvijo žirije tudi končal. Ustvarjalci, kritiki in drugi spremljevalci jugoslovanskega filma so se razšli, vendar z veseljem pričakujemo naslednjega pregleda jugoslovanske kinematografije. Napovedujemo, da bomo videli filme zvenceh imen domačega filma.

MIRJANA BORČIĆ

Lili Lang: Kralj Matjaž in Alenčica, Osnovna šola Simon Jenko, Kranj

članku Od pouka risanja do likovno-umetniške vzgoje, kako počasi se je uveljavljal pouk risanja in kako ozko šolski in za učence nezanimiv je bil tak pouk. To tematiko ponazori z navedbami iz zakonov, učnih načrtov in predmetnikov. V obdobju med obema vojnima so si pedagogi želeli uveljaviti vzgojno načelo — otrokovo dejavnost. Pri risanju se je iz prejšnjega togega geometriziranega, posnemovalnega in ornamentnega dela razvilo bolj svobodno risarsko delo, toda še zmeraj precej odvisno od drugih predmetov.

Drugo obdobje zajema čas od leta 1952 do leta 1968. Obravnava ga akademska slikarka Alenka Gerlović, likovna pedagoginja, v članku Reforma likovne vzgoje otrok v Sloveniji.

nem procesu neprecenljive vrednosti. Likovna vzgoja temelji na odkrivanju in razvijanju ustvarjalnosti in likovno izraznih sposobnosti učencev. Pri sodobni likovni vzgoji je učenec v vzgojno-izobraževalnem procesu enakovreden sooblikovalec sodobnih vzgojno-izobraževalnih oblik dela na tem izrazito ustvarjalnem področju.

Po odprtju razstave bo ob 11. uri v Okrogli dvorani Cankarjevega doma posvet likovnih pedagogov, ki ga bo vodil Albin Kramberger, predsednik komisije za revizijo učnih načrtov za likovno vzgojo v osnovni šoli. Ob razstavi bodo učenci nekaterih ljubljanskih osnovnih šol risali, slikali in modelirali.

SLAVICA PAVLIČ

ŠOLA ZA GLASBENO IN BALETNO IZOBRAŽEVANJE MARIBOR — P. O. MLADINSKA 12

razpisuje po sklepu sveta šole dela in naloge

— učitelja nauka o glasbi v izobraževalni enoti glasbena šola, enoti Center in dislociranem oddelku Lenart v Slovenskih goricah, za nedoločen čas s polnim delovnim časom

Kandidati za opravljanje del in nalog učitelja nauka o glasbi morajo izpolnjevati z zakonom določene pogoje. Zaželeno je praksa. Ponudbe z ustreznimi dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v 30 dneh po objavi razpisa na naslov: Šola za glasbeno in baletno izobraževanje Maribor — p. o. Mladinska 12. Kandidati bodo o izidu razpisa obveščeni v 15 dneh po opravljeni izbiri.

Komisija za delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE ŽUŽEMBERK

razpisuje dela in naloge

— pomočnika ravnatelja

Kandidat mora izpolnjevati pogoje za učitelja v osnovni šoli in imeti najmanj 5 let delovnih izkušenj v vzgojno-izobraževalnem delu. Prijave z ustreznimi dokazili o izobrazbi pošljite v 15 dneh po objavi razpisa komisiji za delovna razmerja osnovne šole Žužemberk. Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 30 dneh po preteku roka za prijavo.

Komisija za delovna razmerja pri

TOZD OSNOVNA ŠOLA TONETA OKROGARJA

razpisuje prosta dela in naloge

- učitelja slovenskega in srbohrvaškega jezika za nedoločen čas
- učitelja razrednega pouka za določen čas (za čas porodniškega dopusta)
- učitelja ali vzgojiteljice za malo šolo v Senožitih za 3 mesece

Pogoji: ustrežna izobrazba.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Osnovna šola Toneta Okrogarja (za razpisno komisijo), Šolska cesta 1, Zagorje ob Savi. O izbiri bodo obveščeni v 8 dneh po sklepu samoupravnega organa.

Vzgoja in izobraževanje št. 3

Tretja številka revije Vzgoja in izobraževanje objavlja na prvih straneh del resolucije 9. kongresa ZK Slovenije, ki govori o vzgoji in izobraževanju.

V nadaljevanju predstavlja direktor Zavoda SRS za šolstvo mag. Janez Sušnik delovni program zavoda za leto 1982. O spremljanju in evalvaciji vzgojno-izobraževalnih programov srednjega usmerjenega izobraževanja, predvsem o evalvacijski raziskavi v okviru prvega projekta, ki je bila opravljena v prvem polletju šolskega leta 1981-82 v 1. letnikih, govori članek mag. Ferda Rečnika. V Aktualnih temah so objavljeni še članki dr. Ilije Mrmaka Vpliv vzgojne prakse na razvijanje čuta dolžnosti in odgovornosti, dr. Ane Barbič Pogled na »temelje marksizma« z znanstveno-raziskovalnega vidika in Jožice Selaković Uresničevanje samoupravljalne prakse učencev pri predmetu STM. Anton Tischler povzema v članku Priprave in uresničevanje proizvodnega dela oziroma delovne prakse ocene, ki je bila dana o poteku delovne prakse in proizvodnega dela po obiskih 41 delovnih organizacij v februarju, na začetku izvajanja tega programa.

Raziskava, ki osvetljuje neka-

tere pomembne vidike izvajanja pripravništva v praksi, je predstavljena v članku Marije Velikonja Pripravištvo v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Skupina avtorjev mag. Sasa Glazar, dr. Aleksandra Kornhauser, Dušan Krnel, mag. Metka Vrtačnik — prikazuje v svojem članku tekmovanja v poznavanju kemije. Alojz Sirec pa možnosti za eksperimentalni pouk fizike v osnovnih šolah mariborske regije. Franko Florjančič v članku Uresničevanje tehnične vzgoje v osnovni šoli, analizira stanje tehnične vzgoje v šolskem letu 1980-81. O celodnevni osnovni šoli piše Vera Vezovnik — Samostojno učenje v COS Oskarja Kovačiča Skofije — in Giuseppe Debernardi — Nekateri vidiki organizacije življenja in dela COS Dante Alighieri v Izoli. Knjigo Vladimira Vujčića Protislovja pri moralni vzgoji ocenjuje Anka Jakšič.

Marjan Tomšič obvešča bralce o zasedanju Mednarodnega biroja za izobraževanje, ki deluje pri Unescu, in je razpravljal o povezovanju izobraževanja in dela. S problematiko umetnostne vzgoje in kulturnih dejavnosti v srednjem usmerjenem izobraževanju nas seznanjata Helena Berce in Marjan Belina. M. V.

Ne zamudite!

Kulturni in kongresni center Cankarjev dom je pripravil zanimiv in pester program za mesec september. Med izbranimi raznovrstnimi kulturnimi prireditvami, ki bodo dobrodošla osvežitve za šolske in predšolske otroke, opozarjamo še posebej na naslednje:

RAZSTAVE

V sprejemni dvorani bodo 17. septembra odprli razstavo **Od risanja do likovne vzgoje**, ki bo na voljo obiskovalcem do 10. oktobra. V predvorju bodo 23. septembra ob 10. uri predstavili slovenski delež pariške razstave La forme humaine.

OTROŠKE MATINEJE

V soboto, 18. septembra ob 10. uri bo v mali dvorani **marionetna predstava Sovica Oka** (Svetlane Makarovič), ki jo je pripravilo Lutkovno gledališče ljubljansko.

Vzgojno-varstvene organizacije lahko z otroškimi matinejami dopolnijo sobotni vzgojni program, matere pa razvedrijo svoje otroke med sobotnim dopoldanskim nakupovanjem. Za otroke bodo poskrbele prijazne uslužbenke.

Matineje so v Cankarjevem domu vsako soboto ob 10. uri za otroke od četrtega leta.

FILMI »BITEF«

Predstave beograjskega Bitefa boste lahko spremljali na filmskem traku v mali dvorani od 20. do 27. septembra ob 22. uri.

Programski oddelke Cankarjevega doma za zdaj še ne more natančno napovedati razporeda posameznih projekcij, objavili pa ga bodo v dnevnem časopisu. Naj navedemo le nekaj naslovov predstav, ki jih navaja organizator festivala: **dokumentarni filmi, posvečeni 150. obletnici smrti pesnika Goetheja, predstave: Torquato Tasso** režiji Clausa Peymana in **Iphigenia na Tauridi** istega režiserja, **Shakespeareovi spomini I. in II. del** v režiji Petra Steina in **Katica iz Heilbronna** v režiji Jurgena, **Mephisto Ariane** Muškine in film **Faust** v režiji Gustava Grundgensa.

Cena vstopnic za posamezne filme je po 50 din, blok vstopnic po 150 din; pri nakupu vstopnic za vse gledališke predstave so posamezne vstopnice po 30 din.

Cankarjev dom opozarja, da bo koledar prireditev morda spremenjen, zato bo prav, če boste spored preverjali še v dnevnem časopisu ali pa povprašali v Cankarjevem domu. Vzgojno-izobraževalne in vzgojno-varstvene organizacije lahko pošljejo tudi naročilnico za skupne vstopnice prodajajo pri blagajni v Cankarjevem domu. **Emosionalni prehod, vsak dan (razen nedelje) od 9. do 14. ure in ob 17. do 19. ure in pred predstavo. Lahko si jih rezervirate po telefonu 222-815 pri blagajni Cankarjevega doma.**

200 let Osnovne šole v Sevnici

Ob 200-letnici Osnovne šole v Sevnici vabimo vse, ki ste delali in šolali v tem kraju, na prireditve, ki bo 2. oktobra 1982. Ob 9. uri bo na Osnovni šoli Sava Kladnika sprejem za vse vabljen vabimo in pričakujemo vse nekdanje delavce, tudi tiste, ki ne bodo prejeli osebnih vabil, ker nimamo vseh naslovov.

Prireditveni odbor

Dopolnilno usposabljanje za boljše strokovno delo

Seminar obramboslovcev v Poljčah

Narod, ki ne prizna poraza, ne more biti premagan.
Lahko ga uničijo, toda premagajo ne!
Tone Svetina: Vojna proti vojni

Zavod SR Slovenije za šolstvo in Republiški sekretariat za ljudsko obrambo sta zadnji teden v avgustu pripravila enotedenski seminar učiteljev predmeta strokovna obramba in zaščita v srednjem usmerjenem izobraževanju, ki se je udeležilo več kot sto predavateljev iz vse Slovenije. Določanje za udeležence je bilo pripravljen v republiškem centru za obrambno usposabljanje v Poljčah pri Begunjah, kjer so sestranske možnosti za delo prenočišča, prehrane vse do jedilnic in velike skupne predavalnice. V prostem času pa je obkrožila v tem delu Gorenjske se posebnost zanimiva.

Uvodnega dela seminarja sta se udeležila Ivo Tominc, republiški podsekretar za ljudsko obrambo, in Martin Zgajnar, več pomočnik direktorja Zavoda SR za šolstvo. V program dopolnilnega izobraževanja in usposabljanja obramboslovcev je bila zajeta celota predmeta strokovna obramba in zaščita v usmerjenem izobraževanju, od pravnega sistema splošne ljudske obrambe, delovanja družbeno-političnega sistema v vsakršnih vojnih razmerah, marksistične teorije o vojni, obrambnih poklicih, obrambnih dnevih vse do individualizacije in diferenciacije in ocenjevanja pri pouku predmeta obramba in zaščita. Za seminariste so bili zanimivi tudi novi skupinskega načina dela, ki se je lahko vsakdo vključil v delo posamezne skupine učiteljev.

Za večjo učinkovitost in kakovost

Predavatelj Jože Valentinčič je lanskoletno dopolnilno izobraževanje obramboslovcev letos dopolnil s temo Individualizacija in diferenciacija pri pouku obrambe in zaščite, Jože Miklavc pa je predstavil temo Ocenjevanje pri pouku obrambe in zaščite. Obe temi sta

bili dober napotek za še boljše delo v prihodnje, kajti prav rezultati po prvem letu usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji niso najboljši, posebno veliko negativnih ocen pa je pri tem predmetu, ki ima predvsem vzgojno funkcijo. Za večjo učinkovitost dela učiteljev predmeta obramba in zaščita v usmerjenem izobraževanju, letni delovni načrt učitelja obrambe in zaščite in Obrambni dan šole, ki jih je obravnaval Ivan Hren. K tem lahko prištejemo tudi teme Pravni sistem SLO Mirana Bogataja. Obrambne priprave in delovanje družbenopolitičnega sistema Janeza Rauterja. Organizacija in delovanje civilne zaščite Bojana Ušeničnika ter Organizacija in delo zvez Rada Peteha in Služba OOA Milana Lončariča. Da teorije ni nikoli preveč, smo pri predavateljih in njihovih poslušalcih opazili ob pogovorih po uvodnem delu. Mnogokrat pa je za razpravo zmanjkalo časa. Zelo lepo je bila sprejeta tema Vojna v marksistični teoriji, ki jo je obravnaval Predrag Vukadinović in takoj je bil sprejet predlog naj predavatelj obdela tudi temo o dogajanjih na Kosovu.

Srečanje s pisateljem Tonetom Svetino

V začetku tega sestavka smo navedli besedilo iz najnovejšega dela pisatelja in kiparja Toneta Svetine Vojna proti vojni. Tretji dan seminarja so se namreč srečali seminaristi s pisateljem, ki živi in dela na Bledu in zna imenitno razlagati ljudsko revolucijo slovenskega naroda v letih 1941—1945. To lahko spoznavamo iz njegovih pisateljskih in kiparskih del, srečanje z njim pa je dogodek, ki ostane v spominu vse življenje. Marsikateremu

borcu revolucije, ki poučuje danes predmet obrambe in zaščite, je postalo toplo pri srcu, ko se je ob srečanju s Tonetom Svetino podal za več kot petintrideset let nazaj, v čas partizanstva. Za mlajše udeležence seminarja pa je to prava živa ura zgodovine. Za tiste, ki se zanimajo za knjigo Vojna proti vojni, povejmo, da je avtor izdal knjigo v samozaložbi in da jo lahko dobe edinole pri njem.

Oživitve društvenega dela

Med enotedenskim seminarjem so se obramboslovci sestali tudi na konferenci Društva učiteljev obrambe in zaščite SR Slovenije. Zadnji zbor je bil leta 1979 v Celju. Kljub dobrim željam društvo doslej ni prav zaživelo, pa tudi ne opravilo svojega pomembnega poslanstva v družbi. Na tokratni konferenci so izvolili iniciativni odbor, ki bo do prihodnjega srečanja obramboslovcev Slovenije pripravil vse potrebno za normalno delovanje društva (pravila, statut, poslovník, program) in tedaj sklical redni občni zbor. Dotlej, po sklepu tokratnega seminarja v Poljčah pa čimprej, naj bi se sestali učitelji predmeta obramba in zaščita po posameznih območjih v Sloveniji in ustanovili aktivne, ki naj bi v prihodnje or-

ganizirano delovali znotraj društva. S tem bi dosegli, da bi bil vsaj predavatelj predmeta obramba in zaščita tudi član društva in po njem in po aktivnih po območjih usklajevali delo z drugimi člani. Dopolnilno bi se izobraževal in usposabljal (srečevanja naj bi bila odslej v RCOU v Poljčah) in se po društvu organizirano vključeval v vse oblike podružbljanja ljudske obrambe in družbene samozaščite.

Poudarek interesnim dejavnostim

Da je za mlade v usmerjenem izobraževanju zelo pomembno delovanje vsakega posameznika v raznih interesnih dejavnostih, že vemo. To je potrebno tudi za predavatelje. Zato je bilo v spored tokratnega usposabljanja uvrščeno srečanje s pisateljem Tonetom Svetino, obramboslovci so si lahko ogledali ameriški film Plaz, nekaj časa pa so seminaristi uporabili za ogled zanimivosti Gorenjske. Na koncu so ugotovili, da je tega vse premalo.

Organizatorji takšnih in podobnih srečanj bodo poskrbeli, da bo v prihodnje v dopoldanskem delu urnika čas namenjen teoretičnim temam, popoldanski čas pa interesni dejavnosti seminaristov. Tako si bo vsak

Udeleženci seminarja za učitelje obrambe in zaščite v Poljčah (Foto: F. Matko)

Tone Svetina med učitelji v Poljčah

lahko pridobil še več izkušenj za delo in jih prenašal na mladi rod. Kajti interesne dejavnosti za mlade v usmerjenem izobraževanju je treba obogatiti tudi z obrambnimi vsebinami, ob tem pa ni nič manj pomembno vključevanje obrambnih vsebin v vsak predmet v usmerjenem izobraževanju. Le-to pa bo uspešno, če bo teorija povezana s praktičnim delom vsakega posameznika in skupine. Učitelj obrambe in zaščite si lahko pridobi precej izkušenj tudi pri interesnih dejavnostih ob vsakoletnem rednem dopolnilnem usposabljanju.

Da je to res, je potrdil pogovor, ob koncu seminarja, ki se ga je udeležil direktor Zavoda za šolstvo SR Slovenije mag. Janez Sušnik. Ob tem pa je bilo potrjeno tudi to, da je na šolah izredno pomembno, da sodeluje učitelj obrambe in zaščite, pri dopolnjevanju načrtov za civilno zaščito in še posebno ob spremembah le-teh (tema Ivana Turka Obdelava ukrepov za pripravljenost), pa tudi pri pripravi učencev za vsakoletno tekmovanje mladih v poznavanju teo-

rije in veščin, pomembnih za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito. Ta tekmovalna privabijo vsako leto več mladih, to pa ni nič manj pomembno kot usmerjanje mladega rodu v vojaške šole (tema Braneta Kromarja Vojaški in obrambni poklici). Pri tem v Sloveniji deloma zaostajamo, čeprav se mladi zmeraj bolj zanimajo tudi za srednjo šolo usmerjenega izobraževanja Franca Rozmana-Staneta v Ljubljani. Morda pa bo treba razmisliti še o ustanovitvi kakšne vojaške srednje šole tehniške usmeritve v naši republiki.

Za učitelje predmeta obramba in zaščita v srednjem usmerjenem izobraževanju torej ne manjka nalog in tokratno dopolnilno usposabljanje bo vsakakor dobra podlaga za še boljše in bolj poglobljeno strokovno delo pri pouku kakor tudi pri interesnih dejavnostih učencev in pri vključevanju vsakega predavatelja v podružbljanje SLO v svojem delovnem in življenjskem okolju.

Besedilo in fotografiji: FILIP MATKO

Mladina se zanima za zgodovino

Svet za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij in spomeniško varstvo pri predsedstvu RK SZDL Slovenije je pred nedavnim razpravljal o pouku zgodovine NOB v osnovni šoli in usmerjenem izobraževanju. Seminarska so se udeležili tudi nekateri pedagoški delavci, ki poučujejo zgodovino na šolah. Osnovno informacijo o pouku zgodovine NOB sta podala prof. Tomaž Weber (pouk zgodovine NOB v osnovni šoli) in prof. Stefan Trojar (pouk zgodovine NOB v usmerjenem izobraževanju).

Člani sveta so v razpravi poudarili, da se mladina na šolah zelo zanima za zgodovino NOB. Snov NOB je sicer vpletena tudi v druge predmete: samoupravljanje s temelji marksizma, družbeno-moralno vzgojo, spoznavanje družbe in v pouk slovenskega jezika, res pa je tudi to, da je na šolah to delo včasih premalo usklajeno.

In kako je z učitelji za zgodovino? Dovolj jih je, žal pa se mnogi diplomanti raje zaposlijo drugod, v institutih, muzejih ipd. V občinah bi si morali bolj prizadevati, da bi se za študij zgodovine odločali tudi boljši učenci.

Kritično so ugotavljali, da so pedagoški delavci na šolah za svoje napore in odgovorno delo prelozili nagradi in da bi morali narediti na tem področju več.

Za strokovno izpopolnjevanje bili dober napotek za še boljše delo v prihodnje, kajti prav rezultati po prvem letu usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji niso najboljši, posebno veliko negativnih ocen pa je pri tem predmetu, ki ima predvsem vzgojno funkcijo. Za večjo učinkovitost dela učiteljev predmeta obramba in zaščita v usmerjenem izobraževanju, letni delovni načrt učitelja obrambe in zaščite in Obrambni dan šole, ki jih je obravnaval Ivan Hren. K tem lahko prištejemo tudi teme Pravni sistem SLO Mirana Bogataja. Obrambne priprave in delovanje družbenopolitičnega sistema Janeza Rauterja. Organizacija in delovanje civilne zaščite Bojana Ušeničnika ter Organizacija in delo zvez Rada Peteha in Služba OOA Milana Lončariča.

Da teorije ni nikoli preveč, smo pri predavateljih in njihovih poslušalcih opazili ob pogovorih po uvodnem delu. Mnogokrat pa je za razpravo zmanjkalo časa. Zelo lepo je bila sprejeta tema Vojna v marksistični teoriji, ki jo je obravnaval Predrag Vukadinović in takoj je bil sprejet predlog naj predavatelj obdela tudi temo o dogajanjih na Kosovu.

pedagoških delavcev je sicer poskrbljeno, toda zavzemali so se, da bi ponovno morali oživiti aktivne zgodovinarje, ki so bili včasih zelo koristni, saj so si učitelji izmenjavali mnenja in delovali bolj usklajeno.

Veliko so razpravljali o učbenikih. Ugotavljali so, da imamo teh sicer dovolj, žal pa so nekateri pretežki in ponekod preveč faktografski. Zavzemali so se za izdajo skupnega zgodovinskega berila za pouk zgodovine NOB, ki bi lahko veliko pripomoglo k poglobljenemu poznavanju novejših zgodovine. Zelo koristna bi bila tudi metodika poučevanja zgodovine NOB.

Ko so razpravljali o drugih didaktičnih pripomočkih za pouk zgodovine NOB, so ugotavljali, da so se ti sicer izboljšali, vendar bi jih morali še izpopolniti. Potrebni bi bili tudi kasetne zapise pričevanj borcev, ki zelo popestrijo pouk.

Dobro so ocenili radijske solske ure, posebno oddajo Še pomnite tovariši? Tuji te oddaje bi kazalo posneti na kasete. Zelo koristen bi bil ozkometražni film o NOB v Sloveniji.

Z zadovoljstvom so ugotavljali, da imamo že precej lokalnih monografij, ki osvetljujejo dogodke iz naše ljudske revolucije, tani, kjer monografij še ni, pa bi jih morali čimprej napisati. Take monografije so dragocen pripomoček, posebno učiteljem raz-

rednega pouka. Tudi pri samem pouku naj bi še bolj kot doslej sodelovali nekdanji borci, ki s svojimi bogatimi pričevanji popestrijo pouk zgodovine NOB.

Ko so razpravljali o povezavi med šolo in krajani, so člani sveta poudarili, da mnoge vzgojno-izobraževalne organizacije zelo dobro sodelujejo s krajevno skupnostjo in da je s to tradicijo treba nadaljevati. Veliko šol skrbijo za pomnike NOB, grobišča in partizanske grobove. Mladi množično sodelujejo v obšolskih dejavnostih na področju ohranjanja in negovanja revolucionarnih tradicij NOB, saj skoraj ni šole, ki ne bi organizirala raznih pohodov, tekmovalij, razstav

in zbiranja zgodovinskega gradiva iz NOB. Veliko šolskih glasil namenja pozornost tradicijam NOB. Več pa bi bilo treba storiti za nagrajevanje mentorjev, ki porabijo veliko časa za delo z mladino, vendar za to ne dobijo priznanj. Člani sveta so menili, da je treba razmisliti o tem, da bi izdali posebna priznanja za tiste mentorje in šole, ki se pri svojem delu posebno odlikujejo. Taka priznanja naj bi podeljeval svet za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij in spomeniško varstvo pri RK SZDL v sodelovanju z Zavodom SRS za šolstvo, RK ZSMS in Zvezo prijateljev mladine Slovenije.

DRAGO NOVAK

Obvestilo

Rdeči križ Slovenije vabi vse občane in delovne ljudi, da se v čim večjem številu udeležijo krvodajalske akcije. Prijave sprejema občinski odbor Rdečega križa, v delovnih organizacijah pa aktivisti RK, odgovoren za krvodajalstvo.

Dajanje krvi je dokaz humanosti in solidarnosti, zato pričakujemo na krvodajalski akciji vse zdrave občane in delovne ljudi.

SEPTEMBER 1982

HRPELJE
SENOŽEČE
SEŽANA
KOMEN
SLOVENSKE KONJICE
SLOVENSKA BISTRICA
VRHNIKA

14.
14.
15., 16.
17.
21., 22., 23., 24.
28., 29.
30.

RDEČI KRIŽ SLOVENIJE

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNA ORGANIZACIJA ŠMARJE PRI JELŠAH

razpisuje na podlagi sklepov pristojnih samoupravnih organov TOZD naslednja prosta dela in naloge:

ZA TOZD OSNOVNA ŠOLA EDVARDA KARDELJA ROGATEC

— pomočnika ravnatelja s polovično delovno obveznostjo in s polovično učno obveznostjo za 4-letno mandatno dobo

Pogoji: ustrezna strokovna izobrazba pedagoške smeri, opravljen strokovni izpit, ustrezne moralnopolitične lastnosti in organizacijske sposobnosti.

— učitelja telesne vzgoje, PRU, za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoji: ustrezna strokovna izobrazba pedagoške smeri. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi in izpolnjevanju drugih pogojev v 15 dneh po objavi razpisa komisiji za delovna razmerja TOZD Osnovne šole Edvarda Kardelja Rogatec. Šola nima stanovanj.

ZA TOZD CELODNEVNA OSNOVNA ŠOLA MARIJE BROZ, BISTRICA OB SOTLI

— učitelja razrednega pouka, PRU — za nedoločen čas, s polnim delovnim časom

Pogoji: ustrezna strokovna izobrazba pedagoške smeri, sposobnosti za vodenje interesnih dejavnosti. Šola ima stanovanje.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izobrazbi in izpolnjevanju drugih pogojev v 15 dneh po objavi na naslov: COŠ Marije Broz, Bistrica ob Sotli.

Tridesetletnica mature

IV. b ljubljanskega učiteljskega — razred prof. Berdenove iz leta 1952 proslavlja tridesetletnico mature 25. septembra 1982. Zbrali se bomo v Ljubljani, v gostišču Pri Mraku ob 15. uri. Obveščajte se med seboj!

kolegom v slovo

Franček Korenjak

Onemeli smo, ko smo zvedeli, da je cesta zahtevala spet novo žrtev, tokrat med našimi sodelavci. 25. julija se je smrtno ponesrečil naš sodelavec, dober tovariš in marljiv delavec Franc Korenjak. Novica je boleče odjeknila med delavci Zavoda SRS za šolstvo. Omahnili je prav takrat, ko se je pripravljala na dopust, da bi si po napornem delu vsaj malo odpočil in si nabral novih moči za nadaljnje ustvarjalno delo.

Njegova življenjska pot ni bila lahka. Rojen je bil leta 1929 v vasi Rečica pri Ljubnem. Kot sin malega kmeta in gozdnega delavca je večkrat trpel pomanjkanje. Vsa družina je garala na krpici zemlje od ranega jutra do poznega večera. To težko delo se je vklesalo tudi v Frančkov značaj. Na domači grudi ni bilo dovolj kruha za devet lačnih ust, zato si je izbral drugo pot. Želel je postati pedagog. Vpisal se je v klasično gimnazijo. Kaj kmalu se je pokazalo, kako zelo je nadarjen in sposoben, saj je bil ves čas najboljši učenec v razredu.

Med ljudsko revolucijo se je tudi njegova družina pridružila bojevniki za svobodo. Čeprav je bil takrat še majhen, je po svojih močeh sodeloval v tem velikem osvobodilnem boju slovenskega ljudstva.

Po osvoboditvi se je odzval klicu, da je treba domovino obnoviti in zgraditi za lepši jutrišnji dan. Uvrstil se je med številne brigadirje, ki so dobili naziv udarnik.

Po končani gimnaziji se je vpisal na univerzo med klasične filologe. Skromna štipendija ni zadostovala za vsakdanje življenje, zato si je pomagal z instrukcijami. Studij na univerzi je končal v rednem roku.

Njegovo prvo delovno mesto

Vida Peternelj

Sredi vročega poletja smo se poslovili od naše upokojene kolegice Vide Peternelj iz Cerknega. Vse svoje življenje je posvetila šoli in otrokom.

Zrasla je v težkih življenjskih razmerah na Primorskem, ki jo je zatiral in raznarodoval tujec.

Videla je, kako si je oče, nadarjen fotograf, brez uspeha prizadeval, da bi sebi in družini izboljšal življenje. Zaman je želela, da bi nadaljevala študij in postala učiteljica. Oče ji je vcepljal narodno zavest, zato je že leta 1942, ko je narodnoosvobodilno gibanje seglo na Cerkljansko, začela sodelovati v njem in postala aktivistka osvobodilne fronte. Po kapitulaciji Italije je delovala na terenu kot članica in sekretarka okrajnega odbora LMS in SKOJ: zbirala je pomoč, organizirala mlade in sodelovala pri mobilizaciji. Ker je bilo njeno delo uspešno, so jo že oktobra 1943 sprejeli v KPJ, kjer je delovala do konca življenja. Leta 1944 se je končno, čeravno še zmeraj v težkih razmerah, uresničila njena davna želja: v začetku oktobra je začela poučevati na

je bilo na gimnaziji v Celju. Vleklo ga je nazaj v domače kraje, med svoje ljudi, v lepo Savinjsko dolino ki jo je tako zelo ljubil. Kmalu zatem se je preselil v Trbovlje, kjer si je ustvaril dom in družino. Z vso vmeno je v tem kraju sodeloval v družbeno-političnem delu, bil ravnatelj osnovne šole in ekonomske srednje šole. Nato je odšel v Ljubljano, kjer je opravljal naloge pomočnika ravnatelja Goslinskega šolskega centra. Povsod, kjerkoli je deloval, je bil priljubljen, znal je prisluhniti utripu sodobnega časa, oblikovati kolektivno življenje in s svojimi bogatimi izkušnjami pomagati pri ustvarjalnem pedagoškem delu na šoli.

Leta 1979 je postal član delovnega kolektiva Zavoda SRS za šolstvo. S svojimi bogatimi pedagoškimi izkušnjami in obsežnim znanjem je pomagal oblikovati vzgojno-izobraževalne programe za usmerjeno izobraževanje; organiziral in vodil je strokovno delo za družbeno in ekonomsko usmeritev. Imel je lep odnos do sodelavcev. Zmeraj je bil pripravljen prevzeti odgovorne naloge, pomagati in svetovati, zato je bil v kolektivu zelo priljubljen.

Ves čas je bil dejaven družbeno-politični delavec. Njegovo delo se je zrcalilo v zvezi komunistov, SZDL in sindikatu. Za marljivo delo je dobil več priznanj in nagrad.

Delavci Zavoda SRS za šolstvo smo izgubili delavnega in skromnega sodelavca. V uteho nam bo ostalo to, da njegove zamisli že rodijo prve sadove. Z njegovo smrtjo je nastala vrzel, ki jo bomo še dolgo čutili.

DRAGO NOVAK

Cerkljanskem vrhu. Svoje delo je opravljal z ljubeznijo in z njo nadomestila pomanjkljivo pedagoško poprejšnje znanje. Po vojni je dostudirala ob delu kljub temu, da je učila v težkih delovnih razmerah: na potovalni šoli Cerkljanski vrh — Podlanišče, v Plužnjah, na Bukovem. Od leta 1952 je službovala v Cerknem, kjer je bila do reorganizacije tudi upraviteljica osnovne šole.

Ko je bila leta 1972 upokojena, je še nadalje delovala v organizacijah in društvih, od zveze komunistov do planinskega društva. Rada se je vračala v šolo, med otroke in jim pripovedovala o delu in doživljajih mlade partizanske učiteljice.

Zaradi veselja, ki ga je imela do učiteljevanja, ji ni bilo to delo nikoli težko. Njeni posebni odliki sta bili velika ljubezen do domovine in čut socialne pravičnosti. S svojim odkritosrčnim in doslednim prijemom ju je znala vcepljati tudi svojim učencem. Ostala nam bo zgled delavnosti, skromnosti in dobrote.

MAKS PAGON

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstredno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: Metka Rečnik, pred-

Marja Boršnik

Kdor je imel priložnost, da se je v letošnjih poletnih dneh pogovarjal s prof. Marjo Boršnikovo, je moral občudovati njeno življenjsko zavezanost stroki; zagotovo pa je bil deležen tistega ljubeznivega nagovora in spodbude k ustvarjalnosti, ki jo je samodejno vlivala svojim nekdanjim študentom. Morebiti je bilo juljsko srečanje rahlo obarvano z umirjenostjo njenega temperamenta, vendar daleč od slutnje, da je ne bo več med nami.

Marja Boršnik se je rodila leta 1906 v Borovnici, diplomirala na ljubljanski univerzi in si »dopolnila Prijateljevo širokopoteznost s Kidričevo temeljitostjo«. Željena znanja je po diplomski obiskala češko in nemško univerzo, toda denarne težave so ji onemogočile izpopolnjevanje. Kot profesorica je med leti 1930—1942 službovala na srednjih šolah v Sloveniji in Srbiji. Toda ob vsem, kar jo je oviralo pri njeni usmerjenosti k znanstvenemu delu, ni opustila svoje življenjske težnje in je brez knjižnic in virov delala kolikor je pač mogla. Zgodaj si je izoblikovala odločnost, bojeviti vitalizem in nezlomljivo voljo do ustvarjalnosti — te poteze so jo spremljale vse življenje.

Iz obsežnega gradiva je za doktorsko disertacijo leta 1938 pripravila razvoj in pomen Askerčeve socialne miselnosti in socialne pesmi. Leto zatem je izšla monografija Anton Askerč, življenje in delo. Besedilo je ostalo vse do zdaj nedoseženo. Ni naključje, da se je dr. Boršnikova zavzela lotila proučevanja družbenega položaja žensk — književnic (Vide Jerajeva, Zofke Kvedrove) tudi tedaj, ko je obravnavala tržaško glasilno Slovenka. Med vojno jo je okupator obsodil na težko ječo, ker je sodelovala z OF. Po vojni se je z novimi močmi posvetila slovenistiki. Kratek pregled slovenskega slovstva, ki je izšel leta 1948, je doživljala kot neuspeh, čeprav se je širil mimo skriptne natisa s prepisovanjem; kritika ji ni mogla odvzeti poguma. Vse očitneje je postajalo, da je po vojni biografsko-pozitivistično metodo dopolnila s sociološkimi in družbenimi vidiki. S pomembno monografijo Fran Celestina (1951) je osvetlila tudi Celestinova načela realizma. V

Jožica Stankovič

Sredi počitnic smo za vedno izgubili dobro sodelavko, vestno in sposobno učiteljico, plemenito, ustvarjalno in razgledano družbeno-politično delavko iz Osnovne šole Maksa Durjave v Mariboru Jožico Stankovič.

Pred šestnajstimi leti se je polna mladostnega poleta, pedagoškega znanja in ustvarjalnih navdihov posvetila prvošolčkom in z materinskimi čutom in neizmerno ljubeznijo do svojega dela ustvarjala pri učencih trdne temelje za kasnejše pridobivanje spoznanj o naravi in zakonitostih v družbi, budila in negovala v njih srčno dobroto, ki jo je izžarevala tudi sama, uspešno vzgajala učence v naprednem socialističnem duhu.

V šestnajstih letih smo imeli zelo veliko delovnih sestankov. Brez njene ustvarjalne in odločne, pretehtane misli ni minil niti eden. Uspešno je predsedovala zdaj temu zdaj onemu samoupravnemu organu, zmeraj pripravana, da je mogoče še to in

sednica, Tea Dominko, Milanka Dragar, Tone Ferenc, Leopold Kejžar, Marjana Kunej, Vida Nered, Marija Skalar, Janez Sušnik, Zdravko Terpin, Jože Valentinčič, Boštjan Zgonc.

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

tež monografiji govori o dinamičnem, a trezno zadržanem razmerju do novih metod v literarni vedi. Presenetila je s Pogovori s pesnikom Gradnikom (1954) in obogatila spoznanja o Gradniku človeku in pesniku.

Njeno študijo o Prežihovem Vrancu je treba povezati z organizacijo, mentorstvom in ureditvijo Prežihovega zbornika (1957), s čimer je konkretno odprla pot k skupinskemu delu. Študijski prijem v Izbranem delu I, II Stanka Majena je le del njene razvejene raziskovalne dejavnosti. Strokovno delo pri Askerčevem in Tavčarjevem Zbranim delu govori o zahtevnih literarnih problemih, ki se jim je avtorica posvetila z vso natančnostjo in širino. Dragocena je faksimilirana izdaja pisma slovenskih modernistov s spremno študijo. V knjigo Studije in fragmenti je prof. Boršnikova strnila tipična in pomembna dela, še zdaleč pa ne vsega, kar je ostalo raztreseno v številnih strokovnih in poljudnih revijah. Naključje je hotelo, da je svoje izdano delo sklenila s pesnikom, s katerim si je izbojevala vstop med znanstvene delavce: pred kratkim je v zbirki Znameniti Slovenci izšel Anton Askerč, v primerjavi s prvo izdajo prirejen in dopolnjen.

Posebej je treba omeniti njeno pedagoško delo. Njeno nastopno predavanje na ljubljanski univerzi je pomenilo velik obet, ki so ga študenti živo sprejeli. Poleg predavanj je našla čas za pogovor in organizacijske načrte. Imela je posluš za človeka, ni pa priznavala fraz in polresnic. Ustvarjalno je hotela vplivati na skupnost in posameznika. Delo kot vrednota — to zanjo ni bila fraza, ampak življenjska nuja in torišče boja za pozitivne vrednote. Konferenca mladih, sposobnih, utirjenih v strokovno delo — to je bila njena nenehna skrb. Z zavestjo, koliko je mogoče doseči s skupinskim delom, se je povezala misel, da skupni ustvarjalni napor ne smejo rabiti prestiža, ampak obogatitvi stroke. Prav gotovo ni prispevala le k udeležanju in napredku naše povojne slovenistike, temveč tudi k organizaciji študija, pedagoškega dela in k prebujanju zavzetosti za kulturo.

IGOR GEDRIH

ono narediti, izboljšati. Zavzeto je delovala tudi v krajevni skupnosti. Bolezen jo je presenetila, čeprav jo je opozarjala že dalj časa.

Decembrsko sporočilo iz mariborske bolnišnice, da je neozdravljivo bolna, je zadelo tudi nas. Kmalu se je vrnila k družini z resnico o bolezni. Pogosto smo jo obiskovali. Vsakega sodelavca se je razveselila in v vsakem obiskovalcu sta ostali živi njena volja in veliko upanje, da bo še dolgo kljubovala bolezni, saj je bila stara komaj osemindeset let. Bolezen jo je jemala, ni pa vzela njenega upanja, njene življenjske vedrine, ki nas je razveseljevala vsa leta.

Smrt je v trenutku uničila vse upe, vse načrte.

Z molkom — najdostojanstvenejšim priznanjem njenemu delu, njeni človeški in pedagoški osebnosti — ob grobu, zasutim s cvetjem, smo se razšli z mislimi na našo drago kolegico.

NJENI SODELAVCI

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.

Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Vida Blažko

Človekovo življenje je vredno toliko, kolikor ga napolniš z delom. Z njim se vključuje v okolje in ustvarja svojo srečo.

Kakšna sreča je bilo delati z zagnano prosvetno delavko Vido Blažko! Izžarevala je ogenj, s katerim je ogrela vse okrog sebe — en sam snujoč nemir, s katerim je bil prežet vsak korak njenega življenja. Prav zato smo se sodelavci večkrat spraševali, kako vse zmore — in jo občudovali. Kaj vse je bila! Najprej organizatorica partizanske šole po kapitulaciji Italije — čeprav ji je bilo šele 17 let; po vojni je poučevala slovenski jezik v oddaljenih primorskih vaseh. V Ljubljani se je ob študiju razdajala na hospitalcijski šoli Ledina in vzgajala tudi prihodnje učitelje. V Mirnu pri Novi Gorici se je poglabila v svet poučevanja in bila soavtorica delovnega zvezka za spoznavanje narave in družbe. Predavala je na oddelku Pedagoške akademije v Novi Gorici. S svojimi izkušnjami se je razdajala vsem prosvetnim delavcem, svoje misli pa posredovala tudi drugim v številnih revijah in časopisih. Lani je organizirala partizanske učitelje na Primorskem, zbirala gradivo za zgodovino partizanskega šolstva in se zavzemala za postavitve spomenika partizanskim učiteljem. Delala je v številnih organizacijah in društvih, bila je aktivna v delegatskem sistemu...

Kako je vse to mogoče združiti v eni sami osebi v tako kratkem življenju? Njena velika zagrelost je bila vera v moč dobre knjige, slovenske besede. Ko se je predvsem z njeno pomočjo posrečilo navdušiti mladi rod na Goriškem za tekmovalno za bralno značko, ni bil 30. maj 1981 samo praznik slovenske besede, pač pa tudi sad njenega dela. In ko je tako premagovala čas, se je človeku zazdelo, da bo

Lojzka Princez

Spadala je v tisti rod primorske mladine, ki so ji v otroštvu prepovedali govoriti v slovenskem jeziku, a je to vrednoto ohranila zaradi zavednih staršev. Odraščala je v času, ko na Primorskem mlademu človeku proletarskega porekla nadarjenost ni pomenila možnosti za nadaljnje šolanje. S politično svobodo je dobila ta rod po vojni eno temeljnih človeških pravic: svoje sposobnosti je lahko razvijal s šolanjem v materinščini in z ustvarjalnim delom.

Čeprav ni imale niti dvanajst let — bila je peti otrok zgodaj odvođene matere — je med vojno pogumno pomagala starejši sestrji prenašati poročila za partizane. Tudi pri izbirni poklica se je odločila za težjo pot, saj je spadala med tisto mladino povojnega rodu, ki je dosledno uresničevala geslo »Junakom boja naj sledijo junaki dela!« in je bila pripravljena veliko delati za malo denarja. Izbrala je pedagoški poklic, do katerega je čutila resnično nagnjenje. Takrat je pomenilo to pot v hribe, v zakotne vasi, kjer je mlade učitelje začetnike čakalo delo v šoli in zunaj nje, v nemogočih gmočnih razmerah. To so bili časi, ko so v delovno obveznost prosvetnega delavca šli tudi nedeljske ure.

Po nadarjenosti in delavnosti se je odlikovala že med dijaki tolminskega učiteljskega študi-

treba še mnogo let, preden lahko vse zamisli uresničila.

Družba je znala ceniti njeno zagnanost — dobila je najvišje priznanje — Žagarjevo nagrado. Človek s srcem je del mladega rodu, ki ga vzgaja — le zakaj, bilo potrebno iti v pokoj, če pa lahko s svojo močjo in sposobnostjo še navduševala številni mladega rodu! Potem ne bi poznala občutka, kot da je nepotrebnost...

Bila je del ljudstva, iz katerega je izšla — otroci so jo v življenju zasipali s cvetjem, in tako izražali resnično ljubezen. S cvetjem je bila zasuta tudi njena zadnja pot — le malo po tistem, ko nove rodove navduševala za delo z lutkami in je manjkalo le nekaj ur, ko se je ponovno oglašala šolski zvonec — a Vide ni valj Nikoli več!

Pri Zvezi bralnih značk smo bili s tovarišico Vido zadnji zbrani ob koncu šolskega leta. Svoje pregledovali, kako se bralna značka v zamejstvu; tedaj nam je izročila Kroniko bralnih značk na Goriškem. Kroniko je pisala ena sama ljubezen. Nih tedaj ni mogel slutiti, da bo tudi kot njena oporoka — in njej naročilo: Ne prenehajte budite lepoto materinega jezika tudi v krajih, ki so že dolgo odtrgani od domovine, širite zamisel, da bi bilo tekmovalno za bralno značko tudi v Beneški Sloveniji navdušite nove Čedermace! Skušali bomo nadaljevati njeno delo, čeprav bo odslej ime vsako srečanje na Goriškem tuj grenak spomin.

Ne bomo je pozabili, z nami ostal spomin na vso njeno milino, razdajanje in spoštovanje, na ljubezen in moč, to pa je bogstvo, ki ga je treba prenašati nove mlade rodove.

JOŽE ZUPAN

jem ob delu si je kasneje pridobila visoko izobrazbo, ki je povečala njeno strokovno ustvarjalnost. Kot pedagoginja je prejemala najvišje ocene že v začetku poti, ko so delo vrednotili še po izobrazbi in številu službenih let, pa tudi kasneje, ko posebnih dohodkih nista bila bistveno upoštevana ne izobrazba ne minulo delo. Nadarjenost in znanje je vedno razdajala in preračunljivo, zvesta sebi in etiki življenja. Za dolgoletno uspešno pedagoško delo in družbenopolitično dejavnost je zasluženo prejela dve odlikovanji: red dela s srebrnim vencem in red zasluge narod z zlato zvezdo. Več kot dvajset let se je z izredno voljo človeškim dostojanstvom upirala težki zahrbtni bolezni, ki ji je postopoma spodkopavala telesne duševne moči. Ves ta čas ostala v sončnem Sempetru blizu rojstnega kraja, med kole in ljudmi, ki so poznali njeno delo, jo cenili, spoštovali in imeli radi. V kraju, kjer je ostal najbogatejši del njenega življenja.

Pokopana je med zelenimi in nominalskimi griči. Tam so nje najbližji, sošolci, kolegi učenci Osnovne šole Ivana Roka iz Sempetra zasuli njen grob cvetjem. Od nje smo se poslovili ob toplih besedah govornikov ubrani pesmi otroškega zboru.

A. V.

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643 Po mnenju Republiškega kolektiva za vzgojo in izobraževanje časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od pravega proizvoda (glej 7. točko odstavka 36. člena zakona o davčenju proizvodov in storitev prometu).